גליון

תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ

באגדה ובהלכה

מפי הרב **אורן נזרית** שליט"א

פרשת ויצא

הַבְּרִיאָה תְּלוּיָה בָּאָדָם וְהִילּוּלַת הַבַּת עַיִן

הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ ..... ג
יְצִיאַת צַדִּיק עוֹשָׂה רוֹשֶׁם ..... ד
וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר - הֶאָרַת פָּנִים לְמִישֶׁהוּ חָדָשׁ ..... ד
הַתּוֹרָה הִיא הַנֶּשֶׁק שֶׁלָּנוּ בְּמִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר ..... ו
מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ - בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד ..... ז
הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ תְּלוּיָה בִּפְעוּלּוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם ..... ט
הִילּוּלַת הַבַּת עַיִן רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב מֵאַבְרִיטְשׁ זיע"א יב כִּסְלֵו (נלב"ע שְׁנַת התרא) ..... ג
סְעָדֵנִי וְאָוְושָׁעָה - סְגוּלָה נִפְלָאָה לַעֲרוֹךְ סְעוּדָה לִכְבוֹד נִשְׁמָתוֹ ..... יג
בְּמַעֲלַת הַהִשְׁתַּטְּחוּת עַל צִיּוּן הַצַּדִּיק ..... יד
תּוֹרָתוֹ מָגֵן לָנוּ - לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה ..... יד
לְהִתְדַּבֵּק בַּצַּדִּיקִים וּבְמִידּוֹתֵיהֶם ..... יז

לְשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן שא סְעִיפִים א-ז - דִּין רִיצָה וְהִתְעַמְּלוּת בְּשַׁבָּת א

אָסוּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת וְדִין רִיצָה קַלָּה ..... כ
גַּם עִוֵּר אֵין לוֹ לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת ..... כא
שִׁיעוּר פְּסִיעָה גַּסָּה שֶׁיֵּשׁ לְהִמָּנַע מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת ..... כב
בַּעֲלֵיָיה בְּמַדְרֵגוֹת בְּשַׁבָּת יַקְפִּיד שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת בְּבַת אַחַת ..... כב
רִיצָה לְצוֹרֶךְ מִצְוָה בְּשַׁבָּת ..... כב
רִיצָה וּפְסִיעָה גַּסָּה לְבֵית הַכְּנֶסֶת - בְּשַׁבָּת ..... כג
הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בְּשַׁבָּת וְנִקְלַע לְשֻׁלּוּחִית מַיִם ..... כה
לְרַקֵּד בְּעֵת בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת ..... כה
קְרִיאַת הַבְּרָכָה דֶּרֶךְ לִימּוּד בַּגְּמָרָא ..... כה
לָרוּץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים ..... כ
לָרוּץ בַּדֶּרֶךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלְכוֹת שָׁם נָשִׁים בִּבְגְדֵי פְּרִיצוּת ..... כח
לְהַרְבּוֹת בַּהֲלִיכָה וּלְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת לִבְרִיאוּת ..... כט
בַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בִּקְפִיצָתָם וּמְרוּצָתָם, מוּתָּר לָהֶם לָרוּץ בְּשַׁבָּת ..... ל
לְקַיֵּים חוּג לִילָדִים לְרִיצָה וּקְפִיצָה בְּשַׁבָּת ..... לא

יגדיל תורה

גליון

תַּחְכְּמֹנִי מִצְוֹתֶךָ

ניתן להקדיש
פרשיות להצלחה ולברכה
ולעילוי נשמת וכיו"ב
לפרטים,
ניתן ליצור קשר בפל':
0509013000
0506491414

ניתן להשיג בטלפונים:
0509013000
0506491414
למעוניינים
ניתן לקבל השיחה במייל:
toraoren@gmail.com

עיצוב ועימוד:
שלמה. נ.
0504158840
shlomo131375@gmail.com

הַבְּרִיאָה תְּלוּיָה בָּאָדָם וְהִילּוּלַת הַבַּת עַיִן

הוּא יִפְתַּח לְבֵנוּ בְּתוֹרָתוֹ

רָאִיתִי בְּמַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב שֶׁפָּתַב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (וַיֵּצֵא), וּתְחִילָה וְרֹאשׁ לַחֲזוֹר עַל הַמּוּשְׂכָּלוֹת וְהַיְדוּעוֹת מִקַּדְמַת דְּנָא.

הָיָה רַב גָּדוֹל בִּירוּשָׁלַיִם, וּשְׁמוֹ רַבִּי מוֹטְ'ל דַּיָּין, מִגְּדוֹלֵי רַבָּנֵי סְלוֹנִים (נלב"ע יב טֵבֵת תשיד). הוּא הָיָה דַּיָּין וּמוֹרֶה הוֹרָאָה, וּבְזִקְנוּתוֹ גַּם הִתְמַנָּה לְאַדְמוֹ"ר. הוּא הָיָה פִּיקֵחַ וְחָכָם גָּדוֹל, וְגַם מְסַפְּרִים עָלָיו רַבִּים שֶׁנּוֹשְׁעוּ מִבִּרְכוֹתָיו וּתְפִילוֹתָיו. כָּל אֶחָד שֶׁרָצָה לְהִתְיַיעֵץ אִתּוֹ יָכֹל לַעֲשׂוֹת זֹאת מָתַי שֶׁהָיָה לִבּוֹ חָפֵץ. תָּמִיד הָיְתָה דַּלְתּוֹ פְּתוּחָה בִּפְנֵי כֹּל. אֲבָל הָיָה לוֹ מִנְהָג מְיוּחָד, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה נִכְנָס אֵלָיו אָדָם, הָיָה אוֹמֵר לוֹ רַבִּי מוֹטְ'ל, דָּבָר רִאשׁוֹן בּוֹא וְתֵשֵׁב כָּאן לְיָדִי וְנִלְמַד מְעַט. הָיוּ לוֹמְדִים בְּיַחַד כַּמָּה פְּרָקִים בָּרַמְבַּ"ם, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן הָיָה פּוֹנֶה רַבִּי מוֹטְ'ל וְשׁוֹאֵל אֶת הַיְהוּדִי לְמְבוּקְשׁוֹ.

מַרוּעַ הָיָה עוֹשֶׂה כָּךְ? רֵאשִׁית כֹּל מִפְּנֵי שֶׁלִּימּוּד הַתּוֹרָה הוּא הַמַּפְתֵּחַ לַכֹּל. רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי עַל הַתּוֹרָה כּוֹתֵב (שְׁמוֹת יט, ג), כִּי כְּשֶׁאָדָם מְקַיֵּים אֵיזוֹ מִצְוָה גְּדוֹלָה וְיקָרָה, נַעֲשֵׂית הַשָּׁעָה הַזּוֹ שְׁעַת רָצוֹן, וְנִפְתָּח פֶּתַח שֶׁאִם אָדָם יְנַצֵּל אֶת הַשָּׁעָה הַזּוֹ וְיִתְפַּלֵּל עַל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, תִּכָּנֵס הַתְּפִילָה בְּאוֹתוֹ הַפֶּתַח וְתִתְקַבֵּל לְרָצוֹן. לָכֵן אַחֲרֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים כָּל כָּךְ הַרְבֵּה בַּקָּשׁוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה פְּעָמִים 'הָרַחֲמָן'. מַדּוּעַ מְבַקְּשִׁים שָׁם כָּל כָּךְ הַרְבֵּה בַּקָּשׁוֹת? מִפְּנֵי שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא מִצְוָה גְּדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה, מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְכוּלֵי עָלְמָא. וְהָרָאָיָה הֵכִי גְּדוֹלָה עַל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁלָּהּ - מִתּוֹךְ מַה שֶּׁאַתָּה רוֹאֶה כַּמָּה הִיא מְזוּלְזֶלֶת בְּעֵינֵינוּ וְכַמָּה שֶׁאֲנַחְנוּ מַזְנִיחִים אוֹתָהּ. יֵשׁ אֶחָד שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּיְרוּשַׁלְמִי (תְּרוּמוֹת פ"ו ה"א), וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ- 'אֲפִילּוּ מְדוּמְדָּם'. כַּוָּונַת הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאֲפִילּוּ אֶחָד כָּזֶה שֶׁנִּמְצָא בְּמַצָּב שֶׁל נִמְנוּם וְהוּא כַּחֲצִי שִׁיכּוֹר, יָכוֹל לְבָרֵךְ. אֲבָל אוֹתוֹ אֶחָד מְבָרֵךְ אֶת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בָּאוֹפֶן הַזֶּה, כָּל שִׁבְעִים שְׁנוֹתָיו. אַתָּה רוֹאֶה אוֹתוֹ שֶׁהוּא מְבָרֵךְ וְאֵינְךָ יָכוֹל לָדַעַת מָה הוּא מוֹצִיא מִשְּׁפָתָיו... וּבֶאֱמֶת, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא כְּמוֹ תְּפִילַּת עֲמִידָה שֶׁאֵין מַפְסִיקִים בָּהּ אֲפִילּוּ לַעֲנִיַּית קַדִּישׁ וְעַל אָדָם לְבָרֵךְ אוֹתָהּ מִתּוֹךְ אֵימָה וְיִרְאָה וּמִתּוֹךְ הַסִּידּוּר. וְגַם סְגוּלָה גְּדוֹלָה יֵשׁ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁמִּי שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתָהּ כַּהוֹגֶן לֹא יֶחְסַר לוֹ מְזוֹנוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַחִינּוּךְ (מִצְוָה ת"ל): "מְקוּבָּל מֵרַבּוֹתַי, כָּל הַזָּהִיר בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן מְזוֹנוֹתָיו מְצוּיָּין לוֹ בְּכָבוֹד כָּל יָמָיו".

וְהֵיוֹת וּמִצְוַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא גְּדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה כָּל כָּךְ, לָכֵן מִיָּד לְאַחֲרֶיהָ אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בַּקָּשׁוֹת וּתְפִילוֹת 'הָרַחֲמָן', כִּי זוֹ הִיא שְׁעַת רָצוֹן. וְלָכֵן הָיָה רַבִּי מוֹטְ'ל נוֹהֵג תָּמִיד קוֹדֶם כָּל לִלְמוֹד, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן לְשׂוֹחֵחַ עִם הַיְהוּדִי עַל הַצְּרָכִים שֶׁלּוֹ. כִּי אַחֲרֵי לִימּוּד הַתּוֹרָה - נִפְתָּחִים שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם וְשַׁעֲרֵי רָצוֹן.

וְעוֹד נִרְאֶה טַעַם לְמִנְהָגוֹ, כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה כָּאֵלּוּ 'נוּדְנִיקִים', שֶׁכֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁהָרַב מְקַבֵּל כָּל אֶחָד בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, בָּאִים אֶצְלוֹ וּמְבַזְבְּזִים אֶת זְמַנּוֹ לָרִיק. הֵם יְכוֹלִים לָבוֹא וְלָשֶׁבֶת שָׁם שָׁעָה אֲרוּכָּה וּלְסַפֵּר סִיפּוּרִים, וְאִם יִגָּמְרוּ לָהֶם הַסִּיפּוּרִים עַל עַצְמָם יְסַפְּרוּ גַּם עַל אֲחֵרִים... וְכָהֵנָּה וְכָהֵנָּה. לָכֵן הָיָה רַבִּי מוֹטְ'ל אוֹמֵר לְכָל מִי שֶׁבָּא אֶצְלוֹ - דָּבָר רִאשׁוֹן, בּוֹא וְתֵשֵׁב וְנִלְמַד קְצָת. 'לִלְמוֹד?! - כְּבוֹד הָרַב, אֵין לִי זְמַן'... וְכָךְ הָיָה חוֹסֵךְ מֵעַצְמוֹ אֶת כָּל אֵלּוּ...

הוּא הָיָה אוֹמֵר, 'הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשִׂים בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ'. פְּשַׁט הַכָּתוּב, שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים מֵהקב"ה שֶׁיִּפְתַּח אֶת הַלֵּב שֶׁלָּנוּ לַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה אֶל לִבֵּנוּ. אֲבָל, אָמַר רַבִּי מוֹטְ'ל, יֵשׁ כָּאן עוֹד כַּוָּונָה. כִּי לְכוּלָּנוּ יֵשׁ אֶת עָרְלַת הַלֵּב, וּצְרִיכִים אָנוּ לְפִתּוֹחַ אֶת הַלֵּב לְאַהֲבַת ה' וּלְיִרְאָתוֹ. מָה הוּא הַמַּפְתֵּחַ? - הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה. הַמַּפְתֵּחַ לַלֵּב זוֹ הִיא הַתּוֹרָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם יוֹשֵׁב וְעָמֵל בַּתּוֹרָה נִפְתָּח לִבּוֹ, וְאָז הוּא יָכוֹל לְהָבִין מַה שֶּׁה' יִתְבָּרֵךְ רוֹצֶה מִמֶּנּוּ. עַל יְדֵי הַהִתְבּוֹנְנוּת בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, נוּכַל לָדַעַת אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּהּ נֵלֵךְ לָבֶטַח.

הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא זצ"ל שֶׁהָיָה גְּדוֹל הַדּוֹר בִּזְמַנּוֹ, הִגִּיעַ פַּעַם לְאֵיזוֹ קְהִילָה. בְּאוֹתָהּ הָעִיר הִתְגּוֹרֵר אֶחָד שֶׁלָּמַד אִתּוֹ בְּתַלְמוּד תּוֹרָה שִׁשִּׁים שָׁנָה קוֹדֶם לָכֵן, וּכְשֶׁשָּׁמַע שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא הִגִּיעַ לְשָׁם הוּא רָץ אֶל הָאַכְסַנְיָא לְבַקֵּר אוֹתוֹ. כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו פָּנָה אֶל רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא כְּאִילּוּ הֵם עֲדַיִן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, 'מַה שְׁלוֹמְךָ יַעַנְקֶלֶ'ה'. 'אֵיךְ אַתָּה מַרְגִּישׁ'?! וְהִתְחִיל לְהַעֲלוֹת זִכְרוֹנוֹת מֵהַיַּלְדוּת. בְּהַתְחָלָה רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא שָׁתַק, אֲבָל אוֹתוֹ אֶחָד הָיָה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר וְהִמְשִׁיךְ לְהַעֲלוֹת עוֹד וְעוֹד זִכְרוֹנוֹת מֵהַיַּלְדוּת, 'אַתָּה זוֹכֵר שֶׁכְּשֶׁהָיִינוּ יְלָדִים שִׂיחַקְנוּ בָּזֶה וָזֶה' וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה.

רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא חָס עַל זְמַנּוֹ הַיָּקָר, וּפָנָה אֶל הַיְּהוּדִי וְאָמַר לוֹ, 'רַק רֶגַע, אַתָּה זוֹכֵר שֶׁכְּשֶׁלָּמַדְנוּ מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא בְּסוּגְיָא דְּחַרְדָּל דַּף י"ז, הַמְלַמֵּד הִקְשָׁה אָז קוּשְׁיָא גְּדוֹלָה וְלֹא מָצָא תֵּירוּץ?! - הִנֵּה עַכְשָׁיו אֲנִי אַגִּיד לְךָ אֶת הַתֵּירוּץ. הַתֵּירוּץ הוּא כָּזֶה וְכָזֶה'. אַחֲרֵי שֶׁגָּמַר רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא לוֹמַר לוֹ אֶת הַתֵּירוּץ, הִמְשִׁיךְ וְאָמַר לוֹ, 'אַתָּה זוֹכֵר שֶׁכְּשֶׁלָּמַדְנוּ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא בְּסוּגְיָא פְּלוֹנִית הָיְתָה לַתּוֹסָפוֹת קוּשְׁיָא כָּזוֹ וְכָזוֹ וְנִשְׁאֲרוּ בְּצָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל, בּוֹא וְתִשְׁמַע תֵּירוּץ כָּזֶה וְכָזֶה'. וְאָז פִּתְאוֹם אָמַר לוֹ הַיְּהוּדִי, 'כְּבוֹד הָרַב, סְלִיחָה, מְאוּחָר לִי, אֲנִי מוּכְרָח לָלֶכֶת'... קָם הַיְּהוּדִי וְהָלַךְ, וּבֵירַךְ אֲחֵרָיו רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא 'בָּרוּךְ שֶׁפְּטָרָנוּ'. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב מִלִּיסָא בְּדֶרֶךְ צַחוּת, זֶהוּ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (עֵין בְּרָכוֹת לא.) 'אֵין אָדָם נִפְטָר מֵחֲבֵירוֹ אֶלָּא מִתּוֹךְ דִּבְרֵי תוֹרָה'. אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהִתְפַּטֵּר מֵהֶחָבֵר שֶׁלְּךָ, תַּתְחִיל לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וְתִרְאֶה אֵיךְ שֶׁהוּא יְבָרֵחַ...

זוֹ הִיא הָעֲצָה הַטּוֹבָה נֶגֶד הַנּוּדְנִיקִים. לָכֵן רַבִּי מוֹטְ'ל הָיָה אוֹמֵר, בּוֹא שֵׁב וְנִלְמַד יַחַד כַּמָּה פְּרָקִים בָּרַמְבַּ"ם, וְנִרְאֶה אִם בֶּאֱמֶת הַיְּהוּדִי צָרִיךְ דְּבָר מָה אוֹ שֶׁבָּא לְבַזְבֵּז אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בְּדְבָרִים שֶׁל מָה בְּכָךְ. אִם בֶּאֱמֶת הָיָה הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד אִתּוֹ, הָיָה אַחֲרֵי זֶה פּוֹנֶה אֵלָיו רַבִּי מוֹטְ'ל וְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ לִצְרָכָיו, מְיַיעֵץ לוֹ עֵצָה טוֹבָה וּמְבָרְכוֹ וְכַדּוֹמֶה.

יְצִיאַת צַדִּיק עוֹשֶׂה רוֹשֶׁם

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. רַשִׁ"י מֵבִיא בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ, וַיֵּצֵא - לֹא הָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב אֶלָּא וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב, וְלָמָּה הִזְכִּיר יְצִיאָתוֹ, אֶלָּא מַגִּיד שֶׁיְּצִיאַת צַדִּיק מִן הַמָּקוֹם עוֹשָׂה רוֹשֶׁם, שֶׁבִּזְמַן שֶׁהַצַּדִּיק בָּעִיר הוּא הוֹדָהּ הוּא זִיּוָהּ הוּא הֲדָרָהּ. יָצָא מִשָּׁם - פָּנָה הוֹדָהּ פָּנָה זִיּוָהּ פָּנָה הֲדָרָהּ.

יְצִיאַת צַדִּיק שֶׁעוֹשָׂה רוֹשֶׁם, הֵיא בֵּין אִם יוֹצֵא מֵהָעִיר וּמֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, וּבֵין אִם יוֹצֵא מֵהָעוֹלָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וּבָעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים בַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן אִיבַּדְנוּ הַרְבֵּה צַדִּיקִים וּגְדוֹלִים, וְעָלֵינוּ לְבָחוֹן אֶת עַצְמֵנוּ אִם אֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים אֶת הַיְּדִיעָה הַזּוֹ, שֶׁיְּצִיאַת צַדִּיק עוֹשָׂה רוֹשֶׁם.

וְרַבּוֹתֵינוּ כָּאן הִדְגִּישׁוּ בְּשָׁלוֹשׁ מִלִּיצוֹת שׁוֹנוֹת, 'פָּנָה הוֹדָהּ, פָּנָה זִיּוָהּ, פָּנָה הֲדָרָהּ'. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (תַּעֲנִית כד.): אָמַר הקב"ה, כָּל הָעוֹלָם לֹא נִיזּוֹן אֶלָּא בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי. וְכָתַב הַשְּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ (פָּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב תּוֹרָה אוֹר אוֹת ז'), פֵּירוּשׁ - בַּשְּׁבִיל שֶׁל חֲנִינָא בְּנִי. אוֹתוֹ בֶּן תּוֹרָה שֶׁמּוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה, הוּא שֶׁסּוֹלֵל אֶת הַכְּבִישׁ וְאֶת הַנָּתִיב, אֶת הַשְּׁבִיל, וְדַרְכּוֹ בָּא הַשֶּׁפַע לְכָל הַבְּרִיאָה. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר חָלִילָה הַצַּדִּיק נֶעְדָּר, פָּנָה הוֹדָהּ זִיּוָהּ וַהֲדָרָהּ.

וְהַנַּפְקָא מִינָא לְדִידַן, כַּמָּה עָלֵינוּ לְהַעֲרִיךְ כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ שֶׁיּוֹשֵׁב וְהוֹגֶה בַּתּוֹרָה. כִּמְדוּמֶּה הַפֶּלֶא יוֹעֵץ כּוֹתֵב שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים לְשַׁעֵר אֶת הַיְּקָרוּת שֶׁל בֶּן תּוֹרָה דְּחַד יוֹמָא.

אֶחָד כָּזֶה שֶׁהִגִּיעַ הַיּוֹם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְיוֹשֵׁב וְלוֹמֵד כַּמָּה שָׁעוֹת, וְרַק הַיּוֹם הַזֶּה הִתְחִיל לִלְמוֹד, אֵינְךָ יָכוֹל לָדַעַת וּלְהַעֲרִיךְ אֶת גּוֹדֶל מַעֲלָתוֹ. וְלָכֵן צָרִיךְ לְכַבֵּד כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּזֶה, אֲפִילּוּ אִם הוּא בֶּן תּוֹרָה דְּחַד יוֹמָא, וְקַל וָחוֹמֶר בְּמִי שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת שָׁנִים עַל גַּבֵּי שָׁנִים, שֶׁלֹּא נוּכַל לְתָאֵר וּלְסַפֵּר אֶת גּוֹדֶל מַעֲלָתוֹ וְרוֹב שִׁבְחוֹ.

וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר - הֶאָרַת פָּנִים לְמִישֶׁהוּ חָדָשׁ

הִנֵּה בַּתּוֹרָה בְּמִצְוַת 'וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר' (דְּבָרִים י', יט).

אָמְנָם יֵשׁ מִצְוָה לֶאֱהוֹב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, יח) 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ', אַךְ מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ מִצְוָה מְיוּחֶדֶת לֶאֱהוֹב אֶת הַגֵּר. בְּפַשְׁטוּת 'גֵּר' הַכַּוָּונָה לְאֶחָד שֶׁבָּא מֵאוּמָּה אַחֶרֶת וְהִסְתַּפֵּחַ לְכְלַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה מְיוּחֶדֶת לֶאֱהוֹב וּלְקָרֵב אוֹתוֹ. שֶׁכֵּן אָמְנָם הקב"ה בָּחַר בְּעַם יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם נָתַן תְּקוּפוֹת תְּקוּפוֹת לְכוּלָּם

לְהִצְטָרֵף לְיִשְׂרָאֵל. עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ, הָיָה הַשַּׂעַר פָּתוּחַ לְכוּלָּם וְכָל אֶחָד יָכֹל לִזְכּוֹת לְזַרְעוֹ וּלְאוּמָּתוֹ. אַחֲרֵי שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ זָכָה לְזַרְעוֹ בְּתוֹרַת כֻּלָּל, אֲבָל עֲדַיִן לֹא נִגְעֲלוּ הַשְּׁעָרִים בְּתוֹרַת פְּרָט, וּמִי שֶׁרוֹצֶה יָכוֹל לָבוֹא וּלְהִצְטָרֵף אֶל כֶּרֶם בֵּית ה'. וְאָמְנָם אֲנַחְנוּ לֹא מְחַפְּשִׂים וְלֹא מְחַזְּרִים אַחֲרֵי הַגֵּרִים, אֲבָל מִי שֶׁחָשְׁקָה נַפְשׁוֹ לְהִצְטָרֵף אֶל הָעָם הַנִּבְחָר, וְעוֹמֵד בְּכָל גְּדְרֵי הַהֲלָכָה הַצְּרִיכִים לְכָךְ, יָכוֹל לָבוֹא וּלְהִכָּנֵס לְעַם יִשְׂרָאֵל.

וּמָצִינוּ בְּאַבְרָהָם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יז א-ו), 'וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו וגו', וְאֶתְּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָּ וגו', זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר', וְנוֹרָאוֹת מוּבָא בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל (מַסֶּכֶת גֵּרִים פ"ד מ"ג) לְבָאֵר הַטַּעַם שֶׁצִּוָּה הקב"ה אֶת אַבְרָהָם לָמוּל אֶת עַצְמוֹ רַק בִּהְיוֹתוֹ בֶּן צ"ט שָׁנִים וְלֹא מִקּוֹדֶם לָכֵן, כִּי אִילּוּ הָיָה אַבְרָהָם נִימוֹל בִּהְיוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שׁוּב לֹא הָיָה גֵּר בֶּן עֶשְׂרִים וּמַעְלָה מִתְגַּיֵּר [כִּי הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁהקב"ה מְקַבֵּל גֵּרִים שֶׁהֵם בְּנֵי יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים], וְרָצָה הקב"ה 'שֶׁלֹּא לִנְעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי גֵּרִים', עַל כֵּן נִתְאַחֵר מִלְצַוּוֹתוֹ עַד שֶׁהִגִּיעַ לְתִשְׁעִים וָתֵשַׁע, וּמִמֵּילָא יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד כּוּלָּם לְהִתְגַּיֵּר - שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לְ'זִקְנָה' כָּזוֹ. מֵעַתָּה נִישָּׁא קַל וָחוֹמֶר, אִם כֹּה רָצָה הקב"ה לְסַיֵּעַ בְּיָד נָכְרִים מֵאוּמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיּוּכְלוּ לְהִכָּנֵס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, עַד כַּמָּה חָפֵץ הקב"ה בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל... וּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל 'לָמוּל' אֶת עַצְמוֹ וְעָרְלַת לִבָּבוֹ אַף בִּהְיוֹתוֹ 'זָקֵן מוּפְלָג' (לְפִי דִּמְיוֹנוֹ, וְגַם כְּשֶׁהוּא אֱמֶת), וּלְ'הִתְגַּיֵּר' וְלִהְיוֹת כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד מֵהַיּוֹם וְאֵילָךְ מִבְּלִי לְהַבִּיט עַל הֶעָבָר כְּלָל.

וְכַאֲשֶׁר הַגֵּר נִכְנָס בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל, כָּל הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים בְּפָנָיו, עַד שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת אֲפִילּוּ נָשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל אוֹ אַב בֵּית דִּין. וְכָךְ מָצָאנוּ אֵצֶל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב, אַף כַּאֲשֶׁר נִכְנְסוּ בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל מִינוּ אֶחָד מֵהֶם לִהְיוֹת נָשִׂיא וְאֶת רֵעֵהוּ לִהְיוֹת אַב בֵּית דִּין. וּכְבָר עָמְדוּ הַקַּדְמוֹנִים עַל הַשְּׁאֵלָה הֵיאַךְ מִינוּ אוֹתָם לִשְׂרָרָה, וְהֵלֹא 'מִקֶּרֶב אַחֶיךָ' בָּעִינַן. וְתֵירְצוּ הַתּוֹסָפוֹת עַל הַתּוֹרָה וְהָרַשְׁבָּ"ץ בְּפֵירוּשׁוֹ לְמַסֶּכֶת אָבוֹת, כִּי אָמְנָם תָּמִיד בָּעִינַן 'בְּקֶרֶב אַחֶיךָ' וּמְמַנִּים לִשְׂרָרָה כָּאֵלּוּ שֶׁהָיוּ תָּמִיד מִקֶּרֶב יִשְׂרָאֵל הֵם וַאֲבוֹתֵיהֶם, אֲבָל כָּל זֶה רַק אִם אֵין הַגֵּרִים גְּדוֹלִים מֵהֶם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַגֵּרִים הֵם הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר וְאֵין מֵהַיִּשְׂרְאֵלִים מִישֶׁהוּ בְּדוֹמֶה לָהֶם, אָז מְמַנִּים אוֹתָם לִשְׂרָרָה. שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן הָיוּ מַעְתִּיקֵי הַשְּׁמוּעָה וּמֵהֶם יָצְאָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְהֵם שֶׁהֶעֱמִידוּ אֶת הַלֵּל הַזָּקֵן, וּמִכֵּיוָן שֶׁהֵם הָיוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר הֶעֱמִידוּ אוֹתָם לִשְׂרָרָה וְהֵם הַקּוֹדְמִים לַכֹּל.

וּבְפֵירוּשׁ נַחֲלַת אָבוֹת שֶׁל רַבִּי יִצְחָק אַבְרַבַּנְאֵל עַל מַסֶּכֶת אָבוֹת (א, י), כָּתַב שֶׁאַבְטַלְיוֹן הָיָה גֵּר מִמַּלְכוּת רוֹמָא, וְקוֹדֶם שֶׁהִתְגַּיֵּר הָיָה חָשׁוּב אֶצְלָם מְאוֹד, וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ בְּמַלְכוּת רוֹמִי אֶת הַפְּסָקִים וְאֶת הַחוּקִּים שֶׁהוּא כָּתַב בְּעוֹד שֶׁהָיָה גּוֹי. אֲבָל כַּאֲשֶׁר בָּחַר אַבְטַלְיוֹן לְהִתְקָרֵב לְיִשְׂרָאֵל וּלְהִתְגַּיֵּר, זָכָה לְכֶתֶר תּוֹרָה הָעוֹמֵד וּמוּפְקָר לַכֹּל, וְהַיּוֹם הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ עוֹשָׂה פֵּירוֹת וּפֵירֵי פֵּירוֹת אֶצְלֵנוּ. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא 'וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר', שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לֶאֱהוֹב גֵּרִים שֶׁבָּאוּ מֵאוּמּוֹת אֲחֵרוֹת.

אֲבָל כָּתַב בַּעַל הַחִינּוּךְ (מִצְוָה תל"א), כִּי הַמִּצְוָה הַזּוֹ כּוֹלֶלֶת גַּם גֵּרִים מִסּוּג אַחֵר. אֶחָד שֶׁעוֹבֵר דִּירָה וּמַגִּיעַ לִשְׁכוּנָה אַחֶרֶת, אוֹ אֶחָד שֶׁמַּחֲלִיף בֵּית כְּנֶסֶת וּמַגִּיעַ לְבֵית כְּנֶסֶת חָדָשׁ וְעַכְשָׁיו הוּא לֹא מַכִּיר כָּאן אַף אֶחָד, הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶת שִׁיחָם וְאֶת שִׂיגָם, וַאֲפִילּוּ אֶת סוּג הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּבֵית כְּנֶסֶת הֶחָדָשׁ הוּא אֵינוֹ מַכִּיר... עַל זֶה נֶאֱמַר 'וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר'. יֵשׁ מִצְוָה לְקָרֵב אוֹתוֹ בְּהַתְחָלָה וּלְהָאִיר לוֹ פָּנִים, מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ עִידּוּד וְחִיזּוּק בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, וְאִם אָדָם לֹא מְקַבֵּל אֶת הַחִיזּוּק וְאֶת הֶאָרַת הַפָּנִים בִּתְחִילָּה, הוּא יָכוֹל לְהִשָּׁבֵר.

אֶת הַתּוֹצָאוֹת שֶׁל הֶאָרַת פָּנִים לְמִישֶׁהוּ חָדָשׁ בְּהַתְחָלָה, אַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לְשַׁעֵר. בּוֹאוּ וְתִשְׁמְעוּ מַה כֹּחָהּ שֶׁל חַלָּוָה, וְאֵיךְ שֶׁהִיא מְסוּגֶּלֶת לַעֲזוֹר לְלִימּוּד תּוֹרָה...

סִיפֵּר תַּלְמִיד חָכָם ז"ל, שֶׁהוּא הָיָה בֵּן יָחִיד לְהוֹרָיו, וְהִתְגּוֹרֵר בְּעִיר אַחַת רְחוֹקָה בַּצָּפוֹן. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לָלֶכֶת לַיְשִׁיבָה, שָׁלְחוּ אוֹתוֹ הַהוֹרִים לְלִמּוֹד בִּישִׁיבַת 'תִּפְאֶרֶת הַכַּרְמֶל', שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי מֵאִיר רוֹדְמַן זצ"ל. זוֹ הִיא מְסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁל הַהוֹרִים, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּן יָחִיד הֵם דּוֹאֲגִים עָלָיו וְחוֹשְׁבִים עָלָיו כָּל הַזְּמַן, אַף לְמָרוֹת זֹאת כָּבְשׁוּ אֶת רַחֲמֵיהֶם וְשָׁלְחוּ אוֹתוֹ שֶׁילְמַד בַּיְשִׁיבָה, לְקַיֵּים מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (אָבוֹת ד, יח) 'הֱוֵי גּוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה'.

הֲלַכָה הַבָּחוּר לַיְשִׁיבָה וְלָמַד שָׁם בִּיגִיעָה וּבְהִתְמָדָה, אֲבָל הָיָה לוֹ קוֹשִׁי אֶחָד גָּדוֹל. הוּא כְּבֶן יָחִיד מִפּוּנָּק, הִתְרַגֵּל לָאוֹכֶל שֶׁל בֵּית הוֹרָיו מֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים שָׁנָה, וַעֲכְשָׁיו הִגִּיעַ לַיְשִׁיבָה בָּהּ סוּג הָאוֹכֶל שׁוֹנֶה מְאוֹד, בְּרָמָה נְמוּכָה יוֹתֵר. לֹא הָיְתָה לוֹ בְּרֵירָה וְהוּא אָכַל שָׁם רַק לֶחֶם עִם לֶחֶם.

כָּךְ עָבְרוּ שָׁבוּעַ וּשְׁבוּעַיִם שֶׁבָּהֶם כִּמְעַט הִתְעַנָּה. יוֹם אֶחָד הִבְחִין בּוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה וְרָאָה שֶׁפָּנָיו קְצַת נְפוּלוֹת. קָרָא לוֹ וְאָמַר לוֹ, 'בְּנִי, אֲנִי רוֹאֶה עָלֶיךָ שֶׁיֵּשׁ מַשֶּׁהוּ שֶׁמַּטְרִיד אוֹתְךָ וְגוֹרֵם לְךָ צַעַר. בִּשְׁבִיל מָה אֲנִי פֹּה? כְּדֵי לַעֲזוֹר לַבַּחוּרִים. אֱמוֹר לִי מָה מַפְרִיעַ לְךָ, וְאוּלַי אוּכַל לַעֲזוֹר לְךָ'. אָמַר לוֹ הַבָּחוּר, אוֹמַר לָרַב אֶת הָאֱמֶת. לִימּוּד הַתּוֹרָה כָּאן הוּא לְעֵילָּא וּלְעֵילָּא, הַשִּׁיעוּרִים נִפְלָאִים וְהַחֲבֵרִים מְצוּיָּנִים, וְגַם הָרַבָּנִים בַּיְשִׁיבָה פֶּלֶא פְּלָאוֹת. אֲבָל הָאֲכִילָה כָּאן? - רַחֲמָנָא לִיצְלַן... אֲנִי לֹא רָגִיל לָאוֹכֶל הַזֶּה וְלֹא יָכוֹל לֶאֱכוֹל אוֹתוֹ. אֲנִי בְּקוֹשִׁי אוֹכֵל וְקָשֶׁה לִי עִם זֶה מְאוֹד, עַד שֶׁאֲנִי כְּבָר שׁוֹקֵל לַחֲזוֹר לַבַּיִת. אָמְנָם אֲנִי רוֹצֶה מְאוֹד לְהַמְשִׁיךְ לִלְמוֹד, אֲבָל אֲנִי לֹא מְסוּגָּל.

אָמַר לוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שָׁמַעְתִּי וַאֲנִי מֵבִין לִלְבְּךָ. אֱמוֹר לִי, אֵיזֶה מַאֲכָל אַתָּה כֵּן אוֹהֵב לֶאֱכוֹל?! אָמַר לוֹ הַבָּחוּר, 'חַלָּווֹה'. מִיָּד הוֹצִיא מִיָּד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה מִכִּיסוֹ חָמֵשׁ לִירוֹת, וְאָמַר לוֹ, קַח אוֹתָם וְתֵלֵךְ וְתִקְנֶה לְךָ חַלָּווֹה כַּמָּה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה. [וְצָרִיךְ לָדַעַת שֶׁחָמֵשׁ לִירוֹת אָז, זֶה סְכוּם גָּדוֹל בִּזְמַנֵּינוּ].

אָמַר הַיְהוּדִי הַזֶּה, הַחַלָּווֹה הַזּוֹ הִשְׁאִירָה אוֹתִי בַּיְשִׁיבָה. כַּיּוֹם כָּל הַבָּנִים שֶׁלִּי הֵם בְּנֵי תּוֹרָה, וְכָל הַחֲתָנִים שֶׁלִּי הֵם בְּנֵי תּוֹרָה. כָּל אֵלּוּ - מִכֹּחַ הַחַלָּווֹה הַזּוֹ. אֶחָד אַחֵר הָיָה שׁוֹמֵעַ שֶׁהַבָּחוּר לֹא יָכוֹל לֶאֱכוֹל וְהָיָה אוֹמֵר לוֹ, 'אַתָּה לֹא מְסוּגָּל לֶאֱכוֹל?! בְּסֵדֶר, אֲנִי כְּשֶׁאֲנִי אוֹכֵל, אֲכַוֵּון עָלֶיךָ גַּם'... אֲבָל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַהוּא זצ"ל הִצִּיל אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַבָּחוּר הַזֶּה וְאֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ הָלְאָה.

זוֹ הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הָאֲרַת פָּנִים לְמִישֶׁהוּ חָדָשׁ, שֶׁל הִתְיַחֲסוּת לְצָרָכָיו שֶׁל הַשֵּׁנִי. וּבִפְרָט צְרִיכִים לָתֵת אֶת הַדַּעַת עַל זֶה לְגַבֵּי בְּנֵי תּוֹרָה, וַאֲפִילּוּ בְּנֵי תּוֹרָה דְּחַד יוֹמָא אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַעֲרִיךְ וּלְיַיקֵּר אוֹתָם מְאֹד מְאֹד, וְעָלֵינוּ לָשִׂים לֵב לַצְּרָכִים שֶׁלָּהֶם, לְהָאִיר לָהֶם פָּנִים וּלְחַזֵּק אוֹתָם.

הַתּוֹרָה הִיא הַנֶּשֶׁק שֶׁלָּנוּ בְּמִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר

יַעֲקֹב אָבִינוּ מְקַיֵּים אֶת צִיווּי הוֹרָיו, יִצְחָק וְרִבְקָה, וְיוֹצֵא מִבֵּית הוֹרָיו אֶל לָבָן. אַף 'יוֹדֵעַ יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (בְּרָכוֹת י"ג א'), מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁבָּרַח מִן הָאֲרִי וּפְגָעוֹ נָחָשׁ. יַעֲקֹב אָמְנָם בּוֹרֵחַ מֵעֵשָׂו אֲבָל הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא מַגִּיעַ לְבֵית שֶׁל אֵיזֶה צַדִּיק תָּמִים, אֶלָּא לְלָבָן. קוֹרְאִים לוֹ לָבָן, אַף בֶּאֱמֶת הוּא שָׁחוֹר מְאֹד מְאֹד... הוּא לָבָן הוּא בְּלִיָּעַל הוּא הַשָּׂטָן הוּא הַנָּחָשׁ וְהוּא עֲמָלֵק.

יַעֲקֹב יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַנָּחָשׁ הַזֶּה, וְיוֹדֵעַ שֶׁאִם יַגִּיעַ לְבֵיתוֹ בְּלִי הֶכָּנָה מוּקְדֶּמֶת, הוּא יִפָּגַע מִמֶּנּוּ. הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מוּכְרָח לְהַקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה. מַה הִיא הָרְפוּאָה? - תּוֹרָה, בֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר. וְיַעֲקֹב הוֹלֵךְ לְשָׁם כְּדֵי לִלְמוֹד תּוֹרָה מֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת, כִּי רַק עַל יְדֵי הַתּוֹרָה יִתְאַזֵּר יַעֲקֹב אָבִינוּ בִּכּוֹחוֹת לַעֲמוֹד כְּנֶגֶד אוֹתוֹ רָשָׁע. וְעַל הַפָּסוּק שֶׁבְּפָרָשָׁתֵנוּ 'וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם' כָּתַב רַשִׁ"י כִּי רַק בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שָׁכַב לִישֵׁן, אֲבָל בְּכָל אוֹתָם י"ד שָׁנָה שֶׁהָיָה בְּבֵית מִדְרָשָׁם שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר, לֹא שָׁכַב לִישֵׁן אֶלָּא הָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד.

מִפְּנֵי שֶׁרַק הַתּוֹרָה הִיא הַמָּגֵן מִפְּנֵי לָבָן. רַבִּי אֶלְחָנָן וַסֶּרְמַן זצ"ל בְּקוֹבֶץ מַאֲמָרִים (דַּף רנ"ב דפו"ח) כּוֹתֵב, שֶׁבֶּאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה מָצָאנוּ שֶׁעִיקַּר הַמִּלְחָמָה שֶׁל עֵשָׂו וְגוּנְדָּא דִּילֵיהּ הִיא דַּווְקָא נֶגֶד יַעֲקֹב אָבִינוּ. גַּם שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו בָּא לְהִלָּחֵם עִם יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב', וְזוֹ הִיא מִלְחָמָה עֲקוּבָה וְנוֹרָאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לב, כה) 'וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר', עַד הַגְּאוּלָה תִּהְיֶה הַמִּלְחָמָה הַזּוֹ נְטוּשָׁה, וְרַק בַּגְּאוּלָה הַקְּרוֹבָה בב"א יִתְבַּטֵּל הַצַּר הַצּוֹרֵר. לָמָּה לֹא בָּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו לְהִלָּחֵם עִם אַבְרָהָם אוֹ עִם יִצְחָק?!

אַךְ בֶּאֱמֶת, אָמַר רַבִּי אֶלְחָנָן, אִם נִתְבּוֹנֵן נִרְאֶה שֶׁלְּכָל אֶחָד מֵהָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָיְתָה עֲבוֹדָה מְיוּחֶדֶת, שֶׁאוֹתָהּ הִשְׁרִישׁ וְהִכְנִיס בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל. אַבְרָהָם אָבִינוּ - 'חֶסֶד לְאַבְרָהָם', הוּא הִשְׁרִישׁ בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אֶת מִדַּת הַחֶסֶד. יִצְחָק אָבִינוּ עִנְיָנוֹ עֲבוֹדָה וּתְפִילָה, שֶׁהֲרֵי יִצְחָק הָיָה קָרְבָּן עוֹלָה, וְגַם נֶאֱמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כד, סג) 'וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה', וְעוֹד נֶאֱמַר בּוֹ 'פַּחַד יִצְחָק', שֶׁעִנְיָנוֹ עֲבוֹדַת ה' בְּיִרְאָה וָפַחַד. יַעֲקֹב אָבִינוּ מִדָּתוֹ אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה

ז, כ) 'תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב', וְ'אֱמֶת' זוֹ הִיא הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כג, כג. עַיֵּן בְּרָכוֹת ה:) 'אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכּוֹר'. הַדָּבָר הַיְחִידִי שֶׁהוּא אֱמֶת וּמְכוּנֶּה אֱמֶת - זוֹ הִיא הַתּוֹרָה, וְזֶה עִנְיָנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ. שָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו יָכוֹל לִסְבּוֹל אֶת מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁל אַבְרָהָם. כַּמּוּבָן, גַּם בָּזֶה הוּא יִנָּסֶה לְהַפְרִיעַ וְיִנָּסֶה לְעַכֵּב, אֲבָל הוּא לֹא יִמְסוֹר עַל זֶה אֶת נַפְשׁוֹ. גַּם אֶת הַתְּפִילָה, לַמְרוֹת שֶׁהוּא יִנָּסֶה לְהַרְבּוֹת לָאָדָם טְרָדוֹת וּבִלְבּוּלִים וְלִמְנוֹעַ אוֹתוֹ מִן הַתְּפִילָה, מִכָּל מָקוֹם הוּא עוֹד יָכוֹל לִסְבּוֹל אֶת הַתְּפִילָה. אֲבָל לִסְבּוֹל אֶת הַתּוֹרָה הוּא אֵינוֹ מְסוּגָּל. עַל הַתּוֹרָה הוּא יִמְסוֹר נֶפֶשׁ וְיִלָּחֵם עַד חָרְמָה, כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה. יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא עַמּוּד הַתּוֹרָה, וְלָכֵן הַמִּלְחָמָה עָלָיו הִיא כְּבֵדָה וְעָלָיו בָּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו וְנִלְחָם בְּכָל כּוֹחוֹ, עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר - עַד הַגְּאוּלָה.

בְּסֵפֶר חוֹבַת הַלְּבָבוֹת כּוֹתֵב שֶׁכַּאֲשֶׁר יֵשׁ שְׁתֵּי אוּמּוֹת שֶׁנִּלְחָמוֹת זוֹ בָּזוֹ וְהַמִּלְחָמָה נְטוּשָׁה בֵּינֵיהֶן לְלֹא הַכָּרָעָה, מָה צְרִיכָה אוּמָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לְנַצֵּחַ אֶת הַשִּׁנְיָה? - לִמְצוֹא אֶת מַחְסְנֵי הַנֶּשֶׁק שֶׁל הַצָּבָא הַשֵּׁנִי וּלְהַשְׁמִיד אוֹתָם. אִם הִצְלַחְתָּ לְהַשְׁמִיד אֶת מַחְסְנֵי הַנֶּשֶׁק, גַּם אִם יִשָּׁאֲרוּ לָהֶם כָּל הַחַיָּלִים וְכָל הַמְפַקְּדִים, הַמִּלְחָמָה כְּבָר הוּכְרָעָה, כִּי אֵין לָהֶם עוֹד בַּמֶּה לְהִלָּחֵם. זוֹ הִיא גַּם דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרַע. כְּשֶׁהוּא מַגִּיעַ לְהִלָּחֵם אִתָּנוּ, לֹא אִכְפַּת לוֹ לְוַותֵּר לָנוּ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים וּבִלְבַד שֶׁאֶת הַנֶּשֶׁק הָעִיקָּרִי, אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלָּנוּ, הוּא יִטּוֹל מֵאִתָּנוּ.

מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ - בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד

יַעֲקֹב אָבִינוּ הוֹלֵךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם וָעֵבֶר כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק וּכְדֵי לֶאֱגוֹר וּלְקַבֵּץ עוֹד מֵהַנֶּשֶׁק הֶעָצוּם הַזֶּה, מֵעֵסֶק הַתּוֹרָה. וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ וּבְדַרְכּוֹ חוֹלֵם חֲלוֹם נִבּוּאִי, וְרוֹאֶה סוּלָּם הַמּוּצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, 'וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ'.

כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ הוּא לְמַעֲשֶׂה סוּלָּם. כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ נִצָּב אַרְצָה, אֲבָל רֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה. וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ הַמְּסִילַת יְשָׁרִים (פֶּרֶק רִאשׁוֹן) וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּנֶפֶשׁ הַחַיִּים (שַׁעַר רִאשׁוֹן) בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹמוֹנִים, כִּי הָאָדָם, שֶׁהוּא נֵזֶר הַבְּרִיאָה, נָתַן בּוֹ הקב"ה כֹּחַ שֶׁבְּכָל פְּעוּלָּה וּפְעוּלָּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הוּא מַשְׁפִּיעַ עַל כָּל הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ.

בְּסֵפֶר רֵאשִׁית חָכְמָה (שַׁעַר הַיִּרְאָה פֶּרֶק י"ד) עוֹמֵד לְבָאֵר אֶת הַפָּסוּק (דְּבָרִים לב, ט) 'יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ', וְלִכְאוֹרָה מָה הַכַּוָּונָה בְּתֵיאוּר 'חֶבֶל'?! אֶלָּא, שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁבַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (הוּבָא בְּנֶפֶשׁ הַחַיִּים ש"א פ"ה) מְכַנֶּה אֶת הָאָדָם בְּשֵׁם 'נַעַל' אוֹ 'סַנְדָּל'. כִּי בְּדָרְכּוֹ הָעוֹלָם, שֶׁרַק כַּף רַגְלוֹ שֶׁל הָאָדָם מוּנַּחַת בְּתוֹךְ הַנַּעַל, אֲבָל כָּל הַגּוּף נִמְצָא מְחוּץ לַנַּעַל. וּכְשֵׁם שֶׁבַּנַּעַל נִכְנֶסֶת רַק כַּף רַגְלוֹ שֶׁל הָאָדָם, מְעַט מִן הַמְּעַט מִמֶּנּוּ, כָּךְ גַּם הַנְּשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם שֶׁמִּשְׁתַּלְשֶׁלֶת וְיוֹרֶדֶת מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד, רַק מְעַט מִמֶּנָּה נִמְצָא בְּתוֹךְ הָאָדָם, אֲבָל רוֹב הַנְּשָׁמָה נִמְצֵאת מְחוּץ לְגוּף הָאָדָם. וְזֶהוּ הַפֵּירוּשׁ 'יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ', כִּי כְּמוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר מְזִיזִים וּמְטַלְטְלִים אֶת הַחֶבֶל בְּקָצֵהוּ הָאֶחָד כָּל הַחֶבֶל כּוּלּוֹ נָע וָנָד מֵהַתְּנוּדָה הַזֹּאת, כָּךְ גַּם 'יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ', כָּל פְּעוּלָּה שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים פֹּה, יוֹצֶרֶת פְּעוּלַת שַׁרְשֶׁרֶת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כּוּלָּם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּנֶפֶשׁ הַחַיִּים (שָׁם).

זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ', בָּאָדָם עַצְמוֹ. אַתָּה עַל יְדֵי הַפְּעוּלּוֹת שֶׁלְּךָ תּוּכַל לְגָרוֹם שֶׁיִּהְיוּ הָעוֹלָמוֹת עוֹלִים, עַל יְדֵי הַמִּצְוֹות וְהַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים, וּלְהֵיפֶךְ, חָלִילָה בְּמַעֲשֶׂיךָ אַתָּה יָכוֹל לְגָרוֹם לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ יוֹרְדִים, וְכָפָתוּב בְּסֵפֶר נֶפֶשׁ הַחַיִּים (ש"א פ"י ופי"ט).

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרֶעוודָא זצ"ל בְּהֶסְפֵּדוֹ עַל הַסְּטַייפְּלֶער זצ"ל (נִדְפַּס בְּסֵפֶר אַשְׁכַּבְתֵּיהּ דְּרַבִּי ח"ב עַמּוּד קב), הִרְחִיב בַּדְּבָרִים הָאֵלּוּ, וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו. הוּא מֵבִיא אֶת דִּבְרֵי רַבִּי חַיִּים מִוולוֹזִ'ין זצ"ל בְּנֶפֶשׁ הַחַיִּים בַּשַּׁעַר הָרְבִיעִי, שֶׁלֹּא זוֹ בִּלְבַד שֶׁכָּל קִיּוּם הָעוֹלָם תָּלוּי בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָהוּ לג, כה) 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹם וָלַיְלָה חוּקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי', אֶלָּא גַּם מִצַּד הָעוֹלָם, אִם יִהְיֶה טוֹב אוֹ לֹא, הַכֹּל תָּלוּי בַּתּוֹרָה שֶׁלָּנוּ, הֵן בַּגַּשְׁמִיּוּת וְהֵן בָּאֵיכִיּוּת.

כְּשֶׁהקב"ה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם הָיָה רְצוֹנוֹ שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם בְּתַכְלִית הַטּוֹב. שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ רַק אוֹשֶׁר נַחַת וְשִׂמְחָה, וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ כְּלָל וּכְלָל מָקוֹם לְצַעַר וְעָגְמַת נֶפֶשׁ. הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (עֲרָכִין טז:) שֶׁאִם אָדָם הִכְנִיס אֶת יָדוֹ לְכִיסוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ מַטְבְּעוֹת וְעָלוּ לוֹ רַק שְׁתֵּי מַטְבְּעוֹת, וְעַכְשָׁיו עָלָיו לְהַכְנִיס אֶת יָדוֹ פַּעַם נוֹסֶפֶת וּלְהוֹצִיא אֶת הַמַּטְבֵּעַ הַשְּׁלִישִׁית, זֶה נֶחְשָׁב יִסּוּרִים. אִם תִּשְׁאַל אֶחָד אִם זֶה נֶחְשָׁב לוֹ יִסּוּרִים, הוּא יַגִּיד לְךָ, אַדְרַבָּה, כָּל כַּמָּה שֶׁאֲנִי מַכְנִיס אֶת הַיָּד לַכִּיס וּמוֹצִיא מִשָּׁם כֶּסֶף,

זֶה בִּשְׁבִילִי עוֹנֶג גָּדוֹל... אַךְ הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת שֶׁהַתַּכְלִית שֶׁל הָעוֹלָם הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּאוֹפֶן כָּזֶה שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁאָדָם יַכְנִיס אֶת יָדוֹ לַכִּיס, יֵצֵא לוֹ מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה וְצָרִיךְ, וְאִם זֶה לֹא יוֹצֵא כָּךְ - זֶה כְּבָר בְּגֶדֶר יִסּוּרִים.

וְאִפּוּ עוֹד הַיִּסּוּרִים הַקַּלִּים, שֶׁהֵרֵי כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים, הָעוֹלָם מָלֵא בְּצָרוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת, וְאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ יִסּוּרִים. מַדּוּעַ זֶה כָּךְ? אוֹמֵר רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרֶעוּוָדָא, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁלָּנוּ. אִם הָיֵינוּ יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים בַּתּוֹרָה וּמוֹסִיפִים בָּהּ הֵן בַּכַּמּוּת וְהֵן בָּאֵיכוּת, שֶׁנִּלְמַד בָּהּ יוֹתֵר 'לִשְׁמָהּ', יוֹתֵר בְּקִדּוּשָׁה וּבְטָהֳרָה, כִּי אָז כָּל הַמַּצָּב הָיָה אַחֵרֶת. אִם הָיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּנִיצּוּל כִּישְׁרוֹנוֹתָיו הָיָה הַשֶּׁפַע יוֹרֵד לָעוֹלָם בְּאוֹפֶן הַיּוֹתֵר מוּשְׁלָם, וְהָעוֹלָם הָיָה שָׂמֵחַ וּמֵאִיר וְכָל הַיִּסּוּרִים נְמוֹגִים וְאֵינָם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַמְּצִיאוּת הִיא לֹא כָּזוֹ, וְיֵשׁ בְּטֵלִים מִן הַתּוֹרָה אוֹ בַּכַּמּוּת אוֹ בָּאֵיכוּת, אֲזַי יֵשׁ מִיעוּט בַּשֶּׁפַע שֶׁיּוֹרֵד לָעוֹלָם, וְהַטּוֹבָה מִתְמַעֶטֶת, וּמִמֵּילָא בָּאִים יִסּוּרִים לָעוֹלָם בִּכְלָל וּבִפְרָט.

וּמֵבִיא רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרֶעוּוָדָא דּוּגְמָא לָזֶה: אָדָם אֶחָד מֵאִתָּנוּ יָכוֹל הָיָה לִלְמוֹד דַּקָּה אַחַת וְלֹא לָמַד, כְּגוֹן שֶׁנָּטַל עִיתּוֹן לְיָדוֹ, וַאֲפִילּוּ אִם אֵין בּוֹ דְּבָרִים אֲסוּרִים מִכָּל מָקוֹם זוֹ לֹא סְגוּלָה לִתְשׁוּבָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְהִנֵּה בְּסוֹף הָעוֹלָם, בְּאֵיזוֹ מְדִינָה רְחוֹקָה, יֵשׁ יְהוּדִי נִצְרָךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּמָּה בָּנוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְפִרְקָן וְהוּא צָרִיךְ לְהַשִּׂיא אוֹתָם, אֲבָל כֶּסֶף לָזֶה - אֵין לוֹ. מָה עָשָׂה? - לָקַח הַלְוָואָה גְּדוֹלָה וְהִשְׁקִיעַ אוֹתָהּ בְּאֵיזֶה עֵסֶק, מִתּוֹךְ כַּוָּונָה שֶׁהַכֶּסֶף הַזֶּה יַעֲשֶׂה פֵּירוֹת וּפֵירֵי פֵּירוֹת וְאָז יוּכַל גַּם לְהַחֲזִיר אֶת הַחוֹב וְגַם לְחַתֵּן אֶת הַבָּנוֹת בְּכָבוֹד.

אֲבָל אוֹתוֹ בֶּן תּוֹרָה שֶׁנִּמְצָא בְּקָצֶה אַחֵר שֶׁל הָעוֹלָם וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן לוֹקֵחַ לְיָדָיו אֵיזֶה עִיתּוֹן וּמִתְבַּטֵּל בְּאוֹתָהּ דַּקָּה מִן הַתּוֹרָה - עַל יְדֵי זֶה נִסְתַּם צִינּוֹר הַשֶּׁפַע, בַּעַל הָעֵסֶק מִתְחָרֵט וְהָעִסְקָה מְבוּטֶלֶת, וְהַבָּנוֹת הָאוּמְלָלוֹת נִשְׁאֲרוּ רַוָּקוֹת, לָאָב אֵין כֶּסֶף לְפָרוֹעַ אֶת הַחוֹב, וְעַכְשָׁיו פָּשַׁט אֶת הָרֶגֶל וּשְׁנוֹת מַאֲסָר מְחַפּוֹת לוֹ.

מִי אָשִׁים בָּאָסוֹן הַזֶּה? מִי הֵמִית שׁוֹאָה עַל הַמִּשְׁפָּחָה, עַל הָאָבָא, הָאִמָּא וְהַבָּנוֹת? - אוֹתָהּ דַּקָּה אַחַת שֶׁל בִּיטּוּל הַתּוֹרָה. אֵיךְ לֹא יִסֵּר הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ, כְּשֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו כַּמָּה רְגָעִים, חֲמֵשׁ דַּקּוֹת שֶׁבָּהֶן הוּא יָכוֹל לִלְמוֹד, וְיִתְכֵּן שֶׁבַּדַּקּוֹת הָאֵלּוּ יֵשׁ אֵיזוֹ אִשָּׁה שֶׁמַּקְשָׁה לָלֶדֶת וְהִיא מִתְפַּתֶּלֶת בְּיִסּוּרִים, וְאִם הָאָדָם יֵשֵׁב וְיִלְמַד בְּאוֹתָן דַּקּוֹת, אוֹתָהּ אִשָּׁה תֵּלֵד בְּקַלּוּת וְהַוָּולָד יֵצֵא בְּנָקֵל בָּרִיא וְשָׁלֵם וְיִחְיֶה לְאוֹרֶךְ שָׁנִים טוֹבוֹת. וְאִם חָלִילָה הָיְתָה אֵיזוֹ הַפָּלָה, מִי אָשִׁים בָּזֶה? - הַבַּטְלָן. אֵיךְ לֹא יִתְלַהֵב הָאָדָם מֵהַדְּבָרִים הַלָּלוּ?! אָדָם עָיֵף בָּעֶרֶב וְרוֹצֶה לָלֶכֶת לִישׁוֹן, אֲבָל הוּא אוֹמֵר לְעַצְמוֹ, נָכוֹן שֶׁקָּשֶׁה לִי וַאֲנִי עָיֵף וּכְבָר עֵינַי כִּמְעַט נֶעֱצָמוֹת, אֲבָל אֶתְאַמֵּץ וְאֶלְמַד עוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ - בַּדַּקּוֹת הָאֵלּוּ הוּא יָכוֹל לְהַצִּיל חַיֵּי אָדָם חוֹלֶה בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְיָכוֹל לְהַצִּיל יְהוּדִי נִרְדָּף בָּעוֹלָם בְּצִפָּרְנֵי הַבּוֹלְשֶׁת, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרוּסְיָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, הוּא יָכוֹל לְהָבִיא שֶׁפַע בְּרָכָה וּפַרְנָסָה בְּרִיאוּת וְאוֹשֶׁר לָעוֹלָם כּוּלּוֹ, וְכֵיצַד יוּכַל לְהֶרָדֵם?!

בֶּאֱמֶת זֶהוּ דָּבָר תִּימָה, שֶׁכִּמְעַט אֵין לְךָ מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ יְהוּדִי, וְגַם בִּמְדִינוֹת אֲשֶׁר לֹא שָׁמַעְנוּ שְׁמָעָם, תִּמְצָא שָׁם אֵיזֶה יְהוּדִי. יֵשׁ מְדִינָה שֶׁנִּקְרֵאת פִּיג'י (מַמָּשׁ בְּסוֹף הָעוֹלָם), וְיֵשׁ יְהוּדִי שָׁגָר שָׁם. מָה הוּא עוֹשֶׂה בַּמְּדִינָה הַזּוֹ שֶׁנִּמְצֵאת רָחוֹק מֵעֵבֶר לְאוֹסְטְרַלְיָה וְיָפָן? - אַף אֶחָד לֹא יוֹדֵעַ, אֲבָל הוּא שָׁם... מָה יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁם? יֵשׁ שָׁם אֵיזוֹ יְשִׁיבָה? תְּמִיהַנִי אִם יֵשׁ מִנְיָן. לָמָּה זֶה כָּךְ? בְּוַודַּאי עַל לֹא דָּבָר הוּא שֶׁכָּךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים וּמְפוּזָּרִים בְּכָל קַצְוֹות תֵּבֵל.

מְבָאֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ (שְׁמוֹת ג' ח', וַיִּקְרָא כ"ה ט"ל, בְּמִדְבַּר כ"ד כ"ג וְעוֹד), כִּי הַסִּיבָּה הִיא שֶׁעַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת וּלְבָרֵר אֶת כָּל הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁהִתְפַּזְּרוּ עַל יְדֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן. וּכְשֶׁהָיִינוּ בְּאַרְצֵנוּ וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה נִצָּב עַל מְכוֹנוֹ, וְהַתּוֹרָה הָיְתָה בִּידֵי יִשְׂרָאֵל, אָז כָּל הָעוֹלָם הָיָה מִתְוַקֵּן. אֲבָל כְּשֶׁחָרַב הַמִּקְדָּשׁ וְגָלְתָה הַתּוֹרָה נִתְפַּזַּרְנוּ כּוּלָּנוּ לְכָל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם לְחַפֵּשׂ אֶת הַנִּיצוֹצוֹת וּלְתַקֵּן אוֹתָן.

אִפּוּ הֵם הַמַּלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, וְאֵין 'אֱלֹהִים' אֶלָּא מִדַּת הַדִּין. אַתָּה בְּמַעֲשֶׂיךָ יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֶת מִדַּת הַדִּין וּלְסַלֵּק אוֹתָהּ מֵאִתָּנוּ, לְהַעֲמִיד אוֹתָהּ בִּשְׁמֵי שָׁמַיִם שֶׁלֹּא תֵּרֵד לָאָרֶץ עַל דֶּרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קי"ט, פ"ט) 'לְעוֹלָם ה' דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם', אוֹ חָלִילָה לְהוֹרִיד אוֹתָהּ כָּאן לָאָרֶץ. הַכֹּל תָּלוּי בָּנוּ.

מוֹסִיף רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרֶעוּוָדָא, כִּי יֵשׁ כָּאן עוֹמֶק נוֹסָף. הִנֵּה כָּל הַמִּצְוֹות כּוּלָּן חֲבִיבוֹת וִיקָרוֹת, וְכוּלָּן נוֹתְנוֹת לָאָדָם

חִיבּוּר לְהקב"ה ית"ש וְנוֹתְנוֹת לָאָדָם חַיֵּי נֶצַח. פַּעַם בִּיקְשׁוּ מֵרַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסַּלַנְט זצ"ל שֶׁיַּסְבִּיר וְיַתְאֵר מַה זֶּה הַמּוּשָׂג שֶׁל 'חַיֵּי נֶצַח'. חַיִּים אֲרוּכִּים אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְהָבִין מַה זֶּה, שֶׁהֲרֵי אֲנַחְנוּ רוֹאִים אֲנָשִׁים שֶׁחַיִּים מֵאָה שָׁנָה וְיכוֹלִים לְדַמְיֵין גַּם מִישֶׁהוּ שֶׁחַי אֶלֶף שָׁנָה, אֲבָל לַחְשׁוֹב עַל עֲשָׂרוֹת אַלְפֵי שָׁנָה אוֹ מִלְיוֹנֵי שָׁנִים, דַּעְתֵּנוּ קְצָרָה מִלְהָכִיל. בְּבַקָּשָׁה, אָמְרוּ לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, תְּתָאֵר לָנוּ מַה זֶּה 'נֶצַח נְצָחִים'.

אָמַר לָהֶם רַבִּי יִשְׂרָאֵל, תַּחְשְׁבוּ עַל חֶדֶר עֲנָק שֶׁמָּלֵא כָּל כּוּלּוֹ בְּגַרְעִינִים, מֵהַקַּרְקַע וְעַד הַתִּקְרָה, וּפַעַם בְּמֵאָה שָׁנָה מַגִּיעָה צִיפּוֹר וְאוֹכֶלֶת גַּרְעִין אֶחָד. כַּמָּה זְמַן יִקַּח לָהּ לְגָמוֹר אֶת כָּל הַגַּרְעִינִים שֶׁבַּחֶדֶר? - זוֹ הִיא רַק הַהַתְחָלָה שֶׁל חַיֵּי נֶצַח...

אֲבָל תַּלְמוּד תּוֹרָה הוּא שׁוֹנֶה מִן הַכֹּל, וּכְמוֹ שֶׁכּוֹתֵב רַבִּי חַיִּים מִוולוֹז'ין זצ"ל, שֶׁאִם ח"ו יִהְיֶה מַצָּב שֶׁבּוֹ יוֹם אֶחָד כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְפַּלְּלוּ אֶת הַתְּפִילּוֹת שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לֹא אֶת תְּפִילַּת שַׁחֲרִית, לֹא מִנְחָה וְלֹא עַרְבִית, וַהֲרֵי אֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים בִּכְלָל לֶאֱמוֹד וּלְשַׁעֵר אֶת הַנֶּזֶק וְאֶת הַחוּרְבָּן וְאֶת הַהֶרֶס שֶׁזֶּה יִגְרוֹם לְכָל הָעוֹלָמוֹת כּוּלָּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה חָסֵר אֶת הָעֲמוּד הַזֶּה שֶׁל 'עֲבוֹדָה', זוֹ הַתְּפִילָּה, מִכָּל מָקוֹם עֲדַיִן הָעוֹלָם לֹא יִתְבַּטֵּל וְיִהְיֶה לוֹ קִיּוּם. לְעוּמַּת זֹאת אִם חָלִילָה יְצוּיַּר שֶׁמִּקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קְצֵהוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִתְבַּטֵּל רֶגַע אֶחָד מֵהִתְבּוֹנְנוּת וְלִימוּד בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, מִיָּד יִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם וְיַחֲזוֹר לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ קִיּוּם כְּלָל.

'אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חוּקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי'. 'בְּרִיתִי' זוֹ הַתּוֹרָה (כְּמִפּוֹרָשׁ בִּנְדָרִים ל"ב א'), וְאִם רֶגַע אֶחָד אֵין תּוֹרָה, אִם אֵין אוֹתָהּ בִּרְצִיפוּת 'יוֹמָם וָלַיְלָה' - 'חוּקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי'. וְכָתַב שָׁם רַבִּי חַיִּים מִוולוֹז'ין, אִם כֵּן הוּא, אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאָדָם שֶׁיּוֹשֵׁב וְלוֹמֵד לֹא יִתְלַהֵב וְיֹאמַר, 'אוּלַי אֲנִי הַיָּחִיד שֶׁעַכְשָׁיו יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד וְנִמְצָא שֶׁאֲנִי מְקַיֵּים וּמַעֲמִיד אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ', וְאִם דַּקָּה אַחַת שֶׁל לִימוּד תּוֹרָה גְּרִידָא הִיא פִּתְיחַת כָּל שַׁעֲרֵי הַשֶּׁפַע וְהַבְּרָכָה לָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אִם אָדָם יוֹשֵׁב וְהוֹגֶה בַּתּוֹרָה לְבַדּוֹ וּמַעֲמִיד בְּתוֹרָתוֹ אֶת כָּל הָעוֹלָם כַּמָּה רַבָּה מַעֲלָתוֹ וְכַמָּה גְּדוֹלָה זְכוּתוֹ.

אֶלָּא מַאי? יַגִּיד לְךָ אָדָם: מַה זֶּה הַדִּיבּוּרִים הָאֵלּוּ? וְכִי יֵשׁ לְךָ צַד שֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב בָּרֶגַע הַזֶּה וְלוֹמֵד לְבַדִּי?! הֲלֹא ב"ה בִּזְמַנֵּנוּ הִתְרוֹמְמָה קֶרֶן הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ יְשִׁיבוֹת בְּאָמֶרִיקָה וּבְאֵסְיָה, וַאֲפִילּוּ בְּאַפְרִיקָה נוֹסְדוּ כַּמָּה יְשִׁיבוֹת, וְאִם כֵּן יֵשׁ הַרְבֵּה תּוֹרָה גַּם בִּלְעָדַי. אוֹמֵר רַבִּי שְׁלֹמֹה בְּרֶעוּוֶדָא, זֶה אֵינוֹ נָכוֹן. לֶעָתִיד לָבוֹא, וְזֶה קָרוֹב וּבָא, יַגָּלֶה הקב"ה אֶת עֵינֵינוּ יַעֲמִיד לְפָנֵינוּ אָדָם אֶחָד וְיִקְשְׁרוּ לְרֹאשׁוֹ אֶת הַכֶּתֶר. מַדּוּעַ? מִפְּנֵי שֶׁהָיָה רֶגַע אֶחָד שֶׁבּוֹ הָיוּ רְדִיפוֹת בַּחֲצִי עוֹלָם, צָרוֹת וּמְהוּמוֹת, וּבְחֵלֶק אַחֵר שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ בְּרָקִים וּרְעָמִים, וּכְשֶׁיֵּשׁ בְּרָקִים וּרְעָמִים כּוּלָּם עוֹמְדִים לְבָרֵךְ 'שֶׁכּוֹחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם', וּבֶאֱמֶת גַּם זוֹ מִצְוָה הִיא, אֲבָל זוֹ אֵינָהּ תּוֹרָה. וְנִמְצָא שֶׁהָיָה אֵיזֶה רֶגַע אֶחָד שֶׁרַק אוֹתוֹ אָדָם יָשַׁב וְלָמַד תּוֹרָה, וְכָל הַשֶּׁפַע לְכָל הַנִּבְרָאִים כּוּלָּם עָבַר דַּרְכּוֹ, וּמִשָּׁכָּךְ יוֹצֵא שֶׁכָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת מֵאוֹתוֹ הָרֶגַע וְעַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת כּוּלָּם שַׁיָּכִים לוֹ וּבָאִים מִכּוֹחוֹ וּזְכוּתוֹ, וְהוּא זוֹכֶה וְנוֹטֵל אֶת שְׂכַר כּוּלָּם. וְכֵן הוּא גַּם לְהֵיפֶךְ, רִפְיוֹן שֶׁל רֶגַע אֶחָד מִלִּימוּד הַתּוֹרָה, מַה שֶּׁיָּכוֹל לְגָרוֹם.

זֶה הַחֲלוֹם שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ, עַמּוּד הַתּוֹרָה. הוּא רוֹאֶה אֶת מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁאִם הוּא יִתְעַלֶּה בְּלִימוּד הַתּוֹרָה, יִתְעַלֶּה הָעוֹלָם אִתּוֹ, אֲבָל אִם חָלִילָה יֵרֵד - יָבוֹא חוּרְבָּן לָעוֹלָם.

הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ תְּלוּיָה בְּפִעוּלּוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם

כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ צָרִיךְ לְחִיּוֹת אֶת הַיְדִיעָה הַזּוֹ שֶׁהוּא סוֹפָם שֶׁמּוּטָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, וְכָל פְּעוּלָּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה יְכוֹלָה לְגָרוֹם וְלִפְעוֹל הַרְבֵּה הַרְבֵּה. בִּמְסִילַת יְשָׁרִים (פֶּרֶק רִאשׁוֹן) כּוֹתֵב רַבֵּינוּ הָרַמְחַ"ל, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהקב"ה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וְאֶת הָאָדָם, לָקַח אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן נְטָלוֹ וְהֶחֱזִירוֹ עַל כָּל אִילָנוֹת בְּגַן עֵדֶן, מַה גָּדַל עַל הָאִילָנוֹת שֶׁהָיוּ בְּגַן עֵדֶן? יֵשׁ אֶחָד שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁגָּדַל שָׁם שֶׁסֶק... אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים לָדַעַת מַה גָּדַל עַל הָאִילָנוֹת, וְהַתּוֹרָה לֹא גִּלְתָה לָנוּ אֶלָּא שְׁנֵי עֵצִים מַה הָיָה עִנְיָנָם, עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת. וּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת אֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים לָדַעַת אֵלּוּ בְּחִינוֹת רוּחָנִיּוֹת וְאֵלּוּ מַדְרֵגוֹת נִשְׂגָּבוֹת הָיוּ בָּהֶם. וְאָמַר לוֹ הקב"ה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, רְאֵה מַעֲשַׂי כַּמָּה נָאִים וְכַמָּה מְשׁוּבָּחִים הֵם, כָּל הַבְּרִיאָה שֶׁבָּרָאתִי - בִּשְׁלֵמוּת בָּרָאתִי אוֹתָהּ, וְכָל מַה שֶּׁבָּרָאתִי בִּשְׁבִילְךָ בָּרָאתִי, אֲנִי לֹא צָרִיךְ

אֶת הַבְּרִיאָה הַזּוֹ, אַךְ בִּשְׁבִילְךָ עָשִׂיתִי אוֹתָהּ, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהִתְעַלּוֹת עַל יְדֵי זֶה, לְהִתְקָרֵב אֵלַי וְלִזְכּוֹת לְחַיֵּי הַנֶּצַח. תֵּן דַּעְתְּךָ שֶׁלֹּא תְּקַלְקֵל וְתַחֲרִיב אֶת עוֹלָמִי.

רַק אֶת הַבַּקָּשָׁה הַזּוֹ אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ, אַל תְּקַלְקֵל וְאַל תַּחֲרִיב אֶת עוֹלָמִי. אֲבָל אָדָם הָרִאשׁוֹן לֹא זָכָה לִהְיוֹת אֲפִילּוּ שְׁעָתַיִים בְּגַן עֵדֶן, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (סַנְהֶדְרִין ל"ח ב') שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ חָטָא, בְּשָׁעָה זוֹ קִלְקֵל וּבְשָׁעָה זוֹ גֵּירְשׁוּ אוֹתוֹ. מַהוּ 'עוֹלָמִי' הַזֶּה שֶׁבִּיקֵּשׁ הקב"ה מֵהָאָדָם שֶׁלֹּא יַחֲרִיב אוֹתוֹ? - כְּפִשׁוּטוֹ וּכְמִדְרָשׁוֹ.

בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא (פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי ס"ג) אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, כִּי הָאָדָם עַצְמוֹ הוּא בְּגֶדֶר עוֹלָם, 'עוֹלָם קָטָן'. וְעַל זֶה הִצְטַוָּוה הָאָדָם, תַּשְׁגִּיחַ וְתִשְׁמוֹר שֶׁלֹּא תְּקַלְקֵל אֶת עַצְמְךָ, כִּי לְקַלְקֵל זֶה קַל אֲבָל לְתַקֵּן אֶת הַמְעוּוָּת וּלְהַחֲזִיר אֶת הַמַּצָּב לְקַדְמוּתוֹ, כַּמָּה עֲבוֹדָה וְכַמָּה דְּמָעוֹת צָרִיךְ לָזֶה.

רְאֵה אֶת מַעֲשֵׂי הָאֱלֹהִים, כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר עִוְּתוֹ. אִם יִהְיֶה אֵיזֶה קִלְקוּל בָּעוֹלָם, כַּמָּה קָשֶׁה יִהְיֶה לְתַקֵּן אוֹתוֹ. הִנֵּה לָנוּ אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁחָטָא חֵטְא אֶחָד, וּבַחַזַ"ל מַשְׁמַע שֶׁהָיָה חֵטְא זֶה בְּשׁוֹגֵג וַאֲפִילּוּ קָרוֹב לְאוֹנֶס, וְעִם כָּל זֶה אֲנַחְנוּ רוֹאִים כַּמָּה חוּרְבָּן נִגְרַם בִּגְלַל זֶה. וְיוֹתֵר מִזֶּה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (עֵרוּבִין י"ח:) שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן חָסִיד גָּדוֹל הָיָה וּמֵאָה וּשְׁלוֹשִׁים שָׁנָה יָשַׁב וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְעִם כָּל זֶה עֲדַיִן מִיתָה לֹא בָּטְלָה מֵאִתָּנוּ וְחֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן עֲדַיִן לֹא בָּא עַל תִּקּוּנוֹ. וְאִם תַּעֲמִיק עוֹד בָּעִנְיָן, כּוֹתֵב הָרַמְחַ"ל, תִּרְאֶה שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא לְשִׁימּוּשׁ הָאָדָם. אָמְנָם הִנֵּה הוּא עוֹמֵד בְּשִׁיקּוּל גָּדוֹל, כִּי אִם הָאָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הָעוֹלָם וּמִתְרַחֵק מִבּוֹרְאוֹ הִנֵּה הוּא מִתְקַלְקֵל וּמְקַלְקֵל הָעוֹלָם עִמּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַקְּדוּמוֹנִים שֶׁ'עוֹלָם' הוּא לְשׁוֹן הֶעְלֵם, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵי הָעוֹלָם מִתְרַחֵק מִבּוֹרְאוֹ וְנֶעְלָם, וְאָז הַפּוֹעֵל הַיּוֹצֵא מִזֶּה שֶׁהוּא מִתְקַלְקֵל וּמְקַלְקֵל הָעוֹלָם עִמּוֹ, וּכְשֶׁמְקַלְקֵל הָעוֹלָם עִמּוֹ הֲרֵי הוּא מֵבִיא לָעוֹלָם חוּרְבָּן וְהֶרֶס, כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ. אֲבָל אִם הוּא שׁוֹלֵט בְּעַצְמוֹ וְנִדְבָּק בְּבוֹרְאוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּעוֹלָם רַק לְסִיּוּעַ לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ אָז הוּא מִתְעַלֶּה וְהָעוֹלָם עַצְמוֹ מִתְעַלֶּה עִמּוֹ. וְעִילּוּי גָּדוֹל לְכָל הַבְּרִיּוֹת כּוּלָּם בִּהְיוֹתָם מְשַׁמְּשֵׁי הָאָדָם הַשָּׁלֵם, הַבְּרִיּוֹת עַצְמָם חֲפֵצוֹת וְרוֹצוֹת שֶׁהָאָדָם יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְצוֹרֶךְ עֲבוֹדַת ה', וְזֶה עַצְמוֹ הַתַּכְלִית וְהַמְבוּקָּשׁ שֶׁלָּהֶם.

וּמֵבִיא הָרַמְחַ"ל: וְהוּא כְּעִנְיַן מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּעִנְיַן הָאוֹר שֶׁגְּנָזוֹ הקב"ה לַצַּדִּיקִים. בְּשָׁעָה שֶׁהקב"ה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם הָיָה אוֹר גָּדוֹל, אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁהָיוּ צוֹפִים וְרוֹאִים בּוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, אֲבָל רָאָה הקב"ה שֶׁח"ו יְכוֹלִים הָרְשָׁעִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה וְעָמַד וּגְנָזוֹ. וְכָתוּב בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּשֵׁם הַבַּעַשְׁ"ט שֶׁהקב"ה גָּנַז אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַזֶּה בַּתּוֹרָה. הֲלֹא זֶהוּ פֵּירוּשׁ הַמִּילָה 'אוֹרַיְיתָא', שֶׁהָאוֹר מוּנָּח בַּתּוֹרָה. וּכְשֶׁאָדָם עָמֵל בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ וְעֵינָיו קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת הוּא זוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הַכֹּל בַּתּוֹרָה.

כֵּיוָן שֶׁעָמַד הקב"ה וְגָנַז אֶת הָאוֹר לַצַּדִּיקִים, שָׂמַח הָאוֹר. כֵּיוָן שֶׁיָּדַע הָאוֹר שֶׁהָרְשָׁעִים לֹא יִשְׁתַּמְּשׁוּ וְלֹא יֵהָנוּ מִמֶּנּוּ אֶלָּא הַצַּדִּיקִים, שָׂמַח שִׂמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי י"ג, ט) 'אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח'. וְכָךְ מָצָאנוּ גַּם בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ עַל אַבְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁלָּקַח יַעֲקֹב וְשָׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (חוּלִּין צא:), אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִלַּמֵּד שֶׁהִתְקַבְּצוּ כּוּלָּן לְמָקוֹם אֶחָד וְהָיְתָה כָּל אַחַת אוֹמֶרֶת עָלַי יָנִיחַ צַדִּיק רֹאשׁוֹ, וְכֵיוָן שֶׁרָאָה כָּךְ הקב"ה, חִיבֵּר אֶת כּוּלָּן לְאֶבֶן אַחַת גְּדוֹלָה עָלֶיהָ הֵנִיחַ אֶת רֹאשׁוֹ. וּמַדּוּעַ הִתְקוֹטְטוּ עַל זֶה הָאֲבָנִים? - מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה מְבַקֶּשֶׁת לִהְיוֹת מִמְּשַׁמְּשֵׁי אָדָם הַשָּׁלֵם, וְיֵשׁ בָּזֶה נַחַת רוּחַ וְעִילּוּי לַבְּרִיּוֹת כְּשֶׁהֵם זוֹכוֹת לָזֶה.

זֶה הוּא הַמּוּסָר הַגָּדוֹל שֶׁלָּמַדְנוּ בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ. הָאָדָם בְּכָל פְּעוּלָה שֶׁלּוֹ, וְלוּ הַפְּעוּטָה בְּיוֹתֵר, חוֹרֵץ גּוֹרָלוֹת. בְּרִיבּוּי שֶׁל מִילָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה אוֹ קִיּוּם מִצְוָה אַחַת, הוּא מַמְשִׁיךְ שֶׁפַע לְכָל הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, וּמֵבִיא אוֹשֶׁר בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל.

מִסְּפָרִים עַל הָאַדְמוֹ"ר מִקָּאמַרְנָא זצ"ל, שֶׁהָיָה אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ, וּפַעַם אַחַת יָשַׁב בְּלֵיל שַׁבָּת וְדָרַשׁ בָּרַבִּים עַל הַשּׁוּלְחָן, וְדִיבֵּר בְּדִבְרֵי חָכְמָה בַּנִּגְלֶה וּבַנִּסְתָּר. וְהִנֵּה, יֵשׁ אֶת אֵלּוּ שֶׁמִּתְקַבְּצִים וּבָאִים כְּדֵי לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי תּוֹרָה וּכְדֵי לְקַבֵּל מוּסָר, וְיֵשׁ אֶת אֵלּוּ שֶׁאֵינָם בָּאִים בְּשִׁבְיל הַקֶּרֶן אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַפֵּירוֹת... הֲרֵי יֵשׁ בַּשּׁוּלְחָן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וּלְצוֹרֶךְ זֶה הֵם בָּאִים. יָשְׁבוּ שָׁם כַּמָּה כָּאֵלּוּ, וּמֵאַחַר וְהֵם לֹא בָּאוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבְרֵי הָאַדְמוֹ"ר וְגַם לֹא הָיוּ בְּרֵי הָכִי לְהָבִין אוֹתוֹ, הִתְחִילוּ לְפַטְפֵּט בֵּינֵיהֶם עַל דְּבָרִים שֶׁהֵם כֵּן מְבִינִים, לְמָשָׁל עַל הַסּוּפָה שֶׁהָיְתָה בַּנֶּגֶב, וְכֵיוֹצֵא בָּאֵלּוּ. רַק שָׁכְחוּ הֵם דָּבָר אֶחָד, שֶׁהֵם אֵלּוּ שֶׁגָּרְמוּ לַסּוּפָה הַזּוֹ... עַל כָּל פָּנִים יָשְׁבוּ הֵם וּפִטְפְּטוּ בִּדְבָרִים שֶׁל מָה בְּכָךְ, בְּעוֹד הָאַדְמוֹ"ר

יוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה, דְּבָרִים נִשְׂגָּבִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.

עֵבֶר זְמַן מָה וְהֵם מַמְשִׁיכִים לְדַבֵּר בֵּינֵיהֶם, וְהָאַדְמוֹ"ר שֶׁכְּבָר לֹא יָכַל עוֹד לָשֵׂאת אֶת זֶה שֶׁבְּעוֹד הוּא עוֹסֵק בְּתוֹרַת ה' בְּאֵימָה וְיִרְאָה יוֹשְׁבִים בַּצַּד כַּמָּה אֲנָשִׁים וּמַפְרִיעִים לְכוּלָּם בְּדְבָרִים בְּטֵלִים, הִפְסִיק אֶת הַשִּׁיעוּר וְשָׁאַג כָּאֲרִי: 'שֶׁיִּהְיֶה כָּאן שֶׁקֶט', 'מִמֶּנִּי אֲפִילּוּ מַלְאָכִים מְפַחֲדִים'! כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ מִשְׁפָּט כָּזֶה, שֶׁאֲפִילּוּ מַלְאָכִים מְפַחֲדִים וְחוֹשְׁשִׁים מֵהָרַב, כּוּלּוֹ מִתְמַלֵּא חַלְחָלָה. נִהְיָה שָׁם שֶׁקֶט מוּחְלָט, וְעַד תּוֹם דְּרָשָׁתוֹ שֶׁל הָאַדְמוֹ"ר לֹא נִשְׁמַע אֲפִילּוּ רַחַשׁ קַל. אַחֲרֵי זֶה לָחַשׁ הָאַדְמוֹ"ר לְאֶחָד הַנּוֹכְחִים, אַתָּה יוֹדֵעַ לָמָּה הַמַּלְאָכִים מְפַחֲדִים מִמֶּנִּי? - הֵם מְפַחֲדִים מִמֶּנִּי שֶׁלֹּא אֲקַלְקֵל אוֹתָם...

וְאִם כָּךְ הוּא אָמַר עַל עַצְמוֹ, נִמְצָא שֶׁמֵּאתָנוּ הַמַּלְאָכִים מְפַחֲדִים הַרְבֵּה יוֹתֵר. שֶׁהֲרֵי הָאַדְמוֹ"ר הַזֶּה שֶׁהָיָה כָּל כּוּלּוֹ קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים וְכוּלּוֹ עָסוּק רַק בְּמִצְווֹת וְדַעַת ה', רַק יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְאָכִים. אֲבָל אִם אֶחָד מֵאִתָּנוּ חָלִילָה עוֹבֵר עֲבֵירָה, כְּגוֹן שֶׁמְּבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה אוֹ אוֹמֵר לָשׁוֹן הָרַע וְכַדּוֹמֶה, אֲזַי 'מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ', הוּא מְמַעֵט אֶת הַשֶּׁפַע לְכָל הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ, בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים. רח"ל.

לָכֵן אַל לוֹ לָאָדָם לְזַלְזֵל וְלוּ בְּחֶלְקִיק שֶׁל מִצְוָה, וְעָלָיו לָדַעַת הֵיטֵב מַה כּוֹחוֹ וּמַה פְּעוּלָּתוֹ - 'מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ'. אִם יֵשׁ לְךָ אֶפְשָׁרוּת לָבוֹא אֲפִילּוּ רַק לְחֻמֵּשׁ דַּקּוֹת שֶׁל שִׁיעוּר תּוֹרָה - תָּבוֹא. הַדַּקָּה הַזּוֹ שֶׁל לִימּוּד הַתּוֹרָה שֶׁלְּךָ, יֵשׁ בָּהּ כֹּחַ לְסַגּוֹר אֶת כָּל בָּתֵּי הַחוֹלִים, לְמַעֵט מַחֲלֶקֶת יוֹלְדוֹת... אַל תַּגִּיד 'הַיּוֹם כְּבָר מְאוּחָר, אָבוֹא מָחָר'. תָּבוֹא עַכְשָׁיו, וְכָל מַה שֶּׁתִּלְמַד וְתִשְׁמַע הוּא רָווַח נָקִי, גַּם לְךָ בְּפָרָט, וְגַם לְכָל הַבְּרִיאָה כּוּלָּהּ בִּכְלָל.

וּמִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁהַלֵּב שֶׁלּוֹ יִהְיֶה חַי אֶת הַיְדִיעָה הַזּוֹ בְּאוֹפֶן שֶׁכָּל חַיָּיו יִהְיוּ סוֹבְבִים סְבִיב הַיְדִיעָה הַזּוֹ וְיִהְיֶה תָּמִיד עֶבֶד נֶאֱמָן לְבוֹרֵא עוֹלָם, עָלָיו לְהַעֲמִיק הִתְבּוֹנְנוּת וְחֵקֶר בְּמַעֲלַת הַתּוֹרָה, בַּהֲבָנָה מַה הוּא כֹּחָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וּמַה הִיא 'יְצִיאַת צַדִּיק שֶׁעוֹשָׂה רוֹשֶׁם'. וְעֶצֶם הָעֵסֶק וְהָעָמָל וְהַיְגִיעָה בַּתּוֹרָה, הֵם אֵלּוּ שֶׁפּוֹתְחִים אֶת הַלֵּב לְתוֹרַת ה', וְהֵם אֵלּוּ שֶׁמַּדְרִיכִים אוֹתָנוּ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

הִילּוּלַת הַבַּת עַיִן רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל מֵאַבְרִיטְשׁ זיע"א יב כִּסְלֵו (נלב"ע שְׁנַת התרא)

רְאִיתִי בִּבְאֵר הַפָּרָשָׁה שֶׁכָּתַב אָמְרוּ חֲזַ"ל (חוּלִין ז:) גְּדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָן יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶן, וּבִפְרָט בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא דִּילֵיהּ שֶׁרוּחוֹ הַגְּדוֹלָה מְרַחֶפֶת וּמְסוֹכֶכֶת בִּכְנָפָיהָ לְהָחִישׁ יְשׁוּעָה לַדּוֹפְקִים עַל שַׁעֲרֵי רַחֲמִים. וּכְדְאִיתָא מהרה"ק הַ'יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל' זי"ע (מְאוֹרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, י"ד שְׁבָט, ב) שֶׁהַטַּעַם שֶׁיּוֹם פְּטִירַת הַצַּדִּיק נִקְרָא 'הִילּוּלָא', כִּי אוֹתוֹ הַיּוֹם לַצַּדִּיק הוּא כְּ'בֵי הִילּוּלָא' שֶׁהוּא בְּלָשׁוֹן אֲרַמִּי יוֹם 'חֲתוּנָּתוֹ', וּכְמוֹ שֶׁבַּחֲתוּנָּה קוֹרִין אֶת הַכְּתוּבָּה לִפְנֵי הֶחָתָן לְהוֹדִיעוֹ וּלְהַזְכִּירוֹ אֶת הִתְחַיְּבוּיוֹתָיו כְּלַפֵּי הַכַּלָּה, כְּמוֹ כֵן בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא שֶׁל הַצַּדִּיק מַזְכִּירִים אֶת הִתְחַיְּבוּתוֹ כְּלַפֵּי הָאֲנָשִׁים שֶׁחָסוּ בְּצִילוֹ. עכ"ל. וְאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים רַק לְמִי שֶׁחָסָה בְּצִילוֹ בְּחַיֵּי חַיּוּתוֹ עֲלֵי אַדָּמוֹת אֶלָּא גַּם לְמִי שֶׁחוֹסֶה בְּצִילוֹ בְּיָמֵינוּ מִיָּדֵי שָׁנָה... גַּם פְּשִׁיטָא וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר 'שֶׁמַּזְכִּירִים לוֹ אֶת הִתְחַיְּבוּתוֹ' כִּי בְּיָדוֹ 'לְפָרֵעַ אֶת הַחוֹבוֹת'.

הִנֵּה הַ'תִּכְלֶת מָרְדְּכַי' מִבֶּעְרְזַ'אן בֵּיאֵר בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י (לְעֵיל כא ו) עַל הַפָּסוּק 'וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלוֹקִים כָּל הַשּׁוֹמֵעַ יִצְחַק לִי' - 'הָרִבְּבָה עֲקָרוֹת נִפְקְדוּ עִמָּהּ, הָרִבְּבָה חוֹלִים נִתְרַפְּאוּ בּוֹ בַּיּוֹם וכו' וְרַב שְׂחוֹק הָיָה בָּעוֹלָם', וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ בֵּיאוּר לְשֵׁם מָה נַעֲשָׂה נֵס זֶה, אֶלָּא, כִּי אַבְרָהָם וְשָׂרָה לְזַכּוּת מִידּוֹתֵיהֶם כְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לִשְׂמוֹחַ בְּלֵידַת בְּנָם יְחִידָם לְעֵת זִקְנוּתָם בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם הָרִבְּבָה עֲקָרוֹת וְהָרִבְּבָה חוֹלִים... עַל כֵּן פָּקַד הקב"ה אֶת כָּל הָעֲקָרוֹת וְרִיפֵּא אֶת כָּל הַחוֹלִים - וְרַב שְׂחוֹק בָּעוֹלָם, וְכָל זֶה בִּכְדֵי שֶׁיּוּכְלוּ אַבְרָהָם וְשָׂרָה לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחָתָם בְּהוּלֶּדֶת יִצְחָק.

לְרִידַן יֵיאָמֵר הִנֵּה בְּהַגִּיעַ 'יוֹמָא דְּהִילּוּלָא' שֶׁל הַצַּדִּיק (פֵּירוּשׁ תֵּיבַת הִילּוּלָא הֲיֵינוּ 'שִׂמְחָה'), כְּיַצַּד יוּכַל הַצַּדִּיק לִשְׂמוֹחַ בְּיוֹמוֹ הַגָּדוֹל בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱנָחִים וְנֶאֱנָקִים אִישׁ אִישׁ בְּנִגְעוֹ וּמַכְאוֹבוֹ, מְמֵילָא כִּבְיָכוֹל מוּכְרָח הקב"ה לְרַפֵּא אֶת הַחוֹלִים, לְפָקוֹד הָעֲקָרוֹת, לְהַמְצִיא זִיווּגִים, לְמַלֵּא אֲסָמֵינוּ שָׂבָע וכו', וְרַב שְׂחוֹק בָּעוֹלָם - וְרַק כָּךְ יוּכַל גַּם הַצַּדִּיק לִשְׂמוֹחַ בְּיוֹם שִׂמְחָתוֹ... עַל כֵּן הָבָה נִשְׂמְחָה לִקְרַאת הַאי יוֹמָא דְּהִילּוּלָא י"ב כִּסְלֵו, כִּי בוֹ יְקוּיִים בָּנוּ רַב שְׂחוֹק בָּעוֹלָם...

הרה"ק הַמַּהֲרִי"ד מִבֶּעלְזָא זי"ע הָיָה מְבָאֵר אֶת עִנְיַן 'הִילּוּלָא' שֶׁל צַדִּיקִים, כִּי לְ'צַדִּיק' יֵשׁ כּוֹחוֹת אַדִּירִים, לִפְעוֹל יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, אָמְנָם בַּעֲלוֹתוֹ הַשָּׁמַיְמָה בִּפְטִירָתוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה - הֲרֵי הוּא נוֹכֵחַ לִרְאוֹת שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי אֱלוֹקֵינוּ טוֹבָה רַבָּה הֵם, וּמִמֵּילָא אֵינוֹ פּוֹעֵל לְהָסִיר הַצַּעַר מֵעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּכְפִי הַמְסוּפָּר שהרה"ק הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי"ע הִבְטִיחַ קוֹדֶם פְּטִירָתוֹ מֵהַאי עָלְמָא - לְתַלְמִידוֹ הרה"ק רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶּל מֵרִימִינוֹב זי"ע, שֶׁבַּעֲלוֹתוֹ לִשְׁמֵי עֶרְבוֹת לֹא יָנוּחַ וְלֹא יִשְׁקוֹט עַד שֶׁתִּתְבַּטֵּל גְּזֵירָה קָשָׁה שֶׁהָיְתָה אָז עַל רָאשֵׁי עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אַחַר זְמַן נִתְגַּלָּה אֵלָיו הרה"ק הרר"א בַּחֲלוֹם וְאָמַר לוֹ, מִשֶּׁעָלִיתִי לַמָּרוֹם אֵינֶנִּי רוֹאֶה 'גְּזֵירוֹת רָעוֹת' כְּלָל, כִּי כָּל הַגְּזֵירוֹת 'טוֹבוֹת' הֵמָּה, וְלָכֵן אֵינִי יָכוֹל לְבַטְּלָה. אָמְנָם בְּיוֹם הַהִילּוּלָא יוֹרֶדֶת נִשְׁמַת הַצַּדִּיק לְהַאי עָלְמָא וְשׁוּב הִיא רוֹאָה לְנֶגֶד עֵינֶיהָ אֶת כָּל הַצַּעַר וּמַכְאוֹב הָעוֹבְרִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 'דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ', וְאֵין לְךָ יוֹם שֶׁאֵין... מְרוּבֶּה... לְאֵידָךְ, הֲרֵי מְקוֹם הַנְּשָׁמָה כָּעֵת בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ כּוֹחוֹת יוֹתֵר מִבְּהְיוֹתָהּ בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל כֵּן כּוֹחָהּ רַב לִפְעוֹל יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע.

הִנֵּה מָצִינוּ בַּגְּמָרָא (פְּסָחִים נא.) רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי חֲלַשׁ וְאִיתְנַגִּיד (נֶחֱלַשׁ וְנָפַל לְמִשְׁכָּב), כַּאֲשֶׁר חָזַר לָעוֹלָם הַזֶּה, אָמַר לוֹ אָבִיו, מָה רָאִיתָ לְמַעְלָה, אָמַר לוֹ עוֹלָם הָפוּךְ רָאִיתִי עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה אָמַר לוֹ בְּנִי עוֹלָם בָּרוּר רָאִיתָ. וְיֵשׁ אוֹמְנוּ מָקוֹם לוֹמַר, כִּי בְּיוֹם הַהִילּוּלָא, אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים הַשּׁוֹכְנִים בָּעֶלְיוֹנִים יוֹרְדִים וּבָאִים אֵלֵינוּ לְמַטָּה, וְהִנָּם רוֹאִים אֶת מַצָּבֵנוּ בְּכִי רַע, הֲרֵי זֶה הִזְדַּמְּנוּת עֲבוּרֵנוּ הַיּוֹשְׁבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, עוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיִּפְעֲלוּ עֲבוּרֵנוּ שֶׁיַּעֲלֶה מַצָּבֵנוּ וּמַעֲמָדֵנוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה.

וּכְבָר אִיתָא בְּ'סִפְרֵי' (פָּרָשַׁת עֵקֶב פִּיסְקָא לח) לְגַבֵּי עִנְיַן הַבְּרָכָה שֶׁהַצַּדִּיקִים מְבִיאִים אִתָּם לְכָל מָקוֹם שֶׁהֵם הוֹלְכִים, כְּשֶׁבָּא יַעֲקֹב אֵצֶל לָבָן בְּרָכָה בָּאת לְרַגְלָיו... יָרַד יוֹסֵף אֵצֶל פּוֹטִיפַר בְּרָכָה בָּאת לְרַגְלָיו... יָרַד יַעֲקֹב אֵצֶל פַּרְעֹה בְּרָכָה בָּאת לְרַגְלָיו, וּבַמֶּה בֵּרְכוֹ שֶׁנִּפְסְקוּ שְׁנוֹת הָרָעָב בְּטֶרֶם זְמַנָּם, וְסָבַר תַּנָּא קַמָּא שֶׁאַחֲרֵי מוֹת יַעֲקֹב חָזְרוּ שְׁנוֹת הָרָעָב לְשַׁמֵּשׁ עַד מִילּוּי זְמַנָּם (שֶׁבַע שָׁנִים), רַשְׁבַּ"י אוֹמֵר אֵין זֶה קִידּוּשׁ הַשֵּׁם, שֶׁדִּבְרֵי צַדִּיקִים קַיָּמִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְטֵלִים לְאַחַר מִיתָתָם, אֶלָּא שֶׁפַּע הַבָּא ע"י הַצַּדִּיק קַיָּים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

אֲמוֹר מֵעַתָּה, שֶׁבְּוַדַּאי כָּל הַנִּיסִּים הַלָּלוּ שֶׁאֵירְעוּ אָז יֶאֱרְעוּ לָנוּ גַּם הַיּוֹם, וְרֶמֶז לָדָבָר כִּי 'יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּה' תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים' ר"ת בַּת עַיִן... כִּי רַב כּוֹחוֹ לְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִתְשׁוּעַת עוֹלָמִים... עוֹד אָמְרוּ כִּי 'בַּת עַיִן' ר"ת 'בַּה' תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ'...

וְנוֹדַע בְּעוּבְדוֹת נוֹרָאוֹת הַמַּרְאוֹת בַּעֲלִיל עַד כַּמָּה הָיָה הרה"ק הַ'בַּת עַיִן' זי"ע מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. הַדְּבָרִים יְדוּעִים וּמְפוּרְסָמִים, שֶׁבְּעֵת הָרַעַשׁ הַנּוֹרָא בְּצַפַּת, בִּשְׁנַת תקצ"ז, רוֹב רוּבָם שֶׁל יַקִּירֵי צְפַת נִקְבְּרוּ אָז תַּחַת הַמַּפּוֹלוֹת, וְלֹא נוֹתְרוּ לִפְלֵיטָה כִּי אִם 'כַּעֲשִׂירִית' מִבְּנֵי הַיִּישׁוּב, בְּעֵת שֶׁאֵירַע הָרַעַשׁ עָמְדוּ בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הַ'בַּת עַיִן' בְּאֶמְצַע 'חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ' דְּמִנְחָה, מִיָּד צִיְּוָה הַ'בַּת עַיִן' שֶׁכָּל הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּבֵי מִדְרָשָׁא יִתְאַסְּפוּ וְיַעַמְדוּ סְבִיבוֹ, וְהוּא עַצְמוֹ נִשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ בְּפִישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם לִפְעוֹל אֶת אֲשֶׁר פָּעַל, וְאָכֵן מַחֲצִית מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ הִתְמוֹטֵט וְנָפַל הַגַּג שֶׁמֵּעָלָיו, וְאִילּוּ הַמַּחֲצִית הַשְּׁנִיָּה, שֶׁשָּׁם עָמְדוּ הַמִּתְפַּלְּלִים תַּחַת צִלּוֹ שֶׁל הַ'בַּת עַיִן' נִשְׁאַר עַל תִּילּוֹ, וְנִרְאֶה הַדָּבָר לַכֹּל עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה.

אַף הִסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק הָיְתָה לְמַעַן הַצָּלַת הָרַבִּים, כַּאֲשֶׁר בְּרֵאשִׁית שְׁנַת תר"א פָּשְׁטָה בִּצְפַת מַגֵּיפָה - מַחֲלָה מַמְאֶרֶת חֲשׁוּכַת מַרְפֵּא, וְכָל מִי שֶׁנָּגַע בְּמֵי שֶׁתְּקָפוֹ הַחוֹלִי הָיָה גַּם כֵּן נֶחֱלֶה, מַגֵּיפָה זוֹ הִפִּילָה חֲלָלִים רַבִּים וְאַף ה'בַּת עַיִן' נִתְקַף בְּחוֹלִי זֶה, וְהִתְאַבֵּק בְּמַחֲלָתוֹ כַּמָּה יָמִים, לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ הִבְטִיחַ לִבְנֵי הָעִיר, כִּי הוּא הַקָּרְבָּן הָאַחֲרוֹן מִמַּגֵּפַת הַדֶּבֶר, וְאַחֲרָיו לֹא תִּהְיֶה עוֹד מַגֵּיפָה בְּעִיר זוֹ, וְכָךְ הָיָה.

עוֹד מוּבָא מֵהָרַב שְׁמַעְיָה טוֹיסִיג שליט"א שֶׁשָּׁמַע מִזְּקֵנוֹתָיו מֵהַמְּקוּבָּל אֵצֶל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה אוֹדוֹת אֶחָד מֵאֲבוֹת הַמִּשְׁפָּחָה הרה"צ רַבִּי מֹשֶׁה לֵייב הֶעלֶר זצ"ל מִבְּנֵי הֵיכָלָא קַדִּישָׁא שֶׁל הַ'בַּת עַיִן', וְאָחִיו שֶׁל הגה"ק רַבִּי שְׁמוּאֵל הֶעלֶר זי"ע רַבָּהּ שֶׁל עִיה"ק צְפַת ת"ו, שֶׁיּוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן עֲלֵי אֲדָמוֹת הָיָה בעש"ק וְשָׁכַב עַל מִיטָּתוֹ כְּשֶׁהוּא גּוֹסֵס וְנוֹטֶה לָמוּת זְמַן מְמוּשָׁךְ, נִיגַּשׁ אֵלָיו אָחִיו הָרַב ר' שְׁמוּאֵל שֶׁהָיָה תַּקִּיף בְּדַעְתּוֹ וְחָשַׁשׁ שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ הַדָּבָר עַד אַחַר כְּנִיסַת

הַשַּׁבָּת וְשָׁמָּא יָבוֹאוּ לִידֵי חִילּוּל שַׁבָּת רח"ל, וְאָמַר לוֹ כְּבָר מְאוּחָר... כִּמְעַט שַׁבָּת... בְּאוֹתוֹ הָרֶגַע הִסְתּוֹבֵב ר' מֹשֶׁה לֵייב לְעֵבֶר צִידּוֹ הַשֵּׁנִי וְהֶחֱזִיר נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרָהּ... וְאָכֵן קָבְרוּ אוֹתוֹ עִם דִּמְדּוּמֵי חַמָּה רָגָעִים סְפוּרִים קוֹדֶם הַשְׁקִיעָה. במוצש"ק נִגְלָה הַנִּפְטָר לְאָחִיו הָרַב ר' שְׁמוּאֵל וְסִיפֵּר לוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו מֵעֵת קְבוּרָתוֹ, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת מַלְכְּתָא קַדִּישָׁא תֵּיכֶף לְאַחַר שֶׁנִּטְמַן בָּאֲדָמָה לָכֵן לֹא הִסְפִּיקוּ לְעַיֵּן בְּדִינוֹ, וּבְכָל יוֹם הַשַּׁבָּת הָיָה רָגוּעַ' (שֶׁאֲפִילּוּ הַגֵּהִינּוֹם שׁוֹבֶתֶת בְּשַׁבָּת)... 'וְיהִי נוֹעַם נִשְׁבָּת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת'... אָז נִיגַּשׁ אֵלָיו מַלְאָךְ וְקָרָא לוֹ לָבוֹא עִימּוֹ... אָמַר רמ"ל מִיָּמַי לֹא עָשִׂיתִי מְאוּמָה מִבְּלִי לִשְׁאוֹל בַּעֲצַת מוֹרִי וְרַבִּי, נָעְתַּר לוֹ הַמַּלְאָךְ וּלְקָחוֹ לְהֵיכָלוֹ שֶׁל ה'בַּת עַיִן', וְנִכְנַס רמ"ל לַקּוֹדֶשׁ פְּנִימָה, כְּשֶׁהַמַּלְאָךְ מַמְתִּין בַּחוּץ, וּשְׁאָלוֹ הַבַּת עַיִן אוֹדוֹת פְּטִירָתוֹ, וְאָמַר רמ"ל שֶׁהַמַּלְאָךְ מַמְתִּין בַּחוּץ, נַעֲנָה לוֹ הרה"ק, מִי זֶה הַמַּלְאָךְ... אַתָּה כְּבָר כָּאן - תִּשָּׁאֵר כָּאן... וְאָכֵן נִשְׁאַר שָׁם...

אַף לְדִידַן יֵיאָמֵר לְכָל מִי שֶׁיִּזְכֶּה 'לְהִיכָּנֵס' לְהֵיכָלוֹ שֶׁל הַבַּת עַיִן - 'אַתָּה כְּבָר כָּאן - תִּשָּׁאֵר כָּאן'... וְאַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר יֶחֱסֶה בְּצִילוֹ, וְיִזְכֶּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת בְּרוּחַ וּבְגֶשֶׁם, לְגוּפוֹ וּלְנִשְׁמָתוֹ לְטוֹב לוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו.

שֶׁמָּא תֹּאמַר, כֵּיצַד זוֹכִים בַּזְּמַן הַזֶּה לְהִיכָּנֵס לְהֵיכָלוֹ כּוּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד וּלְהִסְתּוֹפֵף בְּצִילוֹ וְלִשְׁאוֹב מִלֹּא חוֹפְנַיִם מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה...

בְּרֹאשׁ וּבְרֹאשׁוֹנָה צָרִיךְ לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵימָה בְּכוֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁל הַאי צַדִּיק יְסוֹד הָעוֹלָם לְבַטֵּל כָּל גְּזֵירוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת וּלְהָסִיר כָּל 'הָאֲבָנִים' מֵרָאשֵׁי עַם קוֹדֶשׁ. כְּמוֹ שֶׁאָמַר הרה"ק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבֶּעלְזָא זי"ע בְּפָסוּק בְּפָרָשָׁתֵנוּ (ל, א) שֶׁאָמְרָה רָחֵל לְיַעֲקֹב 'הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי', וְהֵשִׁיב יַעֲקֹב 'הֲתַחַת אֱלוֹקִים אָנִי' (שָׁם פָּסוּק ב), וּבֵיאֵר, שֶׁכָּךְ אָמַר לָהּ יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא רְאִי הָאֱמוּנָה בַּצַּדִּיק כְּמוֹ הָאֱמוּנָה בְּהשי"ת אֲשֶׁר בְּכוֹחָהּ לְשַׁדֵּד מַעֲרָכוֹת אַף אִם אֵינָהּ בִּשְׁלֵמוּת, אוּלָם כֹּחַ הָאֱמוּנָה בַּצַּדִּיק הוּא רַק כְּשֶׁמַּאֲמִין בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, מִכֵּיוָן שֶׁאָמַרְתְּ 'וְאִם אַיִן' הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁיֵּשׁ בְּקִרְבֵּךְ סְפֵיקוֹת בְּכוֹחִי א"כ אֵין בְּכוֹחִי לַעֲזוֹר לָךְ, כִּי 'הֲתַחַת אֱלוֹקִים אָנִי' לְהוֹשִׁיעַ גַּם כְּשֶׁאֵין מַאֲמִינִים בִּי בִּשְׁלֵמוּת, לֹא כֵן הוּא, וְרַק הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵימָה בְּכֹחַ הַצַּדִּיק פּוֹעֶלֶת יְשׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע.

וְהוּא עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמַר הרה"ק הַחוֹזֶה מִלּוּבְלִין זי"ע בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב (דִּבְרִים כח, ו) 'בָּרוּךְ אַתָּה בְּבוֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ', שֶׁהַמַּאֲמִין בְּבוֹאוֹ אֶל הַצַּדִּיק כִּי בְּכוֹחוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק לִפְעוֹל לוֹ אֶת הַיְשׁוּעָה - מוּבְטָח הוּא כִּי יִתְקַיֵּים בּוֹ בָּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ וְאָכֵן תִּתְמַשֵּׁךְ עָלָיו הַיְשׁוּעָה... (אַבְנֵי זִכָּרוֹן עֵרֶךְ 'צַדִּיק').

יֵשׁ שֶׁאָמְרוּ, כִּי מַשְׁמָעוּת תֵּיבַת 'הִילּוּלָא' הִיא 'שִׂמְחַת נִישׂוּאִין', וְהִנֵּה בְּנִישׂוּאִין הַמְּנָהָג לְהַעֲנִיק 'דּוֹרוֹנוֹת', אַף בְּנִישׂוּאִין אֵלּוּ מַעֲנִיק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'דּוֹרוֹן' לַ'חָתָן' - הַצַּדִּיק, שֶׁיּוּכַל לְשַׁנּוֹת אֶת גְּזַר דִּינָם שֶׁל קְרוּצֵי חוֹמֶר הַדָּרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, אָמְנָם מוּבָן שֶׁהַקָּרוֹב קָרוֹב קוֹדֵם, עַל כֵּן הָעֵצָה הַיְעוּצָה לְהִתְחַבֵּר וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק כָּל אֶחָד בְּדַרְכּוֹ שֶׁלּוֹ, אִם בַּעֲרֵיכַת סְעוּדָה, אִם בַּ'לְחַיִּים', אִם בְּהִשְׁתַּטְּחוּת עַל הַציּוּן, וְעַל כּוּלָּנָה לִלְמוֹד מִדְּרָכָיו שֶׁל צַדִּיק - לֵילֵךְ בָּהֶם וְלַעֲבוֹד בָּהֶם אֶת ה' הוּא הָאֱלוֹקִים.

סְעֻדַּת וְאוֹשַׁעְתָּה - סְגוּלָה נִפְלָאָה לַעֲרוֹךְ סְעוּדָה לִכְבוֹד נִשְׁמָתוֹ

סְגוּלָה נִפּוֹצָה וִידוּעָה לַעֲרוֹךְ סְעוּדָה לִכְבוֹדוֹ וּלְטוֹבַת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַהִילּוּלָא קַדִּישָׁא בַּעַל הַבַּת עַיִן - הרה"ק רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב בֶּן הרה"ק רַבִּי דָּוִד זיעוכי"א, וּבִזְכוּתָהּ וּבְכוֹחָהּ לְהָחִישׁ יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִצּוֹרוֹת. וּכְמוֹ שֶׁמְּבִיא הרה"ק הָאַדְמוֹ"ר מִטָּאהְשׁ זי"ע (בְּסִפְרוֹ עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה) וז"ל, יָדוּעַ לִי מִמִּשְׁפָּחָה אַחַת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּזְקְקוּ לְדָבָר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, וְעָרְכוּ סְעוּדָה בְּיוֹם הַהִילּוּלָא קַדִּישָׁא, וְתֵיכֶף נוֹשְׁעוּ בִּישׁוּעָה רַבָּתִי לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע.

בִּישִׁיבַת 'בֵּית אַבְרָהָם' בעיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תובב"א, יֶשְׁנוֹ 'קֶרֶן' לַעֲרֵיכַת סְעוּדוֹת מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא קַדִּישָׁא, וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, לִפְנֵי עֲשָׂרוֹת בְּשָׁנִים הָיָה יְהוּדִי וּשְׁמוֹ הרה"ח ר' שְׁלֹמֹה גְּרַאס ז"ל, לְפַרְנָסָתוֹ הִתְעַסֵּק בִּמְכִירַת נֵפְט, בְּרֶם, עֶסֶק זֶה - יְגִיעָתוֹ רַבָּה וּשְׂכָרוֹ מוּעָט, וּמִכֵּיוָן שֶׁכָּךְ, רָעָב וּמַחְסוֹר שָׁרְרוּ בְּדֶרֶךְ קֶבַע בְּבֵיתוֹ, וַיְהִי בְּלֵיל הַהִילּוּלָא שֶׁל ה'בַּת עַיִן' זי"ע, הִשְׁתַּטַּח ר' שְׁלֹמֹה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וְשָׁפַךְ אֶת לִבּוֹ כַּמַּיִם, בִּתְפִילָה וּבְתַחֲנוּנִים שֶׁיַּרְוִיחוּ לוֹ פַּרְנָסָתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, לְאַחַר מִכֵּן, חָזַר לְבֵיתוֹ וְעָלָה עַל יְצוּעוֹ, וְהִנֵּה בַּחֲלוֹמוֹ רוֹאֶה הוּא אֶת ה'בַּת עַיִן' זי"ע, וַיֹּאמֶר לוֹ ה'בַּת עַיִן', דַּע לְךָ שֶׁקּוֹרֶת רוּחַ מְרוּבָּה הֵסַבְתָּ לִי בִּתְפִלָּתְךָ עַל קִבְרִי (יָדוּעַ שֶׁהַמֵּתִים נֶהֱנִים

כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִים עַל קִבְרָם, וּרְאֵה זוה"ק פר' וַיְחִי רכה.) אַךְ זֹאת אֶשְׁאָלְךָ - מַדּוּעַ לֹא עָרַכְתָּ סְעוּדָה לִכְבוֹד הַהִילּוּלָא, תֵּיכֶף הִתְעוֹרֵר ר' שְׁלֹמֹה מִשְּׁאַנְתּוֹ, וְקִיבֵּץ מִשְּׁאֵרִית לַחְמוֹ הַדַּל, כִּינֵּס עֲשָׂרָה יְהוּדִים, וְעָרְכוּ יַחְדָּיו סְעוּדַת הִילּוּלָא. לְמָחֳרַת הַיּוֹם הָלַךְ ר' שְׁלֹמֹה וְקָנָה כַּרְטִיס לוֹטוֹ, וְזָכָה בְּהוֹן עָתָק שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְעַשֵּׁר בַּעֲשִׁירוּת גְּדוֹלָה, וְאַף הֵקִים מִמֶּנּוּ 'קֶרֶן', אֲשֶׁר עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עֲדַיִן עוֹרְכִים מִמֶּנּוּ סְעוּדוֹת הִילּוּלָא.

מוֹבָא מַעֲשִׂים לְאֵין מִסְפָּר אוֹדוֹת הַיְשׁוּעָה לָהּ זָכוּ בִּזְכוּת אוֹתָהּ קְבָלָה טוֹבָה לַעֲרוֹךְ סְעוּדָה בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא אִם יְוּשְׁעוּ עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם - וְהַגִּיעָה הַיְשׁוּעָה בְּסִמְיכוּת מַמָּשׁ לְיוֹם הַהִילּוּלָא... דּוּגְמָא לַדָּבָר, בָּחוּר מְבוּגָּר שֶׁקִּבְּלוּ חֲבֵרָיו עַל עַצְמָם שֶׁאִם יִתְאָרֵס עַד י"ב כִּסְלֵו אֲזַי יַעַרְכוּ סְעוּדָה לִכְבוֹד הַ'בַּת עַיִן', וְנִשְׁבְּרָה צַלַּחַת בי"ב כִּסְלֵו סָמוּךְ לַשְּׁקִיעָה... אוֹ מַעֲשֶׂה בְּדוֹמֶה לָזֶה, בְּבָחוּר מְבוּגָּר (אֲשֶׁר כְּבָר אֲחוֹתוֹ הַצְּעִירָה מִמֶּנּוּ הֵקִימָה אֶת בֵּיתָהּ) אֲשֶׁר נִשְׁאַר 'בּוֹדֵד' בַּיְשִׁיבָה, עַל כֵּן הוֹלֵךְ הוּא מִפַּעַם לְפַעַם לְשַׁמֵּשׁ כְּ'מְמַלֵּא מָקוֹם' בְּתַלְמוּדֵי תּוֹרָה בִּבְנֵי בְרַק, וְהִנֵּה לִפְנֵי שְׁנָתַיִם בְּיוֹם י"ב כִּסְלֵו לִימֵּד בת"ת סָאדִיגוּרָא, וּבִזְמַן הַ'הַפְסָקָה' נֶעֶרְכָה סְעוּדָה גְּדוֹלָה בַּ'חֶדֶר מְלַמְּדִים', וְהִתְעוֹרֵר הַבָּחוּר וְאָמַר בְּקוֹל רָם, הִנְנִי מְקַבֵּל עַל עַצְמִי שֶׁאִם אֶמְצָא זִיווּגִי עַד י"ב כִּסְלֵו (תשפ"ד) אֲזַי אֶעֱרוֹךְ סְעוּדָה בל"נ, אָמְרוּ לוֹ הַמְּלַמְּדִים מַדּוּעַ אֵינְךָ מְבַקֵּשׁ לְהִינָּשֵׂא עַד לְאוֹתוֹ יוֹם, וְאָכֵן 'תִּיקֵּן' אֶת דְּבָרָיו וְאָמַר שֶׁאִם יַעֲמוֹד תַּחַת חוּפָּתוֹ עַד י"ב כִּסְלֵו אָז הוּא מְקַבֵּל ע"ע לַעֲרוֹךְ סְעוּדָה, וְשָׂכַח מִכָּל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וּמִכָּל הַקַּבָּלָה שֶׁקִּיבֵּל עַל עַצְמוֹ. וְהִנֵּה בְּחוֹדֶשׁ אִיָּיר 'נִקְרַע לוֹ הַיָּם' וב"ה בָּא בְּקִשְׁרֵי אֵירוּסִין, וְהֵחֵלּוּ לְדַבֵּר עַל מוֹעֵד מַתְאִים לְקִבּוּעַ בּוֹ זְמַן הַנִּישׂוּאִין, וּמִן הַשָּׁמַיִם סִיְּבְבוּ שֶׁהַזְּמַן הָרָאוּי מִכָּל הַבְּחִינוֹת הָיָה יוֹם חֲמִישִׁי אוֹר לי"א כִּסְלֵו, וְהוֹדִיעוּ זֹאת לָחָתָן, וְכַאֲשֶׁר בָּא לִרְשׁוֹם זֹאת בַּ'סֵּפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת' אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּמְצָא כָּתוּב אוֹתָהּ קַבָּלָה טוֹבָה שֶׁאִם יִתְחַתֵּן עַד י"ב כִּסְלֵו...

בְּמַעֲלַת הַהִשְׁתַּטְּחוּת עַל צִיּוּן הַצַּדִּיק

כָּתַב הרה"ק ה'בְּנֵי יִשָּׂשכָר' זי"ע (בְּסִפְרוֹ אֹגֶרֶת דְּכַלָּה פָּרָשַׁת וַיְחִי) עַל הַקְּרָא 'אַל נָא תִּקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם', וּמֵבִיא שֶׁאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר צו ה) שֶׁיַּעֲקֹב אָמַר לְפִי שֶׁסּוֹפָהּ לְלְקוֹת. וְאָמַר שֶׁלֹּא יִפְּדוּ בִּי הַמִּצְרִיִּים, וּמְבָאֵר בְּכַוָּונַת הַמִּדְרָשׁ, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁרַבִּי אֶלְעָזָר ברשב"י הֵגִין (גַּם) אַחַר פְּטִירָתוֹ עַל כָּל הַמָּחוֹז, בְּכָל אוֹתָם שָׁנִים שֶׁשָּׁכַב לְאַחַר פְּטִירָתוֹ בַּעֲלִיַּית גַּג בְּבֵיתוֹ (עיי' ב"מ דף פד:), כַּיּוֹצֵא בָּזֶה אָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁאִם יִהְיֶה טָמוּן שָׁם אֲפִילוּ לִזְמַן אֲזַי זְכוּתוֹ תָּגֵן עֲלֵיהֶם בִּהְיוֹתוֹ קָבוּר שָׁם, וְדַיֵּיק מִתֵּיבַת 'נָא' הַיְינוּ אֲפִילוּ 'מַחֲצִית' - אֲפִילוּ מֵחֵלֶק הַזְּמַן, לְשָׁעָה (כְּלוֹמַר, גַּם אִם יִטָּמֵן בְּמִצְרַיִם רַק עַד הַזְּמַן שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִשָּׁם), הֲרֵי כָּל עוֹד שֶׁגּוּפוֹ שָׁם הֵם יִנָּצְלוּ מֵהַמַּכּוֹת כִּי בְּמָקוֹם שֶׁגּוּף צַדִּיק קָבוּר מַגִּינָה הַזְּכוּת.

הִתְבּוֹנֵן בַּמָּה הַמְּדוּבָּר, מִצְרַיִם הָרְשָׁעִים מְשַׁעְבְּדִים שִׁשִּׁים רִבּוֹא מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לְהַכּוֹתָם בַּ'מַכּוֹת' הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם בַּדִּין, מֵאַחַר שֶׁהַצַּדִּיק טָמוּן בֵּינֵיהֶם. מִכָּאן תָּבִין כַּמָּה גָּדוֹל כּוֹחַ מְקוֹם צִיּוּן הַצַּדִּיק, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה (גַּם מִי שֶׁאֵינוֹ דָּר בְּעִירוֹ אֶלָּא) שֶׁהוּא בָּא עַל צִיּוּנוֹ, יֵשׁ לָזֶה כֹּחַ אַדִּיר, וּבְוַודַּאי הַצַּדִּיק יַעְתִּיר בַּעֲדוֹ לְהַפְקֵד בְּדָבָר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים.

וְנִצְיָנָה דְּבַר מַעֲשֶׂה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאת בִּזְכוּת עֶצֶם הַתְּפִילָה וְהַהִשְׁתַּטְּחוּת עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ. סִיפֵּר לָנוּ אַבְרֵךְ צַדִּיק, שֶׁלִּפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים הָיָה עִם בְּנוֹ בְּבֵית הַחוֹלִים, אַחֲרֵי שֶׁבְּיוֹם ה' כִּסְלֵו עָבַר הַבֵּן נִיתּוּחַ, וְהָרוֹפְאִים אִשְּׁפְּזוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ כִּי הָאִשְׁפּוּז יֵאָרֵךְ לְכָל הַפָּחוֹת לְמֶשֶׁךְ חוֹדֶשׁ, כַּעֲבוֹר שָׁבוּעַ חָל יוֹם"ד קַדִּישָׁא שֶׁל הרה"ק ה'בַּת עַיִן' זי"ע, נָסַע הָאַבְרֵךְ לְצִיּוּן הַקּוֹדֶשׁ וּלְהִשְׁתַּתֵּף בַּסְּעוּדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁנַּעֲרָכָה שָׁם, וְהִתְפַּלֵּל בְּתוֹקֶף בַּקָּשַׁת רַחֲמִים, שֶׁהַיֶּלֶד כְּבָר יֵצֵא מביה"ח כִּי הִרְגִּישׁ שֶׁהַנְּסִיוֹנוֹת שֶׁל שְׁמִירַת עֵינַיִם בֵּין כָּתְלֵי ביה"ח קָשִׁים עָלָיו מְאֹד, וּלְאִידָךְ בִּיקֵּשׁ גַּם שֶׁהַיֶּלֶד הַיּוֹצֵא מביה"ח יִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי (וְלֹא יַזִּיק לוֹ הַשְׁחִרּוּר הַמּוּקְדָּם).

וּרְאֵה זֶה פֶּלֶא, מִצְפַּת חָזַר מִיָּד לביה"ח, וַיְהִי אַךְ הֵנִיחַ אֶת רֹאשׁוֹ מְעַט - אַחַר לֵיל שִׁימּוּרִים, נִקְרָא מִיָּד אֶל הָרוֹפְאִים וְהַלָּלוּ אָמְרוּ שֶׁהַיֶּלֶד מְשׁוּחְרָר לְאַלְתַּר לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

תּוֹרָתוֹ מָגֵן לָנוּ - לַעֲסוֹק בְּרִבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה

דְּבָרִים נֶחְמָדִים מָצִינוּ בַּ'מְאִירִי' בְּבֵיאוּרוֹ לְסֵפֶר 'מִשְׁלֵי' (כה, כז) עַל דְּבָרָיו שֶׁל הֶחָכָם מִכָּל אָדָם 'אָכוֹל דְּבַשׁ הַרְבּוֹת לֹא טוֹב וְחֵקֶר כְּבוֹדָם כָּבוֹד' וְדָבָר זֶה נֶאֱמַר אוֹדוֹת הַצַּדִּיק כַּמְּדוּבָּר בַּפְּסוּקִים הַקּוֹדְמִים. וּמְבָאֵר, שֶׁאָכֵן אָכוֹל

דְּבַשׁ זֶה הַבָּא לָאֱכוֹל מִצּוּף הַדְּבוֹרִים, אֲזַי אַף שֶׁמָּתוֹק הוּא לְחִכּוֹ, מִכָּל מָקוֹם הַרְבּוֹת לֹא טוֹב לֹא יוֹכַל הָאָדָם לֶאֱכוֹל מִידָּה מְרוּבָּה שֶׁל דְּבַשׁ, פֶּן תִּקְצֶה נַפְשׁוֹ בַּצּוּף הַמָּתוֹק בְּיוֹתֵר. אַף וְחֵקֶר כְּבוֹדָם לַחֲקוֹר בִּכְבוֹדָם וּפָעֳלָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים וְהָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, זֶה לְכָבוֹד. וְטוֹב הוּא הַדָּבָר לְהַרְבּוֹת בָּהֶם כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר. וְכִלְשׁוֹנוֹ הַרְבּוֹת בְּחֵקֶר כְּבוֹדָם שֶׁל צַדִּיקִים, וְהַהַאֲרָכָה בְּאוֹפַנֵי מַעֲלָתָם הוּא כָּבוֹד לְהַמַּרְבֶּה, כִּי בְּרוֹב דְּבָרָיו בָּזֶה יֶחְדַּל פֶּשַׁע, בְּאָחֳזוֹ בִּנְתִיבוֹתֵיהֶם וְהִדָּבְקוֹ בְּיוֹשֶׁר פְּעוּלּוֹתֵיהֶם, וְאָכֵן, עָלֵינוּ לִלְמוֹד מִמַּעֲשֵׂי אָבוֹת - סִימָן לִבָּנִים, לִחְיוֹת חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם וְיִרְאַת חֵטְא, בְּתוֹסֶפֶת רְאוּיָה שֶׁל אֱמוּנָה תְּמִימָה וּבִיטָּחוֹן בְּצוּר כָּל הָעוֹלָמִים.

וּבְעֵנֵן יִרְאַת שָׁמַיִם וּשְׁמִירַת עֵינַיִם, מוּבָא מֵאִישׁ נִכְבָּד חִידּוּשׁ נִפְלָא, דַּאֲפִילּוּ בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה (וְלָאו דַּוְקָא בי"ב כִּסְלֵו), כְּשֶׁיֵּשׁ לְאָדָם נִסְיוֹנוֹת בִּשְׁמִירַת עֵינַיִם, וְהוּא לוֹחֵם עִם יִצְרוֹ וּמִתְגַּבֵּר עָלָיו וְעוֹצֵם אֶת עֵינָיו מֵרְאוֹת בָּרָע וְשׁוֹמֵר עַל הַ'בַּת עַיִן שֶׁלּוֹ' אָז יָכוֹל ג"כ לַעֲרוֹךְ 'סְעוּדַת בַּת עַיִן' (עַל זֶה שֶׁשָּׁמַר עַל הַבַּת עַיִן 'שֶׁלּוֹ') וַיַּעֲשֶׂה סְעוּדַת מִצְוָה בְּתוּפִּים וּמְחוֹלוֹת, וְיִשְׂמַח מְאֹד עַל זֶה שֶׁזָּכָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וּסְעוּדַת מִצְוָה כָּזוֹ בְּוַודַּאי ג"כ מְסוּגָּל לְכָל הַיְשׁוּעוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגַשְׁמִיּוֹת לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע.

וְכֹה אָמַר הרה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מִקַּארְלִין זי"ע, מַה שֶּׁאֵין הָאַבְרֵכִים מִתְעַלִּים כְּהַיּוֹם, הוּא מֵחֲמַת שֶׁאֵינָם מַחְשִׁיבִים פְּעוּלַּת אַחַת טוֹבָה, אֲנַחְנוּ כְּשֶׁהָיִינוּ הוֹלְכִים בָּרְחוֹב וְנִכְנְסוּ הַבַּיְתָה אַחֲרֵי שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמוֹר אֶת הָעֵינַיִם, הָיִינוּ פּוֹצְחִים בְּרִיקּוּד 'אֲרוֹמְמְךָ ה' כִּי דִלִּיתָנִי'...

וִירוּעִים דִּבְרֵי הרה"ק הַ'דִּבְרֵי יִשְׂרָאֵל' זי"ע (פָּרָשַׁת וַיֵּרָא ד"ה וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ) בַּפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית כב, ו) 'וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו', כִּי הִנֵּה אֵשׁ זֶה 'יִרְאָה', וּמַאֲכֶלֶת זֶה 'פַּרְנָסָה' כִּדְבְרֵי חז"ל 'הַמַּאֲכֶלֶת' שֶׁמַּאֲכֶלֶת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם, וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ הָאֵשׁ וְהַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו - כִּי הַיִּרְאָה וְהַפַּרְנָסָה הוֹלְכִים יַחְדָּיו - דְּהַיְינוּ הֵם כְּרוּכִין וּתְלוּיִין זֶה בָּזֶה, כְּפִי כַּמָּה יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁיֵּשׁ לְךָ כָּךְ הַפַּרְנָסָה.

וְהַלִּימוּד בְּדִבְרֵי תּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק אֲמוּרִים בְּיוֹתֵר בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא דִּילֵיהּ, כִּי גַּם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים מִתְעַסְּקִים רַק 'בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וּבְתוֹרָתוֹ שֶׁחִידֵּשׁ', וּבְדִבְרֵי הָרַמַ"ע מִפַּאנוֹ בְּסִפְרוֹ 'כַּנְפֵי יוֹנָה' (חֵלֶק ב' סִימָן צ"ב, הוּבָא בְּיִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל ט"ז סִיוָן) דְּ'הִילּוּלָא' נִקְרֵאת שִׂמְחַת נִישׂוּאִין וּבֵן 'יוֹם הַשָּׁנָה' נִקְרָא אַף הוּא בְּלָשׁוֹן זֶה, וּכְמוֹ שֶׁתַּחַת הַחוּפָּה שֶׁל 'חָתָן וְכַלָּה' אֵין עוֹסְקִים רַק בְּעִנְיְנֵי הַנִּישׂוּאִין - וְהַבָּא לְבָרֵר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֲפִילּוּ בַּסוּגְיוֹת הַחֲמוּרוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס יַעֲנוּ וְיֹאמְרוּ לוֹ 'אֵין כָּאן הַמָּקוֹם'... כָּךְ הוּא גַּבֵּי יוֹם פְּטִירַת הַצַּדִּיק שֶׁאֵין מָקוֹם רַק לְעֵסֶק מִשְׁנָתוֹ, וז"ל, סוֹד הִילּוּלָא דְּצַדִּיקֵי הוּא שֶׁבְּיוֹם פְּטִירַת הַצַּדִּיק אֵין עֵסֶק בְּכָל הָעוֹלָמוֹת לַעֲסוֹק בְּשׁוּם תּוֹרָה כִּי אִם בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וּבְתוֹרָתוֹ שֶׁחִידֵּשׁ, דּוּמְיָא דִּכְתִיבָה הַנִּקְרֵאת בְּהִלּוּלָא דַּחֲתָן, שֶׁאֵין נִקְרָא שָׁם כִּי אִם הַכָּתוּב לְעִסְקֵי הֶחָתָן וְהַכַּלָּה, וְזֶהוּ מַה שֶּׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (בְּרָכוֹת ו:) 'אַגְרָא דְּבֵי הִילּוּלָא מִילֵּי', פֵּירוּשׁ, מִילּוֹתָיו וּדְבָרָיו שֶׁחִידֵּשׁ בַּתּוֹרָה, עב"ל, וְעַל יְדֵי הָעֵסֶק בְּמִשְׁנָתוֹ וְהַזְכָּרַת דְּבָרָיו נֶחְשָׁב זֶה הָאִישׁ כְּמִי שֶׁהוּא מַשְׁפִּיעַ טוֹבָה לַצַּדִּיק, שֶׁמִּכּוֹחוֹ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק עוֹלָה וּמִתְעַלָּה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

בְּאֶמֶת אָמְרוּ, שֶׁלָּאוּ דַּוְקָא בְּיוֹם הַהִילּוּלָא, אֶלָּא בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה נִשְׁמַת הַצַּדִּיק מִתְאַוָּה וּמִשְׁתּוֹקֶקֶת שֶׁיִּלְמְדוּ וְיַעַסְקוּ בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁחִידֵּשׁ בְּהַאי עָלְמָא, וּכְבָר אִיתָא בַּגְּמ' (יְבָמוֹת צז.) 'אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב (תְּהִילִּים סא, ה) 'אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים', וְכִי אֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לָגוּר בִּשְׁנֵי עוֹלָמִים, אֶלָּא אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הקב"ה רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם יְהִי רָצוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּי בָּעוֹלָם הַזֶּה, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי בָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו בָּעוֹלָם הַזֶּה שִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר, וּבְמַהֲרְשָׁ"א (שָׁם) כָּתַב וז"ל, שֶׁהָיָה נֶהֱנֶה בּוֹ אִילּוּ אָמְרוּ בְּשִׁמּוֹ.

אִיתָא בַּגמ' (ב"מ פה:) עַל 'הַהוּא מֵרַבָּנַן' שֶׁנַּעֲשָׂה סוּמָא בְּעֵינָיו רח"ל מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עיי"ש, וְהָלַךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל מְעָרַת רַבִּי חִיָּיא, וְאָמַר שָׁם 'מַתְנִיתָא דְּמָר מַתְנִינָא' (ופירש"י, 'תּוֹסֶפְתָּא שֶׁל אֲדוֹנִי שֶׁסִּידְּרָהּ לְשִׁשָּׁה סְדָרִים אֲנִי שׁוֹנֶה תָּמִיד, דר' חִיָּיא סִדְּרָהּ לְתוֹסֶפְתָּא') וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס וְנִתְרַפֵּא. וּבֵיאֵר הַמַּהֲרְשָׁ"א (ח"א ד"ה אֲמִינָא) בזה"ל, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַמֵּת דָּר בְּשִׁנֵּי עוֹלָמוֹת כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק הָאִשָּׁה רַבָּה (יְבָמוֹת צו:) אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים (תְּהִילִּים סא ה) כָּל תַּלְמִיד חָכָם

שֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו בעוה"ז כְּאִילּוּ שִׁפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר, עכ"ל.

וּבְיאוּר הַדְּבָרִים אָמְרוּ בְּשֵׁם הגה"ק הַ'בֶּן אִישׁ חַי' זי"ע, כִּי מְבוֹאָר בַּגמ' שָׁם שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים רוֹצִים שֶׁיֹּאמְרוּ דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיהֶם לְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתָם לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְכִלְשׁוֹן רַשִׁ"י (שָׁם צז. ד"ה שֶׁיֹּאמְרוּ) שֶׁיִּהְיוּ שִׂפְתֵי נְעוֹת בַּקֶּבֶר כְּאִילּוּ אֲנִי חַי, וְכֵן הוּא אוֹמֵר בִּבְכוֹרוֹת (לא:) דּוֹבְבוֹת, נְעוֹת וַהֲנָאָה הוּא לוֹ שֶׁדּוֹמֶה כְּחַי, נִמְצָא שֶׁזֶּה שֶׁשָּׁנָה אֶת הַבָּרַיְיתוֹת שֶׁסִּיְּדַר רַבִּי חִיָּיא גָּרַם לוֹ 'לְחִיוֹת' מֵחָדָשׁ לְאַחַר שֶׁכְּבָר נִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן בִּיקֵּשׁ מֵרַבִּי חִיָּיא שֶׁיִּפְעַל לְהָחִישׁ לוֹ יְשׁוּעָה לְרִפּוּאַת עֵינָיו - כִּי 'סוֹמָא חָשׁוּב כְּמֵת' (נְדָרִים סד:), וּכְשֶׁם שֶׁהוּא הֶחֱיָה אֶת רַבִּי חִיָּיא, כָּךְ בַּדִּין שֶׁיָּשִׁיב לוֹ רַבִּי חִיָּיא כְּגֻמּוֹלוֹ וְיַחֲיֶה אוֹתוֹ ע"י שֶׁיָּשִׁיב לוֹ אֶת מְאוֹר עֵינָיו.

מַעֲתָּה מָצָאנוּ בַּגמ' עֻצָּה טוֹבָה לְכָל אוֹתָם הַחֲשׁוּבִים כְּ'מֵת' ל"ע - אֵין לוֹ בָּנִים, אֵין לוֹ פַּרְנָסָה, שֶׁיְּקַבְּלוּ עַל עַצְמָם לִלְמוֹד מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַהִילּוּלָא קַדִּישָׁא, וּבָזֶה יָהֵא לָהֶם 'זְכוּת טַעֲנָה' לְבַקֵּשׁ הֵימֶנּוּ שֶׁ'יְחַיֶּה' אוֹתָם וְיוֹשִׁיעֵם בְּמְהֵרָה מִצָּרָתָם.

וְאָכֵן מַעֲשִׂים רַבִּים הַמְּעִידִים יוֹתֵר מֵאֶלֶף עֵדִים שֶׁמַּעֲנוּ עַל יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁנִּפְעֲלוּ עַל יְדֵי הַקְּבָלָה לַהֲגוֹת בספה"ק בַּת עַיִן, וְדוּגְמָא לַדָּבָר מַה שֶׁסִּיפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי יְשַׁעְיָ' טִישְׁלֶער שליט"א הַדָּר בעי"ת בְּנֵי בְּרַק, כִּי לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים (בִּשְׁנַת תשע"ז) פָּגַשׁ בְּלֵיל שב"ק עַל פְּתִחוֹ שֶׁל ביהמ"ד חֲסִידֵי - אַבְרֶךְ מִ'קִרְיַת סֵפֶר' שֶׁבָּא לִשְׁבּוֹת שַׁבַּתּוֹ אֵצֶל חָמְיו בִּבְנֵי בְּרַק, אַחַר בִּרְכַּת 'שַׁבָּת שָׁלוֹם' שְׁאָלוֹ הָאַבְרֶךְ הַאִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ ביהמ"ד סֵפֶר 'בַּת עַיִן', עָנָה לוֹ ר"י כָּאן אֵין 'בַּת עַיִן', אֲמָנָם בְּבֵיתִי שׁוֹכֵן סֵפֶר בַּת עַיִן אַחַר כָּבוֹד וְאִם רְצוֹנְךָ עַז לְהַשִּׂיג אֶת הַסֵּפֶר עֲלֵה עִמִּי לְבֵיתִי וַאֲלַוּוּהוּ לְךָ... וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו, וַיֹּאמֶר ר"י לָאַבְרֶךְ הַאִם חָפֵץ מע"כ דַּיְיקָא בְּ'בַּת עַיִן' אוֹ כמו"כ טוֹב סֵפֶר חֲסִידוּת אַחֵר... פָּתַח הָאַבְרֶךְ וְסִיפֵּר לר"י, לִפְנֵי כְּשָׁנָה תְּמִימָה גָּמַרְתִּי לִמְנוֹת י"ב שָׁנִים מִיּוֹם הַנִּישּׂוּאִין וַעֲדַיִין לֹא נִפְקְדְנוּ בזש"ק, בַּצַּר לִי עָלִיתִי אֲנִי וּבְנֵי בֵיתִי לעיה"ק צְפַת לְהַעְתִּיר תְּפִילָה וְתַחֲנוּנִים בִּזְכוּת הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַ'בַּת עַיִן' (לֹא הָיָה אָז יוֹמָא דְּהִילּוּלָא שֶׁל הַבַּת עַיִן), מִכְּיָוון שֶׁכֹּהֵן אָנֹכִי וְזָכִיתִי לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדוּשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן אֵינֶנִּי רַשַּׁאי לְהִיכָּנֵס לְ'בֵּית הַחַיִּים' לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, ע"כ פָּנִיתִי אֲנִי וב"ב לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הרה"ק הַ'בַּת עַיִן' זי"ע בִּצְפַת, שָׁם קָרַעְנוּ שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם בִּתְפִילָּתֵנוּ וְקִבַּלְתִּי ע"ע שֶׁכְּשֶׁיִּוָּלֵד לָנוּ הַבֵּן נִלְמַד בְּכָל שַׁבָּת (בְּעֵת הַסְּעוּדָה) בְּסֵפֶר הק' בַּת עַיִן בְּמֶשֶׁךְ שְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַבֵּן... וּמִיָּד נִפְקַדְנוּ בזש"ק, וְאָכֵן מִיָּד קָנִיתִי אֶת הַסֵּפֶר לְמַעַן יִהְיֶה מְזוּמָן תַּחַת יָדִי בְּכָל שַׁבָּת, ובעזהשי"ת הִנְנִי מְקַיֵּים אֶת אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי עַל עַצְמִי, אֶלָּא שֶׁכָּאן בִּבְנֵי בְּרַק בְּבֵית מו"ח לֹא מָצָאתִי אֶת הַסֵּפֶר ע"כ מְצָאתַנִי מְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ.

וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הַ'מְאוֹר עֵינַיִם' (יִשְׂמַח לֵב, בְּרֵישׁ דְּבָרָיו עמ"ס שַׁבָּת) 'וּבַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, כְּשֶׁלּוֹמְדִים דִּבְרֵי שׁוּם תַּנָּא וְחָכָם מִדִּבְרֵי הַקַּדְמוֹנִים וכו', וּלְכָךְ מְחַיֶּה אוֹתוֹ שֶׁמַּכְנִיס הַחַיּוּת בְּהַדְּבָרִים, שֶׁלְּכָךְ אָמְרוּ 'שִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר', שֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר כִּי זֶה בְּחִינַת הִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, כִּי דִּיבּוּרֵי הַצַּדִּיק שָׁם הוּא קָבוּר וְטָמוּן הַחַיּוּת שֶׁלּוֹ כָּאָמוּר וכו', וְנִקְרֵאת בְּחִינָה זוֹ הִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵן דִּבְרֵיהֶם שֶׁלּוֹמֵד וּמַזְכִּיר הַיּוֹם הַלּוֹמֵד'.

גַּם זוֹכֶה שֶׁאוֹתוֹ 'בַּעַל הַשְּׁמוּעָה' בְּעַצְמוֹ יָבוֹא לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, כִּדְאִיתָא בְּ'יַעֲרוֹת דְּבַשׁ' (ח"ב דְּרוּשׁ ז') וז"ל. בִּיבָמוֹת (צו:) 'מַאי דִּכְתִיב (תְּהִילִּים סא, ה) 'אָגוּרָה בְאָהָלְךָ עוֹלָמִים' - וְכִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לִהְיוֹת דָּר בב' עוֹלָמוֹת, אֶלָּא שֶׁיֹּאמְרוּ דְּבַר שְׁמוּעָה מִשְּׁמוֹ בָּזֶה הָעוֹלָם וְשִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר'... כְּשֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו אָז נִשְׁמַת צַדִּיק מִתְלַבֶּשֶׁת שָׁם בַּלּוֹמְדִים, וְעוֹמֶדֶת שָׁם...

וּלְכָךְ שַׁפִּיר אָמְרִינַן שָׁדָוד הַמֶּלֶךְ דָּר בב' עוֹלָמוֹת, א. בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי, ב. בָּזֶה הָעוֹלָם - הַיְינוּ בַּלּוֹמְדִים הָאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו, עכ"ל. וְהַיְינוּ שֶׁהוּא כְּשׁוֹכֵן בְּתוֹכֵי הַלּוֹמְדִים אֶת מַאֲמָרָיו.

וְכֵיצִיכּוֹל הַצַּדִּיק מְחוּיָב לְהַכִּיר טוֹבָה לְמִי שֶׁגָּרַם לוֹ אוֹתָהּ עֲלִיַּית נְשָׁמָה, וַהֲרֵי הוּא עוֹמֵד לְהַמְלִיץ עָלָיו טוֹב בִּשְׁמֵי מְרוֹמִים וּלְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו שֶׁפַע רַב לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה, וּכְדִאִיתָא בְּ'סֵפֶר חֲסִידִים' (סי' רכד) וְכָל הָאוֹמֵר דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיהֶם, הֵם מִתְפַּלְּלִים עָלָיו שָׁם וּמְלִיצִים טוֹבָה עָלָיו.

וְכָךְ אָמַר הרה"ק הַ'יִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל' זי"ע (מְאוֹרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל ח"א דַּף י"ד, י"ד שְׁבָט תרנ"ו אות א'), וז"ל. עַל יְדֵי שֶׁמַּזְכִּירִים אֶת הַצַּדִּיק בָּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ עֲלָיָה וּפְקִידָה לְטוֹבָה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

הרה"ק הריי"צ מִלְיוּבָאוויטְשׁ זי"ע מֵבִיא בְּשֵׁם אָבִיו הרה"ק רַבִּי שָׁלוֹם דוב בֶּער זי"ע (אִגְּרוֹת קוֹדֶשׁ מוהריי"צ ח"ח עַמּוּד קל) כְּשֶׁיְּהוּדִי לוֹמֵד תּוֹרָה שֶׁל אֱיזֶה צַדִּיק, בָּא מַלְאָךְ מְמַחֲנֵה מִיכָאֵל לְהֵיכַל הַצַּדִּיק וּמְבַשְּׂרֵהוּ 'בְּשׂוֹרָה טוֹבָה' שֶׁפְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי לוֹמֵד בְּסִפְרוֹ, וְהַצַּדִּיק בַּעַל הַסֵּפֶר מְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל הַלּוֹמֵד וּבְנֵי בֵיתוֹ, כִּי הַמַּלְאָכִים יוֹדְעִים הֵיטֵב אֵיזוֹ 'בְּשׂוֹרָה טוֹבָה' יֵשׁ בָּזֶה לַצַּדִּיק שֶׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, ע"כ דְּבָרָיו (בְּתַרְגּוּם לִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ).

וְכָתַב הרה"ק הַ'בְּרִכַּת אַבְרָהָם' זי"ע בְּפִתְיחַת סֵפֶר 'בֵּית אַבְרָהָם', מָרָן מַהַר"שׁ זי"ע (הַ'דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל') פַּעַם אֶחָד בי"א חֶשְׁוָן - בְּהִלּוּלָא שֶׁל כ"ק א"ז בַּעַל יְסוֹד הָעֲבוֹדָה זי"ע, בְּדַבְּרוֹ עַל גּוֹדֶל עִנְיַן לִימוּד סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אָמַר, כִּי הַצַּדִּיק בָּעוֹלָם הַזֶּה הוּא בִּבְחִינַת הוֹלֵךְ, וּכְשֶׁנִּסְתַּלֵּק אָז הוּא בְּחִינַת עוֹמֵד, וּכְשֶׁחוֹזְרִים עַל דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים מְחוּיָב הַצַּדִּיק לַעֲזוֹר לָהֶם, וְנִהְיֶה לִבְחִינַת מַהֲלָךְ, וּמְקוּיָם בּוֹ 'וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה' (זְכַרְיָה ג ז). עכ"ל.

לְהִדָּבֵק בַּצַּדִּיקִים וּבְמִידּוֹתֵיהֶם

אָמְנָם הַדְּבָרִים אֲמוּרִים בְּיוֹתֵר בְּיוֹמָא דְּהִילּוּלָא דִּילֵיהּ, שֶׁאָם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים מִתְעַסְּקִים רַק 'בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וּבְתוֹרָתוֹ שֶׁחִידֵּשׁ' וְכִלְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרַמַ"ע מִפָּאנוֹ הַנִּזְכָּר לְעֵיל, אֲזַי שׁוּמָה גַּם עָלֵינוּ בְּהַאי יוֹמָא לְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָתוֹ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים.

וּלְמִי שֶׁאֵין בְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לַעֲלוֹת לְצִיּוּנוֹ הק' (כָּל חַד וְחַד בְּדִילֵיהּ), שֶׁכָּאמוּר לְמַעְלָה שֶׁהָעֵסֶק בְּמִשְׁנַת וְתוֹרַת בַּעַל הַהִילּוּלָא כְּמוֹהָ כְּהִשְׁתַּטְּחוּת עַל הַצִּיּוּן מַמָּשׁ.

בְּרֵרָךְ צַחוּת וּמְלִיצָה אָמְרוּ, גָּדוֹל מַעֲלַת הַלִּימוּד בְּסִפְרוֹ הק' מֵאֲשֶׁר לִפְקוֹד אֶת צִיּוּנוֹ הק', כִּי 'הִשְׁתַּטְּחוּת' הִיא מֵעַל לַמַּצֵּיבָה, אוּלָם הָעוֹסֵק בְּמִשְׁנָתוֹ הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַצִּיּוּן הק' עַצְמוֹ... וְאִם כִּי הַדְּבָרִים אֲמוּרִים בְּדֶרֶךְ מְלִיצָה, אַךְ יֵשׁ בָּזֶה עוֹמֶק מִנִּי עוֹמֶק...

עַל כֵּן אֵין לְךָ 'סְגוּלָה' גְּדוֹלָה מִזּוֹ מֵאֲשֶׁר לַהֲגוֹת בְּדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְאַחַר כָּךְ לִשְׁפּוֹךְ שִׂיחַ בְּמִזְמוֹרֵי תְּהִילִּים, וּבְוַודַּאי הוּא יַמְלִיץ טוֹב בַּעֲדוֹ.

וּכְבָר אָמְרוּ, שֶׁהִנֵּה יָדוּעַ גּוֹדֶל הָעִנְיָן בְּהַדְלָקַת נֵר לְעִילּוּי נְשָׁמָה, אֲשֶׁר סְגוּלָתוֹ נוֹרָאָה לִפְעוֹל לְטוֹבַת הַנִּשָּׁמָה וּלְזַכּוֹת אוֹתוֹ הַמַּדְלִיק נֵר לִכְבוֹד נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, אָמְנָם כְּבָר אָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט, קה) 'נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ', וּכְלוֹמַר שֶׁעִיקַּר הַ'נֵּר' הוּא 'דְּבָרֶךָ', וּכְשֶׁהֵם נֵר לְרַגְלִי וְאוֹר לִנְתִיבָתִי - כְּשֶׁחוֹזְרִים עַל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהוֹלְכִים לְאוֹרָם...

וְדֶרֶךְ הַהִתְחַבְּרוּת לִנְשָׁמַת הַצַּדִּיק וּלְהִתְקַשֵּׁר אֵלָיו בְּקֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא הִיא עַל יְדֵי הַהֲלִיכָה בִּדְרָכָיו הק', אוֹ עַל יְדֵי הָעֵסֶק בְּמִשְׁנָתוֹ, גַּם לְרַבּוֹת עֲשִׂיַּית סְעוּדָה לִכְבוֹדוֹ, וְכָאָמוּר.

וְכָךְ כָּתַב הרה"ק הַ'בֵּית אַבְרָהָם' זי"ע (נֹחַ ד"ה עַנְיָן) וז"ל. בְּהִילּוּלָא שֶׁל צַדִּיקִים גַּם מִי שֶׁלֹּא הִכִּירוֹ בְּחַיָּיו וְלֹא שָׁמַע מִפֶּה קָדְשׁוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם הַהוֹלְכִים בַּעֲקֵבוֹתָיו וּמִתְאַסְּפִים יַחַד, וּמְסַפְּרִים סִיפּוּרֵי קוֹדֶשׁ, וְחוֹזְרִים עַל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלִּימֵּד בָּהֶם אֵיךְ לַעֲבוֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי זֶה מַשִּׂיגִים קֶשֶׁר וְשַׁיָּיכוּת לְהַצַּדִּיק. עכ"ל.

וּמִי לָנוּ גָּדוֹל מֵהַ'בַּת עַיִן' בְּעַצְמוֹ שֶׁהוֹרָה אֶת הַדֶּרֶךְ כֵּיצַד מִתְדַּבְּקִים בּוֹ, וּכְמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּעֵת פְּרִידָתוֹ מִבְּנֵי קְהִילָּתוֹ 'אַוּוְרִיטְשׁ', שֶׁטָּרַם עֲלוֹתוֹ עַל הַסְּפִינָה בְּדַרְכּוֹ לארה"ק עָמְדוּ כָּל הַקָּהָל וְנַפְשָׁם בִּשְׁאֵלָתָם, לְהִישָּׁאֵר דְּבוּקִים בּוֹ, אָמַר לָהֶם הַ'בַּת עַיִן' בזה"ל, כְּתִיב 'וּבוֹ תִדְבָּק', וְכִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּק בּוֹ, אֶלָּא הַדָּבֵק בְּמִידּוֹתָיו מָה הוּא רַחוּם וכו' מָה הוּא חַנּוּן וכו', מוּכָח מִזֶּה כְּשֶׁמְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּמִדּוֹת שֶׁל אֶחָד דּוֹמֶה מַמָּשׁ כְּמִי שֶׁמְּדַבֵּק בּוֹ, עַל כֵּן גַּם אַתֶּם תִּרְאוּ לְדַבֵּק אֶת עַצְמְכֶם בְּמִדּוֹתַי אֲשֶׁר הוּרְגַּלְתִּי בָּהֶם מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְיִהְיֶה כְּמוֹ שֶׁמְּדַבֵּק בִּי מַמָּשׁ פָּנִים אֶל פָּנִים, וְהַמִּידּוֹת שֶׁהוּרְגַּלְתִּי לִיזָּהֵר מִנְּעוּרַי הֵם - לְשׁוֹן הָרָע, שֶׁקֶר, וְגַסּוּת הָרוּחַ (מוּבָא בַּהַקְדָּמָה לְבַת עַיִן מִפִּי בֶּן אָחִיו).

וּכְמוֹ כֵן לְהַרְבּוֹת בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּת עַיִן בְּפָרָשַׁת וַיֵּשֶׁב (ד"ה כִּי בֶן זְקוּנִים) וז"ל: אַךְ נוּכַל לוֹמַר עַל דֶּרֶךְ מוּסָר, דְּהִנֵּה בְּאוֹרַיְיתָא אִסְתַּכֵּל קוב"ה וּבָרָא עָלְמָא (זח"א ה.) הַיְינוּ בכ"ב אַתְוָון, וְעִיקַּר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בִּשְׁבִיל הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים, לְהַשְׁפִּיעַ חֲסָדִים וְרַחֲמִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים פט ג) עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

וְדַבֵּר הַגּוֹרֵם לְשֶׁפַע חֶסֶד וְרַחֲמִים, כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ לִבְחִינַת חֶסֶד, וּמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת זֶה גּוֹרֵם

לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת חֶסֶד וְרַחֲמִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמַר הַגְּמָרָא (שַׁבָּת קנא.) כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם.

וְהִנֵּה אִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (זח"ב כא.) שֶׁמִּזֶּה שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ וְהָיָה מְרַחֵם עֲלֵיהֶם, גָּרַם לְהַמְשִׁיךְ חֲסָדִים וְרַחֲמִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּמִזֶּה הָיָה דָּוִד זוֹכֶה לִבְחִינַת מַלְכוּת כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים עח, ע) וַיְקַחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן מֵאַחַר עָלוֹת הֱבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ כו'.

וּכְפָרַשַׁת בְּרֵאשִׁית (ד"ה נַעֲשֶׂה אָדָם) כָּתַב הַנֵּה יָדוּעַ מַאֲמַר חז"ל, שֶׁעִיקַּר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיְתָה בְּגִין דְּיִתְקְרֵי רַחוּם וכו', וְיִתְקְרֵי בְּכָל הי"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים, בְּמָה שֶׁיְּרַחֵם עַל הָעוֹלָם בְּכָל הַמִּדּוֹת.

אָמְנָם הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הי"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים לָעוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַם קְדוֹשׁוֹ, כְּמַאֲמַר חז"ל (ע' שַׁבָּת קלג:, וְעוֹד), הַדָּבֵק בְּמִדּוֹתָיו - מָה הוּא רַחוּם אַף אַתָּה רַחוּם, וְעַל יְדֵי זֶה כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם (שַׁבָּת קנא:) ר"ל שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְּרַחֵם הָאָדָם לְמַטָּה עַל הַבְּרִיּוֹת נִתְעוֹרֵר מִדַּת רַחוּם לְמַעְלָה, וְכֵן בְּכָל הַמִּדּוֹת שֶׁפּוֹעֵל אָדָם לְמַטָּה מְעוֹרֵר לְמַעְלָה כְּמוֹ כֵן, כִּי יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ (דְּבָרִים לב, ט) וד"ל.

... עוֹד מְרוּמָז וְנָעוּץ סוֹפָהּ בִּתְחִילָתָהּ, וְהַתּוֹרָה מְסַיֶּמֶת (בְּסוֹף וְזֹאת הַבְּרָכָה) בְּשֵׁם אֵ-ל, שֶׁהוּא שֵׁם הַחֶסֶד, וְאח"כ 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא', שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּשֵׁם אֵ-ל, שֶׁהוּא הָיָה מִתְחִילַת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת כִּדְאִיתָא בְּסֵפֶר עֵמֶק הַמֶּלֶךְ, וְכָל זֶה הָיָה כַּוָּונַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁיִּהְיֶה תָּמִיד חֶסֶד אֵ-ל עָלֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. עכ"ל.

וּכְמוֹ כֵן מַעֲלָה גְּדוֹלָה הִיא לְהַעֲבִיר עַל הַמִּדּוֹת אִם הש"ת אֵיזֶה מְזַמֵּן אֵיזֶה עִנְיָן וְזוֹכֶה לְהַעֲבִיר בּוֹ מִדּוֹתָיו, וְכַמְּסוּפָּר עַל הַצַּדִּיק סִידְנָא 'בָּבָא סָאלִי' זי"ע, אֲשֶׁר הָיָה נוֹהֵג לַעֲלוֹת מִבֵּיתוֹ שֶׁבִּנְתִיבוֹת לעיה"ק יְרוּשָׁלַיִם בְּכָל לֵיל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, שָׁם הָיָה עוֹרֵךְ סֵדֶר תִּפִּילָה מְיוּחָד, וּלְאַחַר מִכֵּן עָרַךְ סְעוּדַת ר"ח בְּרוֹב עָם, בַּאֲרִיכוּת וְהַרְחָבָה כְּדַרְכּוֹ בַּקּוֹדֶשׁ, כְּשֶׁאֶת כָּל צָרְכֵי הַסְּעוּדָה הָיְתָה הָרַבָּנִית מְכִינָה בַּבַּיִת, אֶת הַכֹּל צָרְרוּ בִּצְרוֹרוֹת וְהֶעֱלוּ עַל גַּבֵּי הָרֶכֶב שֶׁל הָרַב, עָלוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וְעָרְכוּ אֶת כָּל הַסֵּדֶר.

וְהִנֵּה אִירַע בער"ח אחה"צ כְּשֶׁהַכֹּל כְּבָר הָיָה מוּכָן וּמְזוּמָּן לָצֵאת לַדֶּרֶךְ, כָּל הָאוֹכֶל הָיָה עַל גַּג הָרֶכֶב וְגַם הָרַב כְּבָר כִּמְעַט שֶׁיָּצָא מִבַּיִת, וּלְפֶתַע הוֹפִיעַ אֵיזֶה 'אוֹרֵחַ', וּבִיקֵּשׁ לְקַבֵּל 'בְּרָכָה' מֵהָרַב, נַעֲנוּ הַמְשַׁמְּשִׁים, מִצְטַעֲרִים, אֲבָל בְּעֶרֶב ר"ח אֵין קַבָּלַת קָהָל, הָרַב צָרִיךְ לִיסַּע לִירוּשָׁלַיִם, הֵחֵל הַיְהוּדִי לְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, כִּי הוּא בָּא הֵנָּה לִנְתִיבוֹת שֶׁבִּדְרוֹמָהּ שֶׁל ארה"ק מִבֵּיתוֹ שֶׁבְּחֵיפָה אֲשֶׁר בְּצִפּוֹן ארה"ק, וּכְבָר מִלְּפָנוֹת הַבּוֹקֶר הִנּוֹ מִתְגַּלְגֵּל עַל הַדְּרָכִים, עוֹבֵר מֵאוֹטוֹבּוּס לְאוֹטוֹבּוּס, וּכְבָר כְּמַעַט שֶׁקָּעָה חַמָּה, תְּנוּ לִי דַּקָּה אַחַת עִם הָרַב - בְּרָכָה קְצָרָה.

נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַמְשַׁמְּשִׁים וְהִכְנִיסוּהוּ אֶל הָרַב, מִשֶּׁנִּכְנַס פָּרַץ הָאִישׁ בִּבְכִי תַּמְרוּרִים, וְכֹה אָמַר לִפְנֵי הַבָּבָא סָאלִי - כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים עָבְרוּ מִנִּישּׂוּאַי וַעֲדַיִן לֹא זָכִיתִי לזש"ק, וַאֲנִי אָנָה בָּא. אָנָּא יְבָרְכֵנִי הָרַב, בָּאתִי הֵנָּה מֵחֵיפָה...

הָרַב שֶׁכְּבָר הָיָה מוּכָן לָצֵאת לַדֶּרֶךְ, עָזַב הַכֹּל, וְאָמַר לַיְהוּדִי, שֵׁב בְּבַקָּשָׁה, וּבִיקֵּשׁ מֵהָרַבָּנִית לְהָבִיא 'מָנָה רְאשׁוֹנָה' מִתּוֹךְ כָּל הַמַּאֲכָלִים הַמּוּנָּחִים לְמַטָּה עַל גַּג הָרֶכֶב, בַּקָּשָׁה זוֹ הָיְתָה לִפְלִיאָה בְּעֵינֵי הָרַבָּנִית וְהַמְשַׁמְּשִׁים, אֲבָל אִם הָרַב מְבַקֵּשׁ עוֹשִׂים כִּמְצַוָּתוֹ, הָרַב נָטַל יָדָיו לִסְעוּדָה יַחַד עִם הָאוֹרֵחַ, וְנִתְיַישֵּׁב בְּשַׁלְוָה מוּפְלָגֶת מָשָׁל אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם מִלְּבַד הָאוֹרֵחַ וְהַסְּעוּדָה... וְהַגַּם שֶׁהַמְשַׁמְּשִׁים הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁבְּעוֹד כַּמָּה דק' הָרַב יְבָרֵךְ ברכהמ"ז וַחֲסַלְתָּ כָּל הַפָּרָשָׁיָה הַ'סְּתוּמָה' הַזֹּאת, אֲבָל לֹא, הָרַב הֵחֵל לְשׂוֹחֵחַ עִם הָאוֹרֵחַ עַל דָּא וְעַל הָא, וּמִשָּׁם הִגִּיעַ לְדַבֵּר עִמּוֹ עַל מַצָּבוֹ, הַאִם נִיסָּה סְגוּלוֹת אוֹ פְּעוּלוֹת, וְהָאִישׁ עוֹנֶה, אֵין סְגוּלָה בָּעוֹלָם אוֹ קֶבֶר שֶׁל צַדִּיק שֶׁלֹּא פָּקַדְתִּי וְנִיסִּיתִי... הָרַב הִמְשִׁיךְ בְּשִׂיחָה וְזִמְרָה, וּבִלְימוּד מִשְׁנָיוֹת כְּהֶרְגֵּלוֹ בִּסְעוּדוֹת, הַמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ וְכִי הָרַב 'שָׁכַח' שֶׁיֵּשׁ יְהוּדִים הַמַּמְתִּינִים עֲלָיו בעיה"ק יְרוּשָׁלַיִם...

הֶמְשֵׁךְ הַסְּעוּדָה הָיָה בַּאֲרִיכוּת, וְהָרַב בִּיקֵּשׁ גַּם אֶת הַמָּנָה הַשְּׁנִיָּה וְגַם אֶת הַלִּיפְתָּן וְלֹא פָּסַק מִלְּדַבֵּר עִם הָאִישׁ, לָשִׁיר וּלְזַמֵּר, לַעֲסוֹק בְּמִשְׁנָיוֹת וְחוֹזֵר חֲלִילָה...

אַחַר גְּמַר הַסְּעוּדָה קָם הַבָּבָא סָאלִי, בֵּירְכוֹ בַּחֲמִימוּת, לַשָּׁנָה הַבָּאָה תְּחַבּוֹק בֵּן זָכָר וְאָז פְּטָרוֹ לְשָׁלוֹם, וְהֵחֵל לְמַהֵר בְּמְהִירוּת עֲצוּמָה וּמוּפְלֶגֶת לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם. הָרַב שֶׁהִרְגִּישׁ בִּתְמִיהָתָם וּפְלִיאָתָם - מָה הָיָה כָּאן, מִי הָיָה, אוּלַי

אֵלָיְהוּ הַנָּבִיא וְכוּ', פָּתַח פִּיו בְּדַרְכָּם לִירוּשָׁלַיִם וְכֹה אָמַר, הִנֵּה אַסְבִּיר לָכֶם, יְהוּדִי זֶה בָּא מִמֶּרְחַקִּים, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה רָאִיתִי שֶׁאֵין כָּל דֶּרֶךְ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁיּוֹלִיד, מִצַּד הַטֶּבַע עָלָיו לְהִשָּׁאֵר עֲרִירִי, בִּקַּשְׁתִּי מהקב"ה שֶׁיָּאִיר לִי כֵּיצַד אוּכַל לְהַגִּיעַ לִישׁוּעָתוֹ, וְאָכֵן הֵאִיר ה' עֵינַי, כִּי יֶשְׁנוֹ מַפְתֵּחַ אֶחָד שֶׁיָּכוֹל לִפְתּוֹחַ אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים וּלְבַטֵּל אֶת מִידַּת הַדִּין, הַמַּפְתֵּחַ הוּא הַעֲבָרָה עַל הַמִּידּוֹת, וְחָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי אֵיךְ אֶגְרוֹם כָּאן 'מַעֲבִיר עַל הַמִּידּוֹת', עַל כֵּן הֶחְלַטְתִּי לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, דַּיְיקָא עַתָּה כְּשֶׁעוֹרִי בּוֹעֵר בְּקִרְבִּי, הַכֹּל מוּכָן וּמְזוּמָּן לִיסַּע לִירוּשָׁלַיִם, צָרְכֵי הַסְּעוּדָה מוּכָנִים, הַנָּהָג כְּבָר מְצַפְּצֵף, אָנוּ נִתְנַהֵג כָּעֵת בְּשַׁלְוָה, אֶתְיַישֵּׁב עִמּוֹ לִסְעוּדָה כְּלֹא הָיָה, אֲכִילָה שְׁתִיָּה וְזִמְרָה, וְהָיָה כָּאן נִסָּיוֹן גָּדוֹל שֶׁל הַעֲבָרָה עַל הַמִּידּוֹת (שֶׁל הֶרֶב וְשֶׁל בְּנֵי הַבַּיִת גַּם יַחַד), וְכוּלְּכֶם הִתְנַהֲגוּ בְּרוֹגַע, אַף אֶחָד לֹא הֵגִיב, שְׁתִיקָתְכֶם וְהִבְלָגָתְכֶם לְלֹא עֲצָבִים וְכַעַס גָּרְמָה לִשְׁעַת רָצוֹן גְּדוֹלָה בַּשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר כָּל מָה שֶׁאֲבַקֵּשׁ בְּאוֹתוֹ רֶגַע יִתְקַבֵּל, בִּקַּשְׁתִּי עַל כָּךְ וְאָכֵן נִתְקַבְּלָה הַתְּפִילָה.

פִּשִׁיטָא וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁרַק לְצַדִּיק כְּמוֹתוֹ הָיָה מוּתָּר לְהַכְנִיס אֲחֵרִים וְאֶת עַצְמוֹ לִידֵי נִסָּיוֹן שֶׁל הַמַּעֲבִיר עַל מִידּוֹתָיו וּמִי יַעֲמוֹד בְּסוֹד קְדוֹשִׁים, אֲבָל אָנוּ, עכ"פ, כְּשֶׁנִּקְלָע לְיָדֵינוּ נִסָּיוֹן, הָבָה נַשְׂכִּיל לְנַצֵּל אֶת הַמַּתָּנָה מִשָּׁמַיָּא, לִשְׁתּוֹק וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ וְעַל בָּנֵינוּ עֵת רָצוֹן נִפְלָא שֶׁל קְרִיעַת גְּזַר דִּין וְלִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת לְמַעְלָה מִכָּל טֶבַע.

וִיהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדָרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּבְכָל הַצַּדִּיקִים לִדְבּוֹק בָּהֶם וּבְמִידּוֹתֵיהֶם הַיְשָׁרוֹת לַעֲבוֹד לְבוֹרְאֵנוּ עֲבוֹדָה שְׁלֵימָה עֲבוֹדָה תַּמָּה בִּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה אָנוּ וְזַרְעֵנוּ בְּתוֹךְ כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וְנִזְכֶּה לִגְאוּלָה הַשְּׁלֵימָה בִּמְהֵרָה בְיָמֵנוּ אָמֵן.

לְשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן שָׁא סְעִיפִים א-ז - דִּין רִיצָה וְהִתְעַמְּלוּת בְּשַׁבָּת א

אָסוּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת וְדִין רִיצָה קַלָּה

א. נֶאֱמַר בַּנְּבִיא (יְשַׁעְיָה נח, יג)**: אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֶפְצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי, וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג, לִקְדוֹשׁ ה' מְכוּבָּד, "וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ", מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר. וְדָרַשׁוּ חז"ל** (שַׁבָּת קיג.) **שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הִילּוּךְ שַׁבָּת בְּנַחַת וְלֹא כְּהִילּוּךְ בְּיוֹם חוֹל. שֶׁדֶּרֶךְ הָאָדָם לִפְסוֹעַ בִּימוֹת הַחוֹל בְּמְהִירוּת וּבִפְסִיעוֹת גַּסּוֹת, וְלָרוּץ אַחַר עֲסָקָיו, וּבְשַׁבָּת לֹא יִנְהַג כֵּן. וְלָכֵן אָסוּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת, הֵן רִיצָה קַלָּה וְהֵן רִיצָה רְגִילָה, וְהֵן פְּסִיעָה גַּסָּה** (יַלְקוּט יוֹסֵף שַׁבָּת ב עַמּוּד א).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב וְאָמְרוּ עוֹד בִּבְרָכוֹת (ו:), אָמַר רַבִּי זֵירָא מֵרֵישׁ כִּי הֲוָה חָזֵינָא לְהוּ לְרַבָּנָן דְּקָא רָהֲטִי לְפִרְקָא בְּשַׁבָּת, אָמֵינָא קָא מְחַלְיִין רַבָּנָן שַׁבְּתָא. כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לָהָא דְּרַבִּי תַּנְחוּם אָמַר ריב"ל, לְעוֹלָם יָרוּץ אָדָם לִדְבַר הֲלָכָה ואפי' בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר אַחֲרֵי ה' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג וגו', אֲנָא נַמִּי רָהֲטִינָא. וכ"פ הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם (פֶּרֶק כד מהל' שַׁבָּת ה"ה), וְהָרֹא"שׁ והטוש"ע (ר"ס שא). וְאִיסּוּר זֶה הָוֵי מִדְּרַבָּנָן, וּבְפַשְׁטוּת נִרְאֶה דילפי' לְהוּ מִדִּכְתִיב וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ. אֶלָּא שֶׁבַּטּוּר (שָׁם) יָלִיף לְאִיסּוּר זֶה מֵרֵישָׁא דִּקְרָא, אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ, וע"ש בַּדְּרִישָׁה. וכ' בערוה"ש (סע' מד), שֶׁדָּבָר זֶה מִכְּלַל עוֹנֶג שַׁבָּת הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים יוֹם מְנוּחָה, וּבַעֲלֵי הַמְּנוּחָה לֹא רָצִים וְלֹא פּוֹסְעִים פְּסִיעָה גַּסָּה. ע"ש. וּרְאֵה לְהַלָּן הע' ג'.

וּבִשְׁיוּרֵי הַמִּנְחָה (סי' צ' סק"א) הֵבִיא מִסֵּפֶר יָאִיר נָתִיב בַּפִּתְיָחָה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם סֵפֶר תּוֹרַת הַנְּבִיאִים, דְּיֵשׁ לָדוּן אִם עוֹבֵר עַל פְּסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ וגו'. וּמִשּׁוּם וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּךָ. ע"ש.

וּבְסֵפֶר אַדְנֵי שְׁלֹמֹה (סי' שא) כָּתַב, וְלֹא יָדַעְתִּי מָה הַסָּפֵק, דִּקְרָא דְּלֹא תָסוּר יָלְפִינַן מִינֵּיהּ אפי' יֹאמְרוּ לְךָ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמֹאל, וכ"ש בכה"ג. וְעוֹד דחז"ל אַסְמְכוּהוּ אַקְּרָא, וּבִפְרָט שֶׁהֵבִיא הילקו"י שָׁם בְּשֵׁמוֹ (סוֹף ד"ה וּמָה)

[רְאֵה לְהַלָּן סע' ב] דְּאַף סוּמָא אָסוּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה, וְאָצְלוֹ לֹא שַׁיָּךְ נוֹטֵל מִמְּאוֹר עֵינָיו אע"פ כֵּן יֵשׁ לֶאֱסוֹר. ע"כ. וְהִנֵּה הַסָּפֵק פָּשׁוּט, דְּכֵיוָן שֶׁאִיסּוּר פְּסִיעָה גַּסָּה הוּא מִשּׁוּם שֶׁנּוֹטֵל אֶחָד מִת"ק מִמְּאוֹר עֵינָיו, וְהוּא סִיבָּה בְּרִיאוּתִית, יִתָּכֵן שֶׁאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם לֹא תָסוּר. ומ"ש דְּאַסְמְכוּהוּ אַקְּרָא, הִנֵּה אִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת הוּא שֶׁהִסְמִיכוּהוּ אַקְּרָא, וְלֹא אִיסּוּר פְּסִיעָה גַּסָּה. ודו"ק.

וּמַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא יְהֵא הִילּוּכְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּהִילּוּכְךָ שֶׁל חוֹל, כָּתַב בְּמִנְחַת שַׁבָּת הנ"ל (סי' צ' סק"א) דְּהַיְינוּ, שֶׁהַהִילּוּךְ וְהַהִתְנַהֲגוּת שֶׁל הָאָדָם בְּשַׁבָּת, צְרִיכָה לִהְיוֹת שׁוֹנָה מִזּוֹ שֶׁבִּימֵי הַחוֹל, וכמ"ש הַשֻּׁלְ"ה הק' וז"ל: צָרִיךְ אָדָם לְדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יוֹתֵר בְּשַׁבָּת מִבִּימֵי הַחוֹל וְיִהְיֶה יוֹתֵר יָרֵא וְחָרֵד וְכוּ', גַּם יַחְמִיר יוֹתֵר בִּסְפֵיקָא דִּסְפֵיקָא בְּאִיסּוּרִים. וּמִשָּׁנָה שְׁלֵימָה שָׁנִינוּ בְּמַסֶּכֶת דְּמַאי, הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְשָׂכַח לְעַשְּׂרָן וְשׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת, יֹאכַל עַל פִּיו. ופי' רע"ב, דְּאֵימַת שַׁבָּת עָלָיו שֶׁמִּתְיָרֵא לַעֲבוֹר עֲבֵירָה וּלְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִבִּימוֹת הַחוֹל. ש"מ דאפי' עַם הָאָרֶץ יָרֵא וְחָרֵד מְאֹד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יוֹתֵר מִבְּשְׁאָר הַיָּמִים, וק"ו מִי שֶׁחָנַנוֹ ה' דֵּעָה וּמֵבִין קְדוּשַׁת שַׁבָּת וְכוּ', וְהָעוֹנֶשׁ עַל הָעֲבֵירָה בְּשַׁבָּת הוּא כָּפוּל וּמְכוּפָּל יוֹתֵר. ע"כ. וא"כ אפי' אָדָם שֶׁאֵין מִתְנַהֵג בַּחוֹל בְּחוּמְרוֹת וַדַּרְכֵי חֲסִידוּת, וְלָרוֹב הַפְּעָמִים הוּא נִכְשָׁל ג"כ בִּדְיבּוּרִים שֶׁל שֶׁקֶר וּרְכִילוּת ולה"ר, וּדְבָרִים בְּטֵלִים וַחֲנוּפָה, וְכַיּוֹצֵא מִדְּבָרִים אֵלֶּה, הֵן מִצַּד טִרְדַּת פַּרְנָסָתוֹ וְהֵן מִצַּד שֶׁאֵינוֹ יָרֵא וְחָרֵד מִטִּבְעוֹ, עכ"פ בְּשַׁבָּת יְהֵא נִזְהָר בְּכָל אֵלֶּה. וְעַיֵּן בפי' רַשְׁ"י עַל הַפָּסוּק וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן, שֶׁכָּתַב, אִם הַמִּצְוֹת קַלּוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו. וְהַיְינוּ גַּם בְּמִצְוֹת קַלּוֹת הַתְּלוּיוֹת בִּפְסִיעוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה הִילּוּכְךָ בְּשַׁבָּת כְּהִילּוּכְךָ בַּחוֹל, שֶׁגַּם בְּדָבָר שֶׁקַּל לְקַיְּימוֹ תִּתְבָּרְכוּ בְּ"וְשָׁמַר ה' וגו' אֶת הַבְּרִית וגו'". ע"ש. וּבְשוּ"ת יחו"ד ח"ה (עמ' קיג) פֵּירֵשׁ הַפָּסוּק וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ ע"פ דִּבְרֵי הָאֲרִחוֹת חַיִּים וְהַכֹּל בּוֹ, שֶׁכָּתְבוּ, שֶׁאֵין לָצֵאת בְּשַׁבָּת בְּלִי מִנְעָלִים מִשּׁוּם עוֹנֶג שַׁבָּת, [וע' בְּרַמָ"א סי' שא סע' טז], כְּדֵי לִזְכּוֹר

שֶׁהוּא יוֹם קָדוֹשׁ וְלֹא יָבוֹאוּ לְחִילּוּל שַׁבָּת. וְזֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב, וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ, שע"י "וְכִבַּדְתּוֹ" בְּמַלְבּוּשִׁים מְיוּחָדִים לְשַׁבָּת, תִּזְכּוֹר הֵיטֵב קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת, וְתִמְנַע עַצְמְךָ "מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ". ע"כ.

וְרָאִיתִי שֶׁהִקְשׁוּ, דְּמֵאַחַר שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּגמ' הנ"ל דְּגַם פְּסִיעָה גַּסָּה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת, מַדּוּעַ לֹא הוּבָא ד"ז בש"ע, וְרַק הָרַמָ"א הוֹסִיף דִּין זֶה. וצ"ל שד"ז נִכְלָל בְּהַאי דְּיָנָא שֶׁאֵין לָרוּץ בְּשַׁבָּת. שֶׁהֲרֵי מְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּכָל שֶׁנִּיכָּר שֶׁהֲרִיצָה אֵינָהּ לְצוֹרֶךְ עֲסָקָיו, מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת, וּכְגוֹן הָרָץ מִפְּנֵי כֶּלֶב נוֹבֵחַ אוֹ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים וכדו' [רְאֵה לְהַלָּן הֶעָרָה יא], מוּכָח דְּאִיסּוּר זֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַעֲשֶׂה בְּחוֹל. ולפ"ז גַּם פְּסִיעָה גַּסָּה בִּכְלַל הָאִיסּוּר. שו"ר שֶׁדִּין פְּסִיעָה גַּסָּה אָכֵן מְבוֹאָר לְהֵדָיָא בש"ע (סי' צ' סע' יב) שֶׁכָּתַב וז"ל: "מִצְוָה לָרוּץ כְּשֶׁהוֹלֵךְ לביהכ"נ, וְכֵן לְכָל דָּבָר מִצְוָה אפי' בְּשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה וכו'". וּמִדְּפָתַח בְּרִיצָה וְסִיֵּים בְּפְסִיעָה גַּסָּה ש"מ שֶׁלְּדַעַת מָרָן חֲדָא הוּא. וּבְשִׁיּוּרֵי הַמִּנְחָה עַל מִנְחַת שַׁבָּת הנ"ל (סק"א) כָּתַב, דְּמַה שֶּׁרַבִּים נוֹהֲגִין לְהָקֵל בְּעִנְיַן פְּסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת הֲגַם שֶׁיֵּשׁ לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם זְכוּת קָצַת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סְמָךְ מֵהַתּוֹס' וְהָאֲגוּדָה, וּמִמַּשְׁמָעוּת הָרַמְבַּ"ם, דְּמִקִּילִין בָּזֶה כִּמְבוֹאָר בקו"א דְּבֵי רַב, אַךְ כָּל בַּעַל נֶפֶשׁ רָאוּי שֶׁלֹּא לָזוּז אִם אֶפְשָׁר מִפְּסַק הָרַמָ"א (ר"ס שא) דְּפָסַק לֶאֱסוֹר. ע"כ. וק"ק שֶׁלֹּא זָכַר מִדִּבְרֵי מָרָן בסי' צ' כָּאמוּר. ומ"מ הָרַמְבַּ"ם (שַׁבָּת פכ"ד ה"ד) לֹא כָּתַב אֶלָּא שֶׁאָסוּר לָרוּץ וּלְדַלֵּג בְּשַׁבָּת, וְלֹא כָּתַב פְּסִיעָה גַּסָּה. ובהל' דֵּעוֹת (פ"ה ה"ח) כָּתַב כֵּן לְגַבֵּי ת"ח, שֶׁלֹּא יָרוּץ ברה"ר כְּמִנְהַג מְשׁוּגָּעִים. והאח' פִּלְפְּלוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה.

וּמִיהוּ גַּם בְּרִיצָה קַלָּה שֶׁהִיא בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת, גַּם בָּזֶה אָסוּר, דְּאַף שֶׁאֵין פְּסִיעוֹת אֵלּוּ מַזִּיקוֹת לָעֵינַיִם, מ"מ מִשּׁוּם אִיסּוּר שַׁבָּת נָגְעוּ בָהּ. וּבָזֶה אָתֵי שַׁפִּיר מַה שֶּׁעָמְדוּ הָאַחֲרוֹנִים [וְהוּבָא לְהַלָּן הֶעָרָה ב' בְּשֵׁם הַמַּהֲרְשָׁ"א], דְּכֵיוָן דִּפְסִיעָה גַּסָּה אֲסוּרָה גַּם בְּחוֹל, א"כ מַה הוֹסִיפוּ לֶאֱסוֹר בְּשַׁבָּת. וְכֵן הִקְשָׁה בשפ"א שָׁם. וּלְהַמְבוֹאָר י"ל, דְּבְיוֹם חוֹל אָסוּר רַק בִּפְסִיעָה גַּסָּה, אֲבָל רִיצָה שֶׁהִיא בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת, אֵינָהּ אֲסוּרָה, אֲבָל בְּשַׁבָּת גַּם רִיצָה בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת אֲסוּרָה. וּבָזֶה אָתֵי שַׁפִּיר מַה שֶּׁהִקְשׁוּ עוֹד הָאַחֲרוֹנִים, דְּהֵיאַךְ אָמְרוּ בַּגמ' (בְּרָכוֹת ו:) לְעוֹלָם יָרוּץ לְדָבָר הֲלָכָה ואפי' בְּשַׁבָּת, וּכְגוֹן לביהכ"נ, וְהֵיאַךְ הִתִּירוּ מִשּׁוּם מִצְוָה דָּבָר שֶׁהוּא מַזִּיק לָעֵינַיִם. וְעוֹד, ע"מ סָמְכוּ הָעוֹלָם שֶׁמְּקִילִים בָּזֶה. [וְלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר בָּזֶה שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע, שא"ז חֲשָׁשׁ, אֶלָּא הֶיזֵּק וַדַּאי]. וּכְבָר עָמַד ע"ז הפמ"ג (א"א סק"א), וְכָתַב, דְּהַמִּצְוָה לָרוּץ אֲיֵירֵי בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת שֶׁאָז אֵין מַזִּיק לָעֵינַיִם, וּבְשַׁבָּת אָסוּר לָרוּץ גַּם בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת פָּחוֹת מֵאַמָּה. וְגַם מַה שֶּׁהִתִּירוּ לָרוּץ לִדְבַר מִצְוָה הַיְינוּ בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת. ע"ש. והו"ד לַהֲלָכָה בכה"ח (שָׁם אוֹ' א'), וּבְתוֹרַת שַׁבָּת (סק"א), וּבְשוּ"ת אג"מ (או"ח ח"ה סי' י"ח ס"א).

וְעוֹד י"ל, דְּכֵיוָן דְּמִיהֲדַר בְּקִידּוּשָׁא וכו', לָכֵן אֵין הַכֹּל מַקְפִּידִים שֶׁלֹּא לֵילֵךְ [בְּחוֹל] בִּפְסִיעָה גַּסָּה. וּבָאַחֲרוֹנִים הִזְכִּירוּ, שֶׁדַּעַת הָאֲגוּדָה בְּשֵׁם התוס', שֶׁאֵין אִיסּוּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה בְּאֹם עוֹשֶׂה זֹאת דֶּרֶךְ הִילּוּךְ, וּמַה שֶּׁאָסְרוּ בַּגמ' הַיְינוּ בְּמַדְלֵג דִּילּוּג רָחָב. ע"ש. וּרְאֵה עוֹד בנ"ד בְּשוּ"ת חֶמְדַּת צְבִי (סי' כב), ובהליכו"ע (ח"ג עמ' קסח פר' וַיִּשְׁלַח או' ב).

וְאִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת אִם הוּא גַּם בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת הַפְּחוּתוֹת מִשִּׁיעוּר אַמָּה, שֶׁכָּל שֶׁהוּא בְּמִרוּצָה אָסוּר. וע' בפמ"ג (ר"ס ש"א א"א). אַךְ בְּשוּ"ת נִשְׁמַת שַׁבָּת (ח"ה סי' רי"ב) כָּתַב, שע"כ לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בְּרִיצָה מַמָּשׁ, שֶׁמַּגְבִּיהַּ רַגְלוֹ הַשֵּׁנִית קוֹדֶם שֶׁהִנִּיחַ רַגְלוֹ הָרִאשׁוֹנָה עַל הָאָרֶץ, אֲבָל הֲלִיכָה מְהִירָה מוּתֶּרֶת. וכ"כ בפתה"ד (סי' שכ"ח סק"י) שֶׁלֹּא אָסְרוּ חֲז"ל לָרוּץ בְּשַׁבָּת אֶלָּא הֵיכָא שֶׁפּוֹסֵעַ יוֹתֵר מֵאַמָּה בִּפְסִיעָה אַחַת, אֲבָל עַד אַמָּה שְׁרֵי אַף שֶׁמְּהַלֵּךְ בִּמְהִירוּת. וע"ש שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בִּבְרָכוֹת ו: ע"ש.

גַּם עִיוֵּר אֵין לוֹ לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת

ב. דִּין פְּסִיעָה גַּסָּה נֶאֱמַר גַּם לְגַבֵּי עִיוֵּר, שֶׁאֵין לוֹ לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת (שָׁם עַמּוּד ב).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב הִנֵּה אע"פ שֶׁאָמְרוּ, שֶׁאָסוּר לוֹ לְאָדָם לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה גַּם בְּחוֹל, מִשּׁוּם שֶׁנּוֹטֵל אֶחָד מת"ק מִמְּאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם, ולפ"ז בְּעִיוֵּר דבלא"ה אֵינוֹ רוֹאֶה, לכאו' לֵיכָא הַאי אִיסּוּרָא, מ"מ בְּשַׁבָּת אִיכָּא אִיסּוּרָא שֶׁלֹּא יֵהָא הִילּוּכְךָ וכו'. וְעַיֵּין בחי' אַגָּדוֹת לְהַמַּהֲרְשָׁ"א (שָׁם), שֶׁכָּתַב, שֶׁהַהֶבְדֵּל בֵּין חוֹל לְשַׁבָּת הוּא, דִּבְחוֹל לֵיכָא אִיסּוּרָא אֶלָּא הֵיזֵּקָא לָעֵינַיִם, וּבְשַׁבָּת נוֹסָף לָזֶה דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא. ובמחה"ש (סי' שא) כָּתַב, די"ל נפ"מ בָּזֶה בְּסוּמָא,

דְּבְשַׁבָּת גַּם הוּא אָסוּר לוֹ לָרוּץ. ובתו"ש (שָׁם סק"ג) כָּתַב, דְּאִיכָּא מַאן דְּפָלִיג בְּהָא דְּפְסִיעָה גַּסָּה נוֹטֶלֶת וכו', וקי"ל כְּוָותַיְיהוּ, וְרַק בְּשַׁבָּת הוּא דְּאָסוּר. גַּם בְּשִׁיּוּרֵי הַמִּנְחָה (ר"ס צ) כָּתַב, דְּאַף הַסּוּמָא אָסוּר לִפְסוֹעַ בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מֵאַמָּה, אֲבָל אִם אֵינוֹ סוּמָא אָסוּר אַף בְּחוֹל מִשּׁוּם שֶׁנּוֹטֵל אֶחָד מִת"ק מִמְּאוֹר עֵינָיו.

שִׁיעוּר פְּסִיעָה גַּסָּה שֶׁיֵּשׁ לְהִמָּנַע מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת

ג. שִׁיעוּר פְּסִיעָה גַּסָּה שֶׁיֵּשׁ לְהִמָּנַע מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת הִיא פְּסִיעָה הַגְּדוֹלָה יוֹתֵר מִשִּׁיעוּר 48 ס"מ בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל, וְשִׁיעוּר זֶה נֶאֱמַר בְּאָדָם בֵּינוֹנִי שֶׁשִּׁיעוּר פְּסִיעָתוֹ הַבֵּינוֹנִית הִיא אַמָּה, אַךְ בְּאָדָם גָּדוֹל בְּיוֹתֵר הַפְּסִיעָה נִמְדֶּדֶת כְּפִי שִׁיעוּר פְּסִיעָתוֹ (שָׁם עמוד ג).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב משנ"ב (סק"ג) שֶׁיֵּהָא חֲצִי אַמָּה בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל, וְכַף רֶגֶל אַחַת הוּא ג"כ חֲצִי אַמָּה, וְזֶהוּ בְּאָדָם בֵּינוֹנִי שֶׁשִּׁיעוּר פְּסִיעָה שֶׁלּוֹ אַמָּה אֲבָל אָדָם הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר כְּפִי שִׁיעוּר פְּסִיעָה שֶׁלּוֹ. ובשעה"צ בֵּיאֵר, שֶׁבִּפְסִיעָה גַּסָּה אזלי' אַחַר מִידַּת רַגְלוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁזּוֹ כַּוָּונַת הַשַּׁ"ס בְּמַה שֶׁאָמְרוּ בְּשַׁבָּת קיג: אִם יָכוֹל לְהַנִּיחַ אֶת רַגְלוֹ, וְלֹא קָאָמַר סְתָמָא שִׁיעוּר אַמַּת הַמַּיִם הוּא דַּוְקָא חֲצִי אַמָּה כְּשִׁיעוּר בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל, אֶלָּא דְּבֶאֱמֶת תָּלוּי בְּכָל אֶחָד לְפִי רַגְלוֹ שֶׁלּוֹ. וּבְאָדָם גָּדוֹל הַשִּׁיעוּר שֶׁיָּכוֹל לְהַנִּיחַ אֶת רַגְלוֹ וכו' הוּא יוֹתֵר מֵאַמָּה. ע"ש. וְרָאִיתִי שֶׁהֵעִירוּ בָּזֶה שלפמ"ש האו"ז (ח"ב הִלְכוֹת עֵירוּבִין סי' קמג) אֵין הוֹכָחָה מִשָּׁם, דְּשָׁאנֵי הָתָם דא"א בַּעֲבוּר אַמַּת הַמַּיִם. וְזֶה לְשׁוֹן האו"ז: יֵשׁ לִי לִלְמוֹד מִיָּכָן דִּפְסִיעָה גַּסָּה הַנֶּאֱסָרָה בְּשַׁבָּת הַיְינוּ שֶׁאֵין לִפְסוֹעַ יוֹתֵר מֵאַמָּה, דִּפְסִיעָה בֵּינוֹנִית הַיְינוּ אַמָּה, וְכָל יוֹתֵר מִפְּסִיעָה בֵּינוֹנִית הַיְינוּ פְּסִיעָה גַּסָּה, וְהַהוּא דְּפֶרֶק אֵלּוּ קִשָּׁרִים דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, הָיָה מְהַלֵּךְ בְּשַׁבָּת וּפָגַע בְּאַמַּת הַמַּיִם אִם יָכוֹל לְהַנִּיחַ רַגְלוֹ רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם שֶׁתֵּעָקֵר שְׁנִיָּה מוּתָּר, וְאִם לָאו אָסוּר, א"כ מַשְׁמַע שֶׁיָּכוֹל לִפְסוֹעַ בְּכָל רוֹחַב שֶׁיָּכוֹל לְהַרְחִיב רַגְלוֹ זוֹ מִזּוֹ, וְהַיְינוּ הַרְבֵּה טְפֵי מֵאַמָּה, שָׁאנֵי הָתָם דא"א בַּעֲבוּר אַמַּת הַמַּיִם דְּהָא רָבָא שָׁרֵי טְפֵי הָתָם, אע"פ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחַ רַגְלוֹ רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם שֶׁתֵּעָקֵר שְׁנִיָּה, דְּכֵיוָן דְּלֹא אֶפְשָׁר שַׁפִּיר דָּמֵי. עכ"ל.

ד. אִיסּוּר פְּסִיעָה גַּסָּה הוּא גַּם כַּאֲשֶׁר הָאָדָם הוֹלֵךְ לְאַט, וְגַם אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶלָּא פּוֹסֵעַ פְּסִיעָה אַחַת בִּלְבַד (שָׁם).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב שו"ת אג"מ (או"ח ח"ה סי' י"ח ס"א) דְּרִיצָה הוּא אַף בִּפְסִיעוֹת קְטַנּוֹת, אֲבָל רָץ זֶה בִּמְהִירוּת, שֶׁזֶּה נַמִּי אָסוּר. וּפְסִיעָה יוֹתֵר מֵאַמָּה אָסוּר אפי' אַחַת. ולפ"ז הָא דְּנָקַט הַמג"א (סק"א), וְאַף בְּחוֹל אָסוּר פְּסִיעָה גַּסָּה, לֹא נִרְאֶה הַצִּיּוּן בְּמְקוֹמוֹ ע"ד הַמְחַבֵּר אֵין לָרוּץ בְּשַׁבָּת, אֶלָּא הָיָה צָרִיךְ לְהֶרָאֶשׁ ע"ד הָרַמְ"א, דְּהָא נֶאֱמַר זֶה בִּפְסִיעָה גַּסָּה, וְלֹא בְּרִיצָה. וּבְשַׁבָּת נֶאֱמַר אִיסּוּר גַּם עַל רִיצָה, שֶׁאֵין ע"ז שִׁיעוּר.

בַּעֲלֵיָיה בְּמַדְרֵגוֹת בְּשַׁבָּת יַקְפִּיד שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת בְּבַת אַחַת

ה. רָאוּי לְהַקְפִּיד בַּעֲלִיָּיה בְּמַדְרֵגוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת בְּבַת אַחַת, כֵּיוָן שֶׁבְּדָרְךְ כְּלָל הוּא בְּכָלַל שִׁיעוּר פְּסִיעָה גַּסָּה הנ"ל, אֶלָּא יַעֲלֶה כָּל מַדְרֵגָה בִּנְפָרָד (שָׁם).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב ע"פ הַמְּבוֹאָר כיו"ב בְּתוֹרַת שַׁבָּת (סי' ש"א סק"ד). וכ"ה בפס"ת (הֶעָרָה 2). גַּם בס' אוֹצַר תְּשׁוּבוֹת לִשְׁאֵלוֹת הַמְּצוּיוֹת כָּתַב, כִּי מִסְתִּימַת לְשׁוֹן הָרַמְ"א מוּכָח דאפי' פְּסִיעָה אַחַת אֲסוּרָה בִּפְסִיעָה גַּסָּה. וְכֵן מְבוֹאָר בש"ע הָרַב (קו"א סק"א). וע"ש שֶׁהִתִּיר לַעֲבוֹר בִּפְסִיעָה גַּסָּה כְּשֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו טִיט וָרֶפֶשׁ. ומוּכָח דבלא"ה אָסוּר אַף פְּסִיעָה אַחַת. וכ"כ באג"מ. ולפ"ז כָּתַבְתִּי לְעוֹרֵר שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת שְׁתֵּי מַדְרֵגוֹת בְּבַת אַחַת וְאַף רַק פְּסִיעָה אַחַת. ע"כ.

רִיצָה לְצוֹרֶךְ מִצְוָה בְּשַׁבָּת

ו. מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לִדְבַר מִצְוָה, כְּגוֹן לָלֶכֶת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹ לָרוּץ לְבָרֵךְ בְּשַׁבָּת בִּרְכַּת הָאֵילָנוֹת, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה בְּעִנְיְנֵי מִצְוָה. דִּכְתִיב, אַחֲרֵי ה' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג (שָׁם).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב רְאֵה הֶעָרָה א'. וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לָרוּץ בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הָאִילָנוֹת, הִנֵּה אַף שֶׁאֵין נִיכָּר שֶׁרָץ בִּשְׁבִיל זֶה, סו"ס רִיצָתוֹ הִיא לִדְבַר מִצְוָה. וע' בילקו"י פֶּסַח חֵלֶק רִאשׁוֹן אֲרִיכוּת בִּדְבַר בִּרְכַּת הָאִילָנוֹת

בְּשַׁבָּת, וְשָׁם הוֹסִפְנוּ עַל מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר בחזו"ע בְּפֶסַח, לְחַזֵּק אֶת הַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ לֶאֱסוֹר בָּזֶה, אֶלָּא מִמִּדַּת חֲסִידוּת.

וע"ע בְּמַהֲרַשָׁ"א (שַׁבָּת קיג. חִידּוּשֵׁי אַגָּדוֹת ד"ה הִילּוּכְךָ) שֶׁהַקְשָׁה, אַמַּאי לְעִנְיַן אִיסּוּר מִמְצוֹא חֶפְצְךָ דָּרְשָׁה הַגְּמָרָא שֶׁחֲפָצֶיךָ אֲסוּרִים וְחֶפְצֵי שָׁמַיִם מוּתָּרִים, וּלְעִנְיַן אִיסּוּר מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ דָּרְשָׁה הַגְּמָרָא שֶׁדְּרָכֶיךָ אֲסוּרִים וְדַרְכֵי שָׁמַיִם מוּתָּרִים, שֶׁמּוּתָּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה לְצוֹרֶךְ מִצְוָה. וְתִירֵץ, שֶׁאַף שֶׁאֵין אִיסּוּר בִּפְסִיעָה גַּסָּה בְּשַׁבָּת לְצוֹרֶךְ מִצְוָה מִשּׁוּם מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ, מ"מ יֵשׁ בָּזֶה אִיסּוּר מִשּׁוּם סַכָּנָה, כֵּיוָן שֶׁנּוֹטֶלֶת אַחַת מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִמְּאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם, וְלָכֵן אָסוּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה אַף לְצוֹרֶךְ מִצְוָה.

וְהַצַּלָּ"ח (בְּרָכוֹת ו: ד"ה אֶבֶל) הֵעִיר עַל דְּבָרָיו, שֶׁהֵרֵי מְפוֹרָשׁ בִּבְרָכוֹת (שָׁם) שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לְצוֹרֶךְ מִצְוָה, וְלֹא חָשְׁשׁוּ בָּזֶה לְסַכָּנָה. וְתֵרֵץ, שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין רִיצָה שֶׁאֵין בָּהּ סַכָּנָה וְלָכֵן הוּתְּרָה לְצוֹרֶךְ מִצְוָה, לְבֵין פְּסִיעָה גַּסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סַכָּנָה וְלֹא הוּתְּרָה אַף לְצוֹרֶךְ מִצְוָה. (וְזֶה כְּתֵירוּץ הפמ"ג שֶׁהוּבָא בְּפָנִים)

וּבְרִיאַ"ף (בְּרָכוֹת ו:) וּבְעִיּוּן יַעֲקֹב (שָׁם) כָּתְבוּ שֶׁאֵין בָּזֶה אִיסּוּר מִשּׁוּם סַכָּנָה, שֶׁכֵּן שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין. [אַךְ בפמ"ג (שָׁם) כָּתַב, שֶׁאֵין לוֹמַר כֵּן, כֵּיוָן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁשְּׁכִיחַ בּוֹ הֶיזֵּקא. וּבַצַּלָּ"ח (הנ"ל) כָּתַב שֶׁלִּדְבְרֵיהֶם צ"ל שא"ז נָחְשָׁב שְׁכִיחַ הֶיזֵּקא].

וְשָׁם בַּצַּלָּ"ח מְבוֹאָר שֶׁאֵינוֹ מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת אֶלָּא בְּאוֹפֶן שֶׁמּוּכְרָח לָרוּץ מֵחֲמַת שֶׁיַּעֲבוֹר זְמַן הַמִּצְוָה. וּבֵיאֵר לפ"ז אֶת דִּבְרֵי הגמ' שָׁם שֶׁהֵבִיאָה שְׁאַבַּיֵי אָמַר שֶׁמִּצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ, וּלְאַחַר מִכֵּן הֵבִיאָה אֶת דִּבְרֵי רַבִּי זֵירָא שֶׁשָּׁמַע שריב"ל אָמַר שֶׁלְּעוֹלָם יָרוּץ אָדָם לביהכ"נ, ואפי' בְּשַׁבָּת. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מַדּוּעַ אַבַּיֵי שֶׁאָמַר שֶׁמִּצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ לֹא הִשְׁמִיעָנוּ שד"ז נֶאֱמַר אַף בְּשַׁבָּת, אֶלָּא שי"ל שֶׁאַבַּיֵי דִּיבֵּר בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין זְמַנּוֹ בָּהוּל, וְיוּכַל לָבוֹא לביהכ"נ אַף אִם לֹא יָרוּץ, וְיֵשׁ בָּזֶה מִצְוָה אִם רָץ, כֵּיוָן שֶׁמַּרְאֶה אֶת חֶשְׁקוֹ לַמִּצְוָה, אַךְ זֶה אֵינוֹ מוּתָּר אֶלָּא בְּחוֹל. וריב"ל דִּיבֵּר בְּאוֹפֶן שֶׁהוּא בָּהוּל לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה, וְאִם לֹא יָרוּץ יַפְסִיד אֶת הַמִּצְוָה, שֶׁאָז מוּתָּר לָרוּץ אַף בְּשַׁבָּת.

וּבְשׁוּ"ת צי"א ח"ב (סי' יז) הוֹסִיף, שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְדַקְדֵּק כְּדִבְרֵי הַצַּלָּ"ח, שבהל' תְּפִילָּה (פ"ח ה"ב) כָּתַב מִצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ, וְכָאן כָּתַב מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לִדְבַר מִצְוָה כְּגוֹן שֶׁיָּרוּץ לביהכ"נ. וּמַשְׁמַע שֶׁרַק מוּתָּר לָרוּץ אַךְ אֵין בְּכָךְ מִצְוָה. וְהֵעִיר בָּזֶה בְּשִׁפְתֵי חֲכָמִים (בְּרָכוֹת ו: ד"ה לְעוֹלָם).

אֲמָנָם לְפִי דִּבְרֵי הַצַּלָּ"ח מְיוּשָּׁב, שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת לֹא הוּתְּרָה הָרִיצָה אֶלָּא אִם יַעֲבוֹר הַזְּמַן, וְלָכֵן לֹא כָּתַב הָרַמְבַּ"ם מִצְוָה, שֶׁהֵרֵי יָכוֹל הָיָה לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַקְדִּים שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָרוּץ, וְרַק אִם אֵירַע שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לְהַקְדִּים וְאִם לֹא יָרוּץ יְאַחֵר, הוּתַּר לוֹ לָרוּץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד אֶת הַמִּצְוָה, אַךְ בְּחוֹל מְדוּבָּר אַף בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר הַזְּמַן ומ"מ מִצְוָה לָרוּץ כְּדֵי לְהַרְאוֹת אֶת חֶשְׁקוֹ לַמִּצְוָה.

רִיצָה וּפְסִיעָה גַּסָּה לְבֵית הַכְּנֶסֶת - בְּשַׁבָּת

ז. מוּתָּר לָרוּץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשַׁבָּת כְּבָר מֵעֵת שֶׁיּוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, וְלֹא רַק כְּשֶׁהוּא מִתְקָרֵב לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וְכֵן מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְשִׁיעוּר תּוֹרָה וְכַדּוֹמֶה, לַמְרוֹת שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שֶׁרָץ לִדְבַר מִצְוָה (שָׁם עמוד ד).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב בַּגמ' בְּרָכוֹת (ו:) אָמְרוּ, אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא, הַיּוֹצֵא מביהכ"נ אַל יַפְסִיעַ פְּסִיעָה גַּסָּה. אָמַר אַבַּיֵי לָא אֲמָרַן אֶלָּא לְמִיפַּק, אֲבָל לְמֵיעַל מִצְוָה לְמִרְהַט, שֶׁנֶּאֱמַר נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה'. וְיֵשׁ לִשְׁאוֹל, אַמַּאי לֹא אָמַר אַבַּיֵי שאפי' בְּשַׁבָּת מִצְוָה לְמִרְהַט. ולכאו' הָיָה נִרְאֶה דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁמִּצְוָה לָרוּץ בְּשַׁבָּת, הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁזְּמַנּוֹ בָּהוּל, וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁאִם לֹא יָרוּץ יְאַחֵר לְתִפְלָה, וְלָכֵן מִצְוָה לָרוּץ בְּשַׁבָּת לְצוֹרֶךְ זֶה. וּבָזֶה אָמַר אַבַּיֵי דְּמִצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ, ולפ"ז אֵין לָרוּץ בְּשַׁבָּת לביהכ"נ אֶלָּא כְּשֶׁזְּמַנּוֹ בָּהוּל, שֶׁאִם לֹא יָרוּץ לֹא יַגִּיעַ לְשָׁם עַד אַחַר שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל. אֲבָל אִם אֵין זְמַנּוֹ בָּהוּל, דְּאַף שֶׁלֹּא יָרוּץ יַגִּיעַ לביהכ"נ בְּעֵת שֶׁמַּתְחִילִין לְהִתְפַּלֵּל, אָסוּר לוֹ לָרוּץ בְּשַׁבָּת לביהכ"נ. וְעַיֵּין בַּצַּלָּ"ח שָׁם שֶׁכָּתַב, דְּאַבַּיֵי מַיְירֵי אפי' שֶׁאֵין זְמַנּוֹ בָּהוּל שֶׁיָּכוֹל לָבֹא לביהכ"נ, ואפי' לֹא יָרוּץ יַגִּיעַ לְשָׁם קוֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל אפ"ה מִצְוָה לָרוּץ. וְהָנֵי דְּקָא רָהֲטִי לְפִירְקָא בְּשַׁבְּתָא מַיְירֵי שֶׁזְּמַנּוֹ בָּהוּל שֶׁאִם לֹא יָרוּצוּ לֹא יָבוֹאוּ בְּתִחִלַּת הַדְּרָשָׁה. ע"ש. וּבְשׁוּ"ת צי"א (חי"ב סי' י"ז כָּתַב) שֶׁכֵּן נִרְאֶה מִרִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם.

ולכאו' הַאי טַעְמָא דְּמִצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ, הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת חִיבָּתוֹ לִדְבַר מִצְוָה, וּכְמוֹ שֶׁלָּמַד כֵּן מֵהַפָּסוּק, נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה'. ולפ"ז מַה לִּי אִם זְמַנּוּ בָּהוּל מַה לִּי אִם אֵין זְמַנּוּ בָּהוּל. וְכֵן נִרְאֶה מִסְּתִימַת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּכָל אוֹפֶן כְּשֶׁהוּא לִדְבַר מִצְוָה. וע' בילקו"י עַל הל' ביהכ"נ (עמ' שכז, סי' קנה) מ"ש בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה, שֶׁהָרְדִיפָה כָּאן הִיא לְהַרְאוֹת שֶׁמְּתוֹךְ חֶשְׁקוֹ וְתַאֲוָתוֹ הוּא הוֹלֵךְ בִּמְרוּצָה, וּמֶזֶּה יָבוֹא אֶל הַיְדִיעָה.

וְרָאִיתִי בְּסִידּוּר בֵּית מְנוּחָה (דף קח:) שֶׁכָּתַב, שֶׁגַּם אִם אֵין זְמַנּוּ בָּהוּל מִצְוָה לוֹ לָרוּץ לביהכ"נ אפי' בְּשַׁבָּת, וּכְמוֹ שֶׁמּוּכָח מִסְּתִימוֹת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים, וּמַה דְּקָשֶׁה אַמַּאי אַבַּיֵי לֹא אָמַר דְּמִצְוָה לָרוּץ אפי' בְּשַׁבָּת, י"ל דְּאַבַּיֵי לֹא שָׁמַע הָא דְּאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר ריב"ל, דִּלְעוֹלָם יָרוּץ אָדָם לְדָבָר הֲלָכָה אפי' בְּשַׁבָּת, וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הָיָה סָבוּר גַּם ר"ז מִקַּמֵּיהּ דְּשָׁמַע לְהָא דריב"ל, דִּבְשַׁבָּת אָסוּר לָרוּץ אַף לביהכ"נ, וְאַף לִדְבַר הֲלָכָה. וְהוּא סָבַר דְּרַבָּנָן קָא מְחַלְּלֵי שַׁבָּתָא. וּלְבָתַר דְּשָׁמַע לְהָא דריב"ל גַּם הוּא רָהִיט. וא"כ י"ל דְּאַבַּיֵי לֹא שָׁמַע לְהָא דריב"ל. וְכֵן הֶעֱלָה בְּסֵפֶר מאו"י (בְּרָכוֹת ו:) וְדַיֵּיק כֵּן מִדִּבְרֵי הַמְּאִירִי. וע"ש שֶׁבֵּיאֵר עפ"ז אֶת הַפָּסוּק חַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ.

שוב יָצָא לָאוֹר סֵפֶר הליכו"ע ח"ג, וְשָׁם (פר' וַיִּשְׁלַח עמ' קסח או' ב) ה"ד הַצָּלָ"ח (הנ"ל), וְהֵשִׁיב ע"ד ממ"ש הַמְּאִירִי (בְּרָכוֹת ו:) שֶׁהַבָּא לבהכ"נ אוֹ לבהמ"ד לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה, מִצְוָה עָלָיו לָרוּץ אפי' בְּשַׁבָּת, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר שֶׁלֹּא יִהְיֶה הִילּוּכְךָ בְּשַׁבָּת כְּהִילּוּכְךָ בְּחוֹל אֶלָּא לְדִבְרֵי הָרְשׁוּת בִּלְבַד וּמַשְׁמַע שאפי' אֵין זְמַנּוּ בָּהוּל יָכוֹל לָרוּץ לְצוֹרֶךְ מִצְוָה. וכ"ה סְתִימַת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים, וְכֵן עִיקָּר. וכדאמרי' (בְּבְרָכוֹת ו:) א"ר זֵירָא מֵרִישׁ כִּי הֲוָה חָזֵינָא לְרַבָּנָן דְּקָא רָהֲטִי לְפִרְקָא בְּשַׁבָּתָא, הֲוָה אָמֵינָא קָא מְחַלְּלִין רַבָּנָן שַׁבְּתָא, כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לר' תַּנְחוּם דְּאָמַר מִשּׁוּם ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לְעוֹלָם יָרוּץ אָדָם לְדָבָר הֲלָכָה ואפי' בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר אַחֲרֵי ה' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג וכו', אֲנָא נַמִי רָהִיטְנָא. וע"פ דִּבְרֵי הַזֹּהַר ח"א (בְּהַקְדָּמָה דַּף יד.) פֵּירְשׁוּ, מ"ש מָלֵךְ אָסוּר בָּרָהָטִים, מָלֵךְ הוּא הקב"ה, מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, אָסוּר, כְּלוֹמַר קָשׁוּר בַּעֲבוֹתוֹת אַהֲבָה עִם יִשְׂרָאֵל, בִּזְכוּת רְהָטִים, שְׁתֵּי רִיצוֹת שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ, וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם, כִּי הָרִיצָה לְדָבָר מִצְוָה מוֹרָה עַל אַהֲבָה וְחִיבָּה לַמִּצְוָה, וּבָזֶה מִתְאַחֲדִים עִם יִשְׂרָאֵל עִם הַשְּׁכִינָה ע"י עֲבוֹדַת ה' בְּאַהֲבָה. ע"כ.

וּבְאֵשֶׁל אַבְרָהָם מִבּוּטְשַׁאטְשׁ (שָׁם) נוֹטֶה לוֹמַר שֶׁלְּצוֹרֶךְ מִצְוָה מוּתָּר אַף לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה. וְהַמַּהֲרַשָּׁ"א (שַׁבָּת שָׁם) כָּתַב, וְהָא דְּלֹא דָּרְשֵׁי נַמִּי הָכָא דְּרָכֶיךָ אֲסוּרִין דִּרְכֵי שָׁמַיִם מוּתָּרִין, מִשּׁוּם דאע"ג דְּאִיסּוּרָא לֵיכָּא סַכָּנָה מִיהָא אִיכָּא. ובשש"כ ח"א (עמ' שעו) דַּיֵּיק כֵּן מִדִּבְרֵי הש"ע (סי' צ' ס"ב).

ובשו"ת חֶמְדַּת צְבִי (סי' כב) כָּתַב לְחַדֵּשׁ, שֶׁדַּוְקָא אִם הַדָּבָר נִיכָּר שֶׁהוּא רָץ לִדְבַר מִצְוָה מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת, אֲבָל אִם אֵין נִיכָּר שֶׁרָץ לִדְבַר מִצְוָה, אָסוּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת גַּם לִדְבַר מִצְוָה. ולפ"ז גַּם מַה שֶּׁאָמְרוּ וְדַבֵּר דָּבָר, שֶׁלֹּא יְהֵא דִּיבּוּרְךָ בְּשַׁבָּת כְּדִיבּוּרְךָ שֶׁל חוֹל, וְאָמְרוּ ע"ז, חֲפָצֶיךָ אֲסוּרִים אֲבָל חֲפָצֵי שָׁמַיִם מוּתָּרִים, כ"ז בְּחֲפָצֵי שָׁמַיִם שֶׁנִּיכָּר בָּהֶם שֶׁהֵם חֲפָצֵי שָׁמַיִם, כמ"ש שָׁם רַשִׁ"י, כְּגוֹן פּוֹסְקִים צְדָקָה לַעֲנִיִּים. אֲבָל חֲפָצֵי שָׁמַיִם שֶׁאֵין נִיכָּר שֶׁהֵם חֲפָצֵי מִצְוָה, איה"נ אֲסוּרִים בְּדִיבּוּר בְּשַׁבָּת. וְלָכֵן הָעֶלָה שָׁם שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לביהכ"נ רַק כְּשֶׁהוּא סָמוּךְ לביהכ"נ, שֶׁרַק אָז נִיכָּר שֶׁהוּא רָץ לִדְבַר מִצְוָה. וּכְבָר מָצִינוּ בְּסֵפֶר הַיִּרְאָה לְרַבֵּינוּ יוֹנָה, וְהוּבָא בְּפְרִישָׁה (או"ח סי' צ'), דְּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לָרוּץ לביהכ"נ הַיְינוּ שֶׁסָּמוּךְ לביהכ"נ יְמַהֵר פְּעָמָיו. ע"ש. אֶלָּא שֶׁמִּדִּבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה אֵין הֶכְרֵחַ לכ"ז, דר"ל דְּבַסָּמוּךְ לביהכ"נ נִיכָּר שֶׁהוּא לִדְבַר מִצְוָה, וְיֵשׁ בָּזֶה חֲשִׁיבוּת נוֹסֶפֶת. אֲבָל אפ"ל דאיה"נ גַּם כְּשֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ לביהכ"נ, מִצְוָה לָרוּץ לביהכ"נ, כְּדֵי לְהַרְאוֹת חִיבָּתוֹ לִדְבַר מִצְוָה. וּמִסְּתִימוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא חִילְקוּ בְּהָכִי, לכאו' מַשְׁמַע שֶׁגַּם בְּרִיצָה שֶׁאֵינָהּ נִיכֶּרֶת שֶׁהִיא לִדְבַר מִצְוָה, הִתִּירוּ בְּשַׁבָּת, דְּלֹא אָסְרוּ מִשּׁוּם שְׁבוּת בִּמְקוֹם מִצְוָה. וּבִפְרָט שֶׁשַּׁעַם לְרִיצָה זוֹ הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת חִיבָּתוֹ כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִדְבַר מִצְוָה. וּלְשׁוֹן הש"ע שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לִדְבַר מִצְוָה, כְּגוֹן לביהכ"נ אוֹ כיו"ב, וּמַשְׁמַע לְכָל דָּבָר מִצְוָה. שו"ר שכ"כ הכנה"ג (סי' צ' בהגה"ט), וְהֶבִיאוֹ הא"ר (ס"ק יג), ויפ"ל (ס"ק יד), וכה"ח (או' פו).

ולפ"ז מוּתָּר לָרוּץ כְּדֵי לִהְיוֹת מֵעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים, וע' בְּשׁוּ"ת שֵׁבֶט הַלֵּוִי (ח"א סי' נ"ח) דִּבְמָקוֹם מִצְוָה לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים. וכ' בכה"ח דְּהָרִיצָה אֵינָהּ בִּשְׁבִיל הָרוֹאִים אֶלָּא בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת הַמִּצְוָות בִּזְרִיזוּת.

ח. מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת כְּדֵי לִהְיוֹת מֵעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים. וְאָמְנָם אֵין לָרוּץ בְּשַׁבָּת לְצוֹרֶךְ הֶכְשֵׁר מִצְוָה כְּגוֹן שֶׁמְּמַהֵר לְבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִישׁוֹן מוּקְדָּם וְלִלְמוֹד לְאַחַר מִכֵּן (שָׁם עַמּוּד ה).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב ע"פ הַמְבוֹאָר בְּהֶעָרָה הנ"ל. וְאָמְנָם אֵין לָרוּץ בְּשַׁבָּת לְצוֹרֶךְ הֶכְשֵׁר מִצְוָה כְּגוֹן שֶׁמְּמַהֵר לְבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִישׁוֹן מוּקְדָּם וְלִלְמוֹד לְאַחַר מִכֵּן. וע' בְּסֵפֶר מִנְחַת שַׁבָּת עַל קצוש"ע (סי' צ' סק"ג) שֶׁנִּסְתַּפֵּק הֵיכָא דְּהוֹלֵךְ לְבֵית הַטְּבִילָה לִטְבּוֹל אִם גַּם זֶה מִקְרֵי לִדְבַר מִצְוָה לְעִנְיַן זֶה וּמוּתָּר לָרוּץ לְצוֹרֶךְ כָּךְ בְּשַׁבָּת. ע"ש.

הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בְּשַׁבָּת וְנִקְלַע לְשְׁלוּלִית מַיִם

ט. הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בְּשַׁבָּת וְנִקְלַע לְשְׁלוּלִית מַיִם גְּדוֹלָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְעוֹבְרָהּ אֶלָּא עַל יְדֵי קְפִיצָה וְדִילּוּג, מוּתָּר לוֹ לִקְפֹּץ וּלְדַלֵּג מֵעָלֶיהָ, אֲפִילּוּ אִם הִיא רְחָבָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחַ רַגְלוֹ רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם שֶׁיַּעֲקוֹר שְׁנִיָּה. וְאַדְרַבָּה עָדִיף לְדַלֵּג וְלִקְפֹּץ מֵאֲשֶׁר לְהַקִּיפָהּ וּלְהַרְבּוֹת בְּכָךְ בְּהִילּוּךְ, וְאָמְנָם אָסוּר לַעֲבוֹר בְּתוֹךְ הַשְּׁלוּלִית שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה (שָׁם).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב שו"ע סי' ש"א ס"ג. וְהֵיכָא דא"א בְּדִילּוּג וּקְפִיצָה מוּתָּר לוֹ לְהַקִּיף, אֲבָל לַעֲבוֹר בָּהּ אָסוּר, דְּיֵשׁ בָּזֶה חֲשַׁשׁ סְחִיטָה וְלֹא הִתִּירוּ לוֹ אִם לֹא בְּגַוְונָא דס"ד וס"ו. [משנ"ב]. וְעַיֵּין בְּתוֹרַת שַׁבָּת (שָׁם סק"ד) שֶׁתָּמַהּ דְּהָא בס"א אָסְרִינַן פְּסִיעָה גַּסָּה, וְכָתַב דצ"ל הַפְּסִיעָה גַּסָּה לְחוּד וְדִילּוּג לְחוּד, הַפְּסִיעָה גַּסָּה הַיְינוּ הַרְחָבַת הָרַגְלַיִם ע"י פְּסִיעוֹתָיו הָרְחָבוֹת, וְדִילּוּג אֵינוֹ מַרְחִיב בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל. אֶלָּא שֶׁסַּיִּים שֶׁלִּדְבְרֵי הַמג"א בְּשֵׁם הָאֲגוּדָה שֶׁפֵּירֵשׁ הַפְּסִיעָה גַּסָּה הַיְינוּ דִּילּוּג, צָרִיךְ עִיּוּן אַמַּאי שָׁרֵי. ע"ש. וע' בָּרָמ"א בס"א, ובמשנ"ב שָׁם סק"ד.

לְרַקֵּד בְּעֵת בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת

י. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם אִם אֵירַע שֶׁלֹּא קִידְּשׁוּהָ עַד שַׁבָּת, וְאִם לֹא יְקַדְּשׁוּהָ עַתָּה יַעֲבוֹר הַזְּמַן בּוֹ נִיתָּן לְקַדְּשָׁהּ, מוּתָּר לְקַדֵּשׁ הַלְּבָנָה אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, וּמֵעִיקַּר הַדִּין יָכוֹל לִקְפּוֹץ בְּעֵת אֲמִירַת כְּשֵׁם שֶׁאֲנַחְנוּ מְרַקְּדִים כְּנֶגְדּוֹ, וְאֵין לָחוּשׁ בָּזֶה לְאִיסּוּר קְפִיצָה בְּשַׁבָּת, דַּחֲשִׁיב לִדְבַר מִצְוָה. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה רִיקּוּד כְּרָגִיל, אֶלָּא דַּי בַּהֲרָמַת עֲקֵבָיו, כְּמוֹ בִּקְדוּשָּׁה (שָׁם עַמּוּד ו).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב ע' במשנ"ב (סי' תכ"ו ס"ק י"ב), ובכה"ח (שָׁם או' ל"ב) דְּאַף שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלְּבָנָה בְּלֵיל שַׁבָּת וְהַרְבֵּה טְעָמִים נֶאֱמְרוּ בָּזֶה ע"פ הַקַּבָּלָה, מ"מ אִם לֹא קִידְּשׁוּ עַד שַׁבָּת ויו"ט, וְיַעֲבוֹר הַזְּמַן, בְּוַדַּאי שֶׁמּוּתָּר לְקַדֵּשׁ גַּם בְּשַׁבָּת ויו"ט, ואפי' בְּיִחִידִי. וכ"ה מַסְקָנַת הַפּוֹסְקִים. וע"ש בשעה"צ (שָׁם ס"ק י"ב) שֶׁצְּיֵין לְתִשּׁוּבַת הָרַמַ"ע, וְלָרַדְבָּ"ז (חֵלֶק ד סי' קל"ג). וע"פ פְּשׁוּטוֹ י"ל, מְשׁוּם דְּעוֹשִׂין אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה וְרָגִיל לָבֹא לִידֵי רִיקּוּדִין, וּכְמוֹ דְּמַשְׁמַע אח"כ בהג"ה, וְזֶה אִיסּוּר בְּשַׁבָּת. וְאַף דְּרִיקּוּדִין שֶׁל מִצְוָה הִתִּירוּ וּכְמוֹ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, שָׁאנֵי הָתָם דא"א לִדְחוֹת הַיּוֹם, משא"כ הָכָא דְּאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה מִקּוֹדֶם הַשַּׁבָּת, אוֹ לִדְחוֹת לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְעַיֵּין בערוה"ש (שָׁם ס"י) שֶׁכָּתַב, שֶׁאִם מְקַדְּשִׁין בְּשַׁבָּת לֹא יֹאמְרוּ הַתְּפִילּוֹת וְהַפְּסוּקִים, אֶלָּא רַק אֶת הַבְּרָכָה בִּלְבַד, דִּבְוַדַּאי שַׁיֵּשׁ לְקַצֵּר בְּכָל הָאֶפְשָׁר, וְאֵין מְעַכֵּב רַק הַבְּרָכָה. אוּלָם מִסְּתִימַת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁהִזְכִּירוּ הָיְתֵר קִידּוּשׁ לְבָנָה בְּשַׁבָּת כְּשֶׁהַשָּׁעָה עוֹבֶרֶת, נִרְאֶה שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר כָּל הַנּוּסָח הַנָּהוּג בְּחוֹל. וְעַיֵּין בַּבָּ"ח שָׁם, וע"ע במג"א (סק"ז), ובא"ר (ס"ק י"ח) ובח"א (כְּלָל ק"ח סט"ו) וּבְחֶסֶד לָאֲלָפִים (ס"ג), ובמשנ"ב (ס"ק י"ב). ועכ"פ לְעִנְיַן לְרַקֵּד מְעַט בִּבְרַכַּת הַלְּבָנָה מֵעִיקַּר הַדִּין מוּתָּר אפי' לְכַתְּחִילָּה. ובלא"ה אָנוּ נוֹהֲגִים רַק לְהַגְבִּיהַּ מְעַט אֶת הָרַגְלַיִם כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בילקו"י שַׁבָּת כֶּרֶךְ ה' (סי' תכו סע' יז). וְשָׁם נִתְבָּאֵר ד"טוֹב" שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה רִיקּוּד כְּרָגִיל, וְדַי בַּהֲרָמַת עֲקֵבָיו, כְּמוֹ בִּקְדוּשָּׁה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְרַקְּדִין בְּשַׁבָּת ויו"ט. עכ"ל. וּלְאַחַר שָׁנִים יָצָא לָאוֹר חזו"ע (חֲנוּכָּה עמ' שלב ד"ה אִם מְבָרְךְ) וְגַם הוּא כָּתַב דְּטוֹב שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה רִיקּוּד כְּרָגִיל.

קְרִיאַת הַבְּרָכָה דֶּרֶךְ לִימּוּד בַּגְּמָרָא

וּמִיהָּתָא אַגַּב אוֹרְחָא, הִנֵּה באול"צ ח"ג (עמ' סג) כָּתַב שֶׁאִם הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן לִבְרַכַּת הַלְּבָנָה הוּא שַׁבָּת וַעֲדַיִן לֹא בֵּירְכוּ בִּרְכַּת הַלְּבָנָה, יִקְרְאוּ אֶת בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת מִתּוֹךְ מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין (מב.) כְּאִילּוּ קוֹרְאָם מִתּוֹךְ לִימּוּד. עכ"ל.

וְיֵ"שׁ לְהָעִיר, דְּהִנֵּה בחזו"ע חֲנוּכָּה (עמ' שנה) הֵבִיא שֶׁבְּסֵפֶר מוֹר וַאֲהָלוֹת פּוֹסֵק (דַּף מח:) כָּתַב שהרה"ג מהרא"ד מֵחְמָלְנִיק בְּלֵיל ט"ז פָּתַח הגמ' סַנְהֶדְרִין מב. וְלָמַד כָּל הַמֵּימְרָא וְגַם אֶת הַבְּרָכָה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וכו'. וְכָתַב ע"ז בחזו"ע "וּכְבָר הֶאֱרַכְתִּי בְּשו"ת יבי"א ח"ו (סי' לח), וח"י (חיו"ד סי' כב בד"ה וְהַגָּאוֹן), בְּעִנְיַן הַהַמְצָאָה לְבָרֵךְ בשו"מ דֶּרֶךְ לִימּוּד בַּגמ', שֶׁאֵינוֹ מְחוּיָּב לַהֲלָכָה. ע"ש. וְגַם בִּלְשׁוֹן בָּרִיךְ רַחֲמָנָא וכו' יֵ"שׁ לְפַקְפֵּק, וכמ"ש בְּשו"ת יחו"ד ח"ו (סי' טו). ושו"ר מ"ש בָּזֶה בשד"ח (מע' בְּרָכוֹת סי' ב אות ט). וע"ע בְּשו"ת יֵשֵׁב אַבְרָהָם (חאו"ח סי' לו). וְאֵין לְהַאֲרִיךְ". עכ"ל.

וע"ע בְּשו"ת יבי"א ח"ב (חאו"ח סי' ד אות ז) וח"ג (חאו"ח סי' יד אות ז וְאות י) וח"ו (חאו"ח סי' לח אות ב-ג בְּאוֹרֶךְ) וח"ח (חאו"ח סי' מא אות ג בְּהֶעָרָה וְסוֹף סי' מב). וּבְשו"ת חזו"ע (סי' לח עמ' תשח ובנד"מ עמ' שי). וּבְרָכוֹת (עמ' תח). וּבְשו"ת יחו"ד ח"ג (סי' יג ד"ה אוּלָם) ובח"ד (סי' טז הע' א). ובהליכו"ע ח"ב (עמ' קפא).

לָרוּץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים

יא. כְּשֶׁיּוֹרֵד גֶּשֶׁם מוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת לְהַגִּיעַ לְמָחוֹז חֶפְצוֹ. וַאֲפִילוּ אִם רָץ קוֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ הַגְּשָׁמִים, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַשָּׁמַיִם מִתְקַדְּרִים בְּעָבִים. וְכֵן מוּתָּר לָרוּץ מִפְּנֵי כָּלֵב הָרָץ אַחֲרָיו, וְכַדּוֹמֶה (שָׁם עַמּוּד ז).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב לכאו' מֵאַחַר וּבְעֵת הָרִיצָה אֵין לוֹ תַּעֲנוּג מֵהָרִיצָה, שֶׁעֲדַיִן לֹא יוֹרֵד הַגֶּשֶׁם, הָוֵי בִּכְלַל אִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת, וְרַק אִם כְּבָר יוֹרֵד גֶּשֶׁם שְׁרֵי. תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי כָּתַב הַט"ז (סי' שא סק"א), שֶׁאָסוּר לָרוּץ אִם אֵין הָרִיצָה תַּעֲנוּג לוֹ אפי' אִם לְבַסּוֹף יִהְיֶה לוֹ תַּעֲנוּג, אפ"ה אָסוּר. אֶלָּא דְּיֵשׁ לְחַלֵּק, דלכאו' אִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת אֵינוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁמִּצְטַעֵר בְּרִיצָתוֹ וּמְבַטֵּל מֵעָלָיו מִצְוַת עוֹנֶג שַׁבָּת, אֶלָּא אִיסּוּר זֶה הוּא מִשּׁוּם "שֶׁלֹּא יְהֵא הילּוּכְךָ בְּשַׁבָּת כְּהילּוּכְךָ בְּחוֹל", וְהַיְינוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאֶה כְּרָץ לַעֲסָקָיו. [עַיֵּין משנ"ב שָׁם סק"א], ולפ"ז כָּל שֶׁנִּיכָּר שֶׁרִיצָתוֹ אֵינָהּ בִּשְׁבִיל עֲסָקָיו, וּכְמוֹ בנ"ד, אֵין לָחוּשׁ בָּזֶה לְאִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת. [ובשעה"צ כָּתַב לְהִסְתַּפֵּק אִם מוּתָּר לָרוּץ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לוֹ תֵּיאָבוֹן]. וְגַם אִי נִימָא דְּאִיסּוּר זֶה הוּא מִכְּלַל עוֹנֶג שַׁבָּת, וכמ"ש בערוה"ש הנ"ל, כָּאן זֶהוּ הָעוֹנֶג שֶׁלּוֹ לְקַדֵּם פְּנֵי הָרָעָה. וְכֵן מַשְׁמַע מִמַּה שֶׁהִתִּירוּ לַבַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם כְּדֵי לִרְאוֹת דָּבָר שֶׁשָּׁמֵחַ לִרְאוֹתוֹ, וַהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁרָץ אֵינוֹ נֶהֱנֶה, וְהוּא טוֹרֵחַ לוֹ, ואעפ"כ הִתִּירוּ, א"כ גַּם בנ"ד שְׁרֵי. וע' בערוה"ש (סי' שא או' מד). ודו"ק.

וּבְסֵפֶר מִנְחַת שַׁבָּת (סי' צ סק"ג), כָּתַב, שֶׁאִם מְפַחֵד מִכֶּלֶב נוֹבֵחַ וְיָרֵא מִמֶּנּוּ פֶּן יִנְשְׁכֶנּוּ, וה"ה בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ גְּלִיד וְקָרַח שֶׁיָּרֵא שֶׁמָּא יַחֲלִיק וְיִפּוֹל שָׁם, יֵשׁ הֶיתֵּר ג"כ לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה, אוֹ בְּדִילּוּג, אִם א"א בִּפְסִיעָה גַּסָּה. וְאִם גַּם בָּזֶה א"א יַקִּיף הַדֶּרֶךְ. וְכֵן כְּשֶׁגְּשָׁמִים שׁוֹטְפִים בָּרְחוֹב אוֹ שֶׁהָרוּחַ סוֹעֵר וְאֵינוֹ יָכוֹל לִסְבוֹל, אֶפְשָׁר דְּמוּתָּר ג"כ לִפְסוֹעַ פְּסִיעוֹת גַּסּוֹת וְלָרוּץ כְּדֵי שֶׁיָּבֹא מַהֵר לְבֵיתוֹ, וְלֹא גָּרַע לכאו' מֵרֶפֶשׁ וָטִיט הַמּוּזָּכָר, וְאֶפְשָׁר דְּבַתֵּיבוֹת "אִם אֶפְשָׁר לוֹ בְּפָחוֹת" שֶׁכָּתַב הָרְמָ"א, בָּא לְאַפּוֹקֵי כָּל הנז'. ע"ש. גַּם בש"ע הגר"ז (סי' שא בְּקוּנְטְרֶס אַחֲרוֹן סק"א) כָּתַב, שֶׁמּוּתָּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה כְּדֵי לְהִנָּצֵל מֵרֶפֶשׁ וָטִיט. וּרְאֵה מ"ש בָּזֶה בְּשו"ת חֶמְדַּת צְבִי הנ"ל. וכ"כ גַּם בקצוה"ש (סי' קז בדה"ש סק"ה), וּבְשו"ת אָז נִדְבְּרוּ ח"ד (סי' לח), ובשש"כ ח"א (פֶּרֶק כט ה"ד).

וְהֵעִירוּ בָּזֶה מִדִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה הֶחָדָשׁ (לִיבֶּרְמַן, דְּבָרִים ד"ה יח. רַב לָכֶם) דְּאִיתָא הָתָם בזה"ל: מַהוּ לָרוּץ בְּשַׁבָּת, כָּךְ שָׁנוּ רבותי' אֵין רָצִין לִהְיוֹת עָמֵל בְּשַׁבָּת, וְכָל מִי שֶׁהוּא רָץ בְּשַׁבָּת מְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא נִיתְּנָה הַשַּׁבָּת אֶלָּא לָנוּחַ בָּהּ. אֲבִינָא רָאָה לַחֲבֵירוֹ (בְּשַׁבָּת) רָץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, א"ל מִי הִתִּירָה בְּשַׁבָּת שֶׁאַתָּה רָץ בְּשַׁבָּת. ע"כ. וּמִדְּרָשׁ זֶה הוּבָא בְּקִרְבֵּי מָלֵךְ (פכ"ד מהל' שַׁבָּת ה"ד). וּמְבוֹאָר לֶאֱסוֹר רִיצָה בְּשַׁבָּת גַּם מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם. וְאַף שֶׁהָרַאשׁוֹנִים לֹא הֶעְתִּיקוּ מִדְּרָשׁ זֶה, וַהֲרֵי אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי (פ"ב דְּפֵאָה ה"ד) אֵין לְמֵדִין מִן הָאַגָּדוֹת, מ"מ אַחַר שֶׁלֹּא מָצִינוּ סְתִירָה לַמִּדְרָשׁ מש"ס דִּילַן, יֵשׁ לִנְקוֹט כְּוָותֵיהּ, וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאַרְנוּ לְעֵיל. ולפ"ז מַה שֶּׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים לְהָקֵל לְעִנְיַן רִיצָה בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם, י"ל דְּאִילּוּ הָיוּ רוֹאִים דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הנז', הָווּ הָדְרֵי בְּהוּ.

וצ"ל, דְּהִנֵּה בַּתּוֹסֶפְתָּא (פֶּרֶק י"ז שַׁבָּת הט"ז) אָמְרוּ, תַּנְיָא, אֵין רָצִין בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, אֲבָל מְטַיֵּיל כְּדַרְכּוֹ אפי' כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, ע"כ. וְהוּבָא בב"י (סי' שא), וּמִדְּנָקַט כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, מַשְׁמַע דְּרַק זֶה אָסוּר, אֲבָל אִם אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל אֶלָּא מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם, שְׁרֵי לָרוּץ בְּשַׁבָּת. וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תּוֹסֶפְתָּא, לָכֵן דָּחֵינַן דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ ונקטי' כְּהַתּוֹסֶפְתָּא.

וְאֶמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַב שְׁיָירֵי כנה"ג מְבוֹאָר דנקטי' כְּהַמִּדְרָשׁ נֶגֶד הַתּוֹסֶפְתָּא, וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב מַטֵּה אָשֵׁר (דף קב), אַף ע"ש שֶׁתָּמַהּ עָלָיו דְּהֵיכִי שָׁבְקִינַן הַתּוֹסֶפְתָּא מִפְּנֵי הַמִּדְרָשׁ. ע"ש. וכ"כ הנו"ב (מהדו"ת חיו"ד סי' קסא) דְּהַתּוֹסֶפְתָּא עִיקָּר נֶגֶד הַמִּדְרָשׁ, לְפִי שֶׁעִיקָּרָהּ לַהֲלָכָה נֶאֱמְרָה. וְהוּבָא בשד"ח (כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ב או' יא).

וְיֵתֵּבֵן דְּהַמִּדְרָשׁ הנ"ל הוּא כְּעֵין סְתָם וְיֵשׁ, שֶׁבַּתְּחִלָּה אָמְרוּ בְּסְתָם אֵין רָצִין לִהְיוֹת "עָמֵל" בְּשַׁבָּת, וּמַשְׁמַע שֶׁהוּא דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא רָץ כְּדֵי לִהְיוֹת עָמֵל, וְהַיְינוּ מִלְּשׁוֹן הִתְעַמְּלוּת, וְכִדְאַשְׁכְּחַן בְּשַׁבָּת (קמז.) לֹא מִתְעַמְּלִין, וּפֵירֵשׁ רַשִׁ"י, לְשַׁפְשֵׁף בְּכֹחַ. וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת שָׁם כָּתַב, מִתְעַמְּלִין כְּמוֹ מִתְיַיגְּעִין. ע"ש. וְהִתְּשׁוּבָה לַשְּׁאֵלָה אִם מוּתָּר לָרוּץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים הֵיא לְהֵיתֵּר, שָׁרַק כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל אָסוּר, אֲבָל מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים מוּתָּר. וּמַה שֶּׁהַמִּדְרָשׁ הֵבִיא אח"כ מַעֲשֶׂה בַּאֲבִינָא שֶׁאָסַר לָרוּץ גַּם מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, אַף שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמְּלוּת. יְתָכֵן וְהוּא חוֹלֵק עַל הַסְּתָם הַמְבוֹאָר לְעֵיל מִינַּהּ, דְּלֹא רַק כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל אָסוּר. וְאִי נִימָא דַּהֲוֵי כְּסְתָם וְיֵשׁ, אוֹ כְּיָחִיד וְרַבִּים, שַׁפִּיר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, אַחַר דְּבִסְתָם מְבוֹאָר לְהַתִּיר בָּזֶה, שֶׁאֵין אִיסּוּר לָרוּץ אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְכַּוֵּין לְהִתְעַמְּלוּת, וְכִלְשׁוֹן הש"ע (או"ח סי' שכח סע' מב) אֵין מִתְעַמְּלִין, הַיְינוּ שֶׁדּוֹרֵס עַל הַגּוּף, בְּכֹחַ כְּדֵי שֶׁיִּיגַע וְיָזִיעַ. ע"כ. וּבֵיאְרוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּכְיָון שֶׁלִּפְעָמִים מְבִיאִים הַזֵּיעָה עַל הַחוֹלֶה ע"י סַמְמָנִים, חיישי' שֶׁיַּעֲשֶׂה רְפוּאָה הָאַחֶרֶת. וְהַיְינוּ בְּמִתְכַּוֵּין לְהַזִּיעַ.

וְעַיֵּין בְּבֵיאוּר הַגְּרָ"א (סי' שא ס"ב) שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי מָרָן לְהָקֵל בְּבַחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם, שֶׁמִּקּוֹרוֹ מֵהַתּוֹסֶפְתָּא, אֵין רָצִין כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל בְּשַׁבָּת, אַלְמָא דְּאֵין אִיסּוּר אֶלָּא לְהִתְעַמֵּל שֶׁאֵינוֹ תַּעֲנוּג. ע"כ. נִמְצָא שֶׁחִיבֵּר דִּין רִיצָה בְּשַׁבָּת לְדִין הִתְעַמְּלוּת, וְלָכֵן הֵקֵלּוּ בְּבַחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין רִיצָתָם אֶלָּא לְתַעֲנוּג, וְדִיבֵּר הַכָּתוּב בַּהוֹוֶה שֶׁהָרְגִילוּת כֵּן הִיא בְּבַחוּרִים שָׁרָצִים וּמִתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם, אֲבָל ה"ה גַּם בִּגְדוֹלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תַּעֲנוּג בְּרִיצָתָם, אוֹ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, דְּכָל שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמְּלוּת שְׁרֵי.

וְעוֹד י"ל דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ הנ"ל צ"ל שֶׁיִּתָּכֵן דַּאֲבִינָא לֹא אָמַר לוֹ כֵּן בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא, אֶלָּא שֶׁהוּא תָּמֵהַּ, מִי הִתִּירָה לְךָ. וּכְעֵין מַה שֶּׁאָמְרוּ בִּבְרָכוֹת (ו:) אָמַר רַבִּי זֵירָא מֵרִישׁ כִּי הֲוָה חָזֵינָא לְהוּ לְרַבָּנַן דְּקָא רָהֲטִי לְפִרְקָא בְּשַׁבְּתָא, אָמֵינָא קָא מְחַלְּיִין רַבָּנַן שַׁבְּתָא, כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּרַבִּי תַּנְחוּם אָמַר ריב"ל, לְעוֹלָם יָרוּץ אָדָם לִדְבַר הֲלָכָה ואפי' בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר אַחֲרֵי ה' יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג, אֲנָא נַמִּי רָהֲטִינָא. ע"כ. נִמְצָא דְּשַׁפִּיר נקטי' כמ"ש הַפּוֹסְקִים שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.

וְיֵתֵּבֵן עוֹד, דִּכְשֵׁם שֶׁהִתִּירוּ לַבַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּקִפִּיצָתָם וּמְרוּצָתָם, ה"נ כָּאן וּבְכָל דָּבָר שֶׁמִּתְעַנְּגִים בּוֹ. וְלָכֵן מוּתָּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת. [רְאֵה בב"י וב"ח סי' שא סְעִיף ב']. וְכָתַב במשנ"ב (ס"ק ז) דְּמוּתָּר לְטַיֵּיל אפי' אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל וּלְהִתְחַמֵּם מִשּׁוּם רְפוּאָה מ"מ שְׁרֵי, כְּיָון דְּלֹא מוֹכְחָא מִילְּתָא שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. אֲבָל אָסוּר לָרוּץ כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמֵּם לִרְפוּאָה, כְּיָון דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא וְאָסוּר מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמָּנִין. וְיֵשׁ מַחְמִירִין אפי' בְּטִיּוּל, אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל לִרְפוּאָה. ע"כ. ולפ"ז י"ל כֵּן גַּם בָּרָץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים דְּכְיָון דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא דְּאֵינוֹ רָץ כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, אֶלָּא מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם, מש"ה שְׁרֵי.

וְאִי לָא תֵּימָא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, לכאו' לְדִבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הנ"ל תִּיקְשֵׁי אַמַּאי הִתִּירוּ הַפּוֹסְקִים לַבַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם לָרוּץ בְּשַׁבָּת. וְכֵן בְּאוֹתָם הָרָצִים כְּדֵי לִרְאוֹת אֵיזֶה דָּבָר שֶׁמִּתְעַנְּגִים בִּרְאִיָּתוֹ, וּמְקוֹר הַדִּין בסמ"ק (סי' רפא). וְאַף שֶׁבִּשְׁעַת הָרִיצָה אֵינוֹ מִתְעַנֵּג, מ"מ כֵּיוָן שֶׁהָרִיצָה הִיא לְצוֹרֶךְ תַּעֲנוּג, הִתִּירוּ, וא"כ כ"ש אִם הָרִיצָה בָּאָה לְמִנּוֹעַ צַעַר כְּגוֹן גְּשָׁמִים. וע"כ דְּהַמִּדְרָשׁ בָּא בִּלְשׁוֹן תְּמִיהָה. וְלֹא בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא. וי"ל.

וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, דלכאו' מהש"ס דִּילַן (שַׁבָּת קיג:) מַשְׁמַע דְּלֹא אָסְרוּ לָרוּץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, שֶׁהֲרֵי בכיו"ב אָמְרוּ שָׁם, לְגַבֵּי אַמַּת הַמַּיִם, דִּשְׁרֵי, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, וְאָמְרֵי לֵיהּ אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא, הָיָה מְהַלֵּךְ בְּשַׁבָּת וּפָגַע בְּאַמַּת הַמַּיִם, אִם יָכוֹל לְהַנִּיחַ אֶת רַגְלוֹ רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם שֶׁתִּתְעַקֵּר שְׁנִיָּה מוּתָּר, וְאִם לָאו אָסוּר. מַתְקִיף לַהּ רָבָא, הֵיכִי לֵיעְבֵּיד, לִיקַּוף, קָמַפְּשִׁישׁ בְּהִילּוּכָא, לֵיעְבַּר, זִימְנִין דְּמִיתְוַסְּפָן מָאנֵי מַיָּא, וְאָתֵי לִידֵי סְחִיטָה. אֶלָּא בְּהָא, כֵּיוָן דְּלֹא אֶפְשָׁר שַׁפִּיר דָּמֵי. ע"כ. ולכאו' מַשְׁמַע דְּכָל שא"א אֵין אִיסּוּר לָרוּץ בְּשַׁבָּת. ולפ"ז ה"ה כְּשֶׁרָץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְכֵיוָן דבש"ס דִּילַן מְבוֹאָר דְּלֹא כְּהַמִּדְרָשׁ, שַׁפִּיר אזלי' לְדִינָא כְּדִבְרֵי הש"ס דִּילַן. אֶלָּא דבגמ' דִּיבְּרוּ לְעִנְיַן פְּסִיעָה גַּסָּה, דְּבָזֶה הִתִּירוּ

בְּאַמַּת הַמַּיִם, אֲבָל לָמָּה יַתִּירוּ בָּזֶה לְעִנְיַן רִיצָה. ולפ"ז אֵין שׁוּם סְתִירָה מהש"ס לַמִּדְרָשׁ הנ"ל.

וּבְסֵפֶר דֶּרֶךְ שִׂיחָה (עמו' רעט) כָּתַב לֶאֱסוֹר לָרוּץ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי מִי הַגְּשָׁמִים. וְהֵבִיא שָׁם שת"ח אֶחָד טָעַן לוֹ שֶׁמּוּתָּר לָרוּץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים ע"פ מַה שֶּׁאָמְרוּ בְּשַׁבָּת (קיג:) "הֵיכִי לֶיעְבַּד, קָמַפֵּישׁ בְּהִילּוּכָא" מַשְׁמַע שֶׁמּוּתָּר לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַקִּיף, וה"ה גֶּשֶׁם. וְאֵינוֹ מוּכְרָח כ"כ, דְּאֶפְשָׁר דִּלְהַקִּיף גָּרַע טְפֵי. ע"ש. וע"ע בְּקִרְיַת מֶלֶךְ (שָׁם).

וְרֹאֶה עוֹד בְּבֵית אֲרָזִים (סי' שא או' יא) שֶׁכָּתַב, דְּנִרְאֶה דְּרִיצָה פְּסִיעָה גַּסָּה תְּרֵי מִילֵי נִינְהוּ, שֶׁהֲרֵי נָתְנוּ שִׁיעוּר לִפְסִיעָה גַּסָּה כַּמָּה מִדָּתָהּ, וא"כ נֹאמַר עוֹד שֶׁרַק פְּסִיעָה גַּסָּה מַזֶּקֶת לָעֵינַיִם, וְלֹא רִיצָה. וְעַל כֵּן יִהְיֶה דַּעַת הַטּוּר דְּדָרַשׁ שֶׁלֹּא יְהֵא הִילּוּכְךָ וכו' עַל רִיצָה נֶאֱמַר, וְלֹא עַל פְּסִיעָה גַּסָּה שֶׁאֲסוּרָה גַּם בְּחוֹל. וַהֲרֵי יֵשׁ לָנוּ רְאָיָה ממס' בְּרָכוֹת שֶׁרִיצָה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת, וְהוּא רַק מִטַּעַם שֶׁלֹּא יְהֵא הִילּוּכְךָ וכו' וּבְחוֹל מוּתָּרֶת שֶׁאֵינָהּ מַזֶּקֶת לָעֵינַיִם. וּבְחוֹל וַדַּאי אָסוּר לָרֶבָא לְדַלֵּג עַל אַמַּת הַמַּיִם, וְרַק בְּשַׁבָּת הוּתְּרָה מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר. ע"ש. וְלִדְבָרָיו ג"כ אֵין סְתִירָה מהש"ס לַמִּדְרָשׁ. ולפ"ז יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לָרוּץ בְּשַׁבָּת גַּם מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. אוּלָם א"ז מוּכְרָח, דְּמִלְּשׁוֹן לִהְיוֹת עָמֵל שֶׁאָמְרוּ בְּתִחִלַּת הַמִּדְרָשׁ, מַשְׁמַע דַּוְקָא דֶּרֶךְ עָמֵל, וְלֹא מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וּכְפִי הַנִּרְאֶה דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ אֵינָם מַתְאִימִים לְדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ בש"ס, בְּסוּגְיָא בְּדוּכְתָּא בְּדִין אֵין רָצִין בְּשַׁבָּת וכו', דע"פ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים אֵין הָאִיסּוּר אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּין לְהַזִּיעַ, וְדִין רִיצָה וְדִין הִתְעַמְּלוּת מִצַּד אֶחָד בָּאוּ, מִצַּד שֶׁמִּתְכַּוֵּין לְהַזִּיעַ וּכְדִין הִתְעַמְּלוּת, וְלָכֵן הִתִּירוּ לָרוּץ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. ועכ"פ אֵין הַדָּבָר בָּרוּר לֶאֱסוֹר בְּעִנְיַן מִפְּנֵי גִּילּוּי הַמִּדְרָשׁ. וצ"ע.

וְעַ' בְּשׁוּ"ת שֵׁבֶט הַלֵּוִי (ח"א סי' נח) שֶׁהֵבִיא לְשׁוֹן הַסְּמַ"ק (סו"ס רפ"א, וְעַיֵּין קְצָת מִלְּשׁוֹנוֹ בַּטּוּר וּבֵ"ח ר"ס ש"א) "וְאַל יָרוּץ בְּשׁבִיל חֲפָצָיו לְהַרְוִיחַ, אֲבָל לִדְבַר מִצְוָה מוּתָּר, ונ"ל כִּי בַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם וּבְקִפִּיצָתָם מוּתָּר שֶׁאֵינָם רָצִים לְהַרְוִיחַ וכו'", הִנֵּה לְשׁוֹנוֹ בָּרִישָׁא בְּשׁבִיל חֲפָצָיו לְהַרְוִיחַ, מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּרַק כה"ג עִיקַּר אִיסּוּרוֹ מִדִּבְרֵי קַבָּלָה, אֶלָּא דַּחֲזַ"ל גָּזְרוּ גַּם עַל סְתָם רִיצָה כִּדְמוּכָח בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים, מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה כָּרָץ לְהַרְוִיחַ שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ בַּחוֹל לָרוּץ כְּדֵי לְהַרְוִיחַ, וְהִיא סְתָם רִיצָה, וע"כ לֹא הוּתְּרָה אֶלָּא לְדִבַר מִצְוָה וכיו"ב, הֲגַם שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר בִּשְׁעַת הָרִיצָה שֶׁאֵינוֹ רָץ מִפְּנֵי חֲפָצָיו, מ"מ כֵּיוָן דִּלְדִבַר מִצְוָה הוּא לֹא גָּזְרוּ, אֲבָל כְּהַאי דִּגְשָׁמִים שֶׁנִּיכָּר בִּשְׁעַת הָרִיצָה שֶׁאֵינָהּ רִיצָה שֶׁל חוֹל, וְיֵשׁ בָּהּ צוֹרֶךְ וְתוֹעֶלֶת הַמּוּתָּר בְּשַׁבָּת, וּמְשׁוּנָּה הִיא הָרִיצָה מֵרִיצָה סְתָם, בְּוַדַּאי כה"ג לֹא נִגְזַר מֵעִיקָּרָא, וּבְוַדַּאי פַּשִׁיטוּת לְשׁוֹן הַסְּמַ"ק כהמג"א וּבֵ"ח. וְגַם לְהַט"ז שֶׁאוֹסֵר אִם אֵינוֹ מִתְעַנֵּג בְּרִיצָה אֵינוֹ דּוֹמֶה לְנִידּוֹן דְּהָכָא, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תּוֹעֶלֶת דְּמוּתָּר בְּשַׁבָּת בְּשִׁעַת רִיצָה, וְאֵין אִיסּוּר רִיצָה עִיקָּרוֹ מִשּׁוּם צַעַר, דְּזֶה אֵינוֹ, אֶלָּא עִיקָּרוֹ מִשּׁוּם דְּעָבֵד כְּעוּבְדָּא וּמַעֲשֶׂה דְּחוֹל כְּהוֹלֵךְ לַחֲפָצָיו כִּמְבוֹאָר בַּסְּמַ"ק, וּמִמֵּילָא כה"ג לֹא שַׁיָּךְ זֶה.

לָרוּץ בַּדֶּרֶךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלְכוֹת שָׁם נָשִׁים בִּכְגֶדֵי פְּרִיצוּת

יב. הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוֹלְכוֹת שָׁם נָשִׁים בִּבְגָדֵי פְּרִיצוּת. [כְּשֶׁאֵין לוֹ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת], מוּתָּר לוֹ לָרוּץ אוֹ לִפְסוֹעַ פְּסִיעָה גַּסָּה אַף בְּשַׁבָּת (שָׁם עַמּוּד ט).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב כ"כ בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם מִבּוּטְשַׁאטְשׁ (מהדו"ת סי' שא), שה"ה אִם רָץ כְּדֵי לֹא לִשְׁמוֹעַ מַאי דְּלֹא נִיחָ"ל, אוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לִרְאוֹת מַרְאוֹת נְגָעִים. ע"ש. וּבַגְמ' (ב"ב נז:) מְבוֹאָר, דְּאִי אִיכָּא דַּרְכָּא אַחֲרִינָא רָשָׁע הוּא, וְהַיְינוּ בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו ב' דְּרָכִים וּמַעֲדִיף לַעֲבוֹר בַּדֶּרֶךְ שֶׁלֵּיד הַנָּהָר כַּאֲשֶׁר בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עוֹמְדוֹת שָׁם עַל הַכְּבִיסָה, אע"פ שֶׁעוֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע, רָשָׁע הוּא. ובתוס' ע"ז (מח:) מְבוֹאָר, לְעִנְיַן לַעֲבוֹר תַּחַת אִילָן שֶׁל ע"ז הַמֵּיצַל עַל רה"ר כְּשֶׁיֵּשׁ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת, דְּזֶה דַּוְקָא כַּאֲשֶׁר שְׁתֵּי הַדְּרָכִים שָׁוּוֹת, וְלֹא כַּאֲשֶׁר הַדֶּרֶךְ הַשְּׁנִיָּה אֲרוּכָּה יוֹתֵר. וע"ע בתוס' פְּסָחִים (כה. ד"ה לֹא אֶפְשָׁר), נִרְאֶה לר"י דְּלֹא אֶפְשָׁר כְּדַרְכּוֹ אֶלָּא בְּטוֹרַח גָּדוֹל.

וּלְפ"ז יֵשׁ לָדוּן בְּרוֹצֶה לִפְתּוֹחַ חֶשְׁבּוֹן בְּבַנְק אֲשֶׁר הַפְּקִידוֹת שָׁם לְבוּשׁוֹת בִּלְבוּשׁ שֶׁאֵינוֹ צָנוּעַ, וְיֵשׁ לוֹ סְנִיף בַּבַּנְק רָחוֹק מִבֵּיתוֹ, אֲשֶׁר שָׁם הַפְּקִידוֹת לְבוּשׁוֹת בִּלְבוּשׁ צָנוּעַ, הַאִם צָרִיךְ לִטְרוֹחַ וְלִפְתּוֹחַ חֶשְׁבּוֹן בְּמָקוֹם הַמְּרוּחָק מִבֵּיתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִכָּשֵׁל בְּהִסְתַּכְּלוּת הָאֲסוּרָה וּלְהָבִיא עַצְמוֹ לִידֵי נִסָּיוֹן. לכאו' כֵּיוָן שֶׁהַדֶּרֶךְ לִסְנִיף הַבַּנְק הַשֵּׁנִי הוּא מְרוּחָק מִבֵּיתוֹ, שָׁמָּא הָוֵי בִּכְלַל לֵיכָּא דַּרְכָּא אַחֲרִינָא. אַף יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁעוֹבֵר בַּדֶּרֶךְ, וְהוֹלֵךְ לְיַד הַנָּהָר, דִּבְזֶה כָּל שֶׁיֵּשׁ טוֹרַח גָּדוֹל יוֹתֵר אֵינוֹ בִּכְלַל לֵיכָּא דַּרְכָּא אַחֲרִינָא. אֲבָל בנ"ד שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר בַּדֶּרֶךְ בִּלְבַד, אֶלָּא נִכְנָס

לַבַּנָּק וּמְדַבֵּר עִם הַפְּקִידוֹת בְּעִנְיְנֵי חֶשְׁבּוֹנוֹ, וְיִצְטָרֵךְ לְבַקֵּר בַּבַּנָּק מִידֵי פַּעַם, וּבְפִתְיחַת הַחֶשְׁבּוֹן הוּא קוֹבֵעַ עַצְמוֹ לָזֶה, לְפִיכָךְ נִרְאֶה שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶפְשָׁרוּת לִפְתּוֹחַ חֶשְׁבּוֹן בְּמָקוֹם מְרוּחָק יוֹתֵר, וְשָׁם הַפְּקִידוֹת לְבוּשׁוֹת בְּלִבּוּשׁ צָנוּעַ, יֵלֵךְ לַמָּקוֹם הַמְּרוּחָק כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִכָּשֵׁל בְּהִסְתַּכְּלוּת הָאֲסוּרָה וְיָבִיא עַצְמוֹ לִידֵי נְסָיוֹן. וכ"כ בס' עֲלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ (בְּרֵאשִׁית עמ' תרנ).

לְהַרְבּוֹת בַּהֲלִיכָה וּלְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת לִבְרִיאוּת

יג. מוּתָּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת אַף אִם כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם בְּרִיאוּת. וְלָכֵן מוּתָּר לְטַיֵּיל גַּם אַחַר הָאֲכִילָה. וְכֵן הָרָגִיל בְּ'הֲלִיכָה' לְהוֹרֶדֶת מִשְׁקָל וְשִׁיפּוּר כּוֹשֶׁר, אוֹ חוֹלֶה הַהוֹלֵךְ לִבְרִיאוּתוֹ, אֲפִילּוּ אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל וּלְהִתְחַמֵּם מִשּׁוּם רְפוּאָה, אֵין בָּזֶה אִיסּוּר בְּשַׁבָּת, וּבְפָרָט כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְטִיּוּל בְּנַחַת לְלֹא יְגִיעָה וְעָמָל כְּלָל, שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם חֶשְׁשׁ בְּשַׁבָּת כְּשֶׁמִּתְעַנֵּג בְּכָךְ, וַאֲפִילּוּ כַּוָּנָתוֹ גַּם לְשֵׁם רְפוּאָה. [והחזו"א הָלַךְ אֶת טִיּוּלוֹ הַיּוֹמִי הַקָּבוּעַ לִרְפוּאָתוֹ גַּם בְּשַׁבָּת]. אַךְ צָרִיךְ לִיזָּהֵר שֶׁלֹּא יֵצֵא מִחוּץ לָעִיר אַלְפַּיִים אַמָּה מֵהַבַּיִת הָאַחֲרוֹן שֶׁל הָעִיר, אוֹ מִגְּבוּל הָעֵירוּב. וְכֵן יִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְטַלְטֵל בְּעֵת הַטִּיּוּל אֵיזֶה חֵפֶץ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין עֵירוּב. וְאַף בִּמְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁיֵּשׁ עֵירוּב לְכַתְּחִלָּה רָאוּי לְהַחְמִיר בָּזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם הַסּוֹמֵךְ עַל הָעֵירוּב הַמָּצוּי בַּיּוֹם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לוֹ סִימוּכִין דְּקִשּׁוֹט (שָׁם).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב תּוֹסֶפְתָּא (פ"ז דְּשַׁבָּת) אֲבָל מְטַיֵּיל כְּדַרְכּוֹ אפי' כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ. וְהוּבָא לַהֲלָכָה בב"י וּבָרָמָ"א (ר"ס שא). וּמִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דְּלֹא שְׁנָא אִם כַּוָּנָתוֹ לְטַיֵּיל בִּשְׁבִיל בְּרִיאוּת, אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְטִיּוּל בְּעָלְמָא. וכ"כ המג"א, שאפי' אִם כַּוָּנָתוֹ לְטַיֵּיל בִּשְׁבִיל לְהִתְעַמֵּל וּלְחַמֵּם אֶת גּוּפוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה, אפ"ה מוּתָּר, כֵּיוָן דְּלֹא מוֹכְחָא מִילְּתָא שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. וְאַף שֶׁבַּלִּבּוּשׁ מַשְׁמַע קְצָת שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה, כמ"ש בשעה"צ (סק"ח), וכ"כ הא"ר (סק"ז), דְּיֵשׁ מַחְמִירִין שֶׁלֹּא לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל לִרְפוּאָה. מ"מ לְדִינָא יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה, וּכְמוֹ שֶׁפָּסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים. וכ"פ בערוה"ש (שָׁם סע' מד) דְּאִיסּוּר רִיצָה בְּשַׁבָּת הוּא מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ שֶׁרְפוּאָתוֹ לָרוּץ כְּדֵי שֶׁיִּתְעַמֵּל וְיִזֵּעַ, וְזֶה אָסוּר מִשּׁוּם רְפוּאָה, וְגַם מִשּׁוּם שֶׁבְּעֵת הָרִיצָה קָשֶׁה עָלָיו הָרִיצָה וּמִצְטַעֵר, אֶלָּא שֶׁעוֹשֶׂה מִפְּנֵי הָרְפוּאָה, ומש"ה לְטַיֵּיל מוּתָּר אפי' אִם יֵשׁ לוֹ רְפוּאָה בְּהָכִי, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה, וְגַם אֵינוֹ מִצְטַעֵר בִּשְׁעַת הַטִּיּוּל, אֶלָּא אַדְרַבָּה מִתְעַנֵּג בָּזֶה. וְזֶה שֶׁכָּתַב הָרָמָ"א "שֶׁמּוּתָּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת", כְּלוֹמַר גַּם אִם מִתְכַּוִּין לְשֵׁם רְפוּאָה, דאל"כ מַאי קמ"ל, לָמָּה יִהְיֶה אָסוּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת. וּלְפִי הָאָמוּר מוּתָּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת אַחַר הָאֲכִילָה, אַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהָקֵל מֵעָלָיו אֶת הַמָּזוֹן שֶׁאָכַל. וּבִפְרָט שֶׁזֶּה מִצְּרֵכֵי הָאֲכִילָה וְלֹא מִדַּרְכֵי הָרְפוּאָה.

וע' בְּשֻׁלְחָן שְׁלֹמֹה (סי' שכח הע' קי) ובחזו"ע (שַׁבָּת ג' עמ' שפז) דְּדַוְקָא אִם רָץ לְהַזִּיעַ אָסוּר, אֲבָל לָרוּץ כְּדֵי לִשְׁמוֹר עַל כּוֹשֶׁר גּוּפָנִי, מוּתָּר.

וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּכֵיוָן שֶׁאֵין לְהַרְבּוֹת הֲלִיכָה בְּשַׁבָּת, מִמֵּילָא כָּל שֶׁבִּימוֹת הַחוֹל לֹא הָיָה טוֹרֵחַ עַצְמוֹ לָלֶכֶת רַגְלִי, אֶלָּא הָיָה נוֹסֵעַ בָּרֶכֶב, יֵשׁ לוֹ לִימָּנַע מֵהֲלִיכָה כָּזוֹ בְּשַׁבָּת, אא"כ יֵשׁ בָּהּ דִּבַּר מִצְוָה, כַּהֲלִיכָה לביהכ"נ וּבֵית הַמִּדְרָשׁ, לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ אוֹ הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה, וּלְהַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו וְאִמּוֹ, אוֹ שְׁאָר מִצְוָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים (הַשְׁתַּתְּפוּת בְּשִׂמְחוֹת) אֲשֶׁר הַזְּמַן הַמּוּכְשָׁר לְכָךְ הוּא כָּעֵת בְּשַׁבָּת. [ס' מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים או' קכ"ח]. וְכֵן אִם אֵין לוֹ שׁוּם טוֹרַח מֵהַהֲלִיכָה, אֶלָּא אַדְרַבָּה עוֹנֶג הוּא לוֹ וְנֶהֱנֶה מִכָּךְ כְּטִיּוּל, וְאֵינוֹ מִתְעַיֵּיף וּמִתְיַגֵּעַ ע"י הַהֲלִיכָה, רַשַּׁאי בְּכָךְ בְּכָל עִנְיָן, וְשַׁבָּת לְעוֹנֶג נִיתְּנָה וְלֹא לְצַעַר, וּכְבָר כָּתַב הָרָמָ"א (סעי' ב') שֶׁמּוּתָּר לְטַיֵּיל בְּשַׁבָּת.

ומ"ש בְּפִסְקֵי תְּשׁוּבוֹת (סי' שא הֶעָרָה 34) בְּשֵׁם אֲשֶׁל אַבְרָהָם מִבּוּטְשַׁאטְשׁ (סי' צ') שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁרִיבּוּי הַהֲלִיכָה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ הֲרָחוֹק יוֹתֵר מִשּׁוּם 'שְׂכַר פְּסִיעוֹת' לֹא נֶאֱמְרָה בְּשַׁבָּת, הֲגַם שֶׁהוּא דִּבַּר מִצְוָה. צ"ע בָּזֶה דְּאִם אֵינוֹ מִצְטַעֵר בַּהֲלִיכָה זוֹ, אַמַּאי לֵיכָּא שְׂכַר פְּסִיעוֹת בְּשַׁבָּת. וע' בְּשׁוּ"ת אג"מ (ח"ה סי' י"ח) דִּכְשֶׁיֵּשׁ מִכְשׁוֹל בַּדֶּרֶךְ מוּטָב שֶׁיַּקִּיף וְיֵרֵבֶּה בְּהִילּוּךְ וְלֹא יִקְפּוֹץ, כִּי הֲרֵי נֶהֱנֶה מֵהַהֲלִיכָה בְּטִיּוּל, וְאֵין לוֹ בָּזֶה טוֹרַח.

וְהָרָגִיל בְּ'הֲלִיכָה' לְהוֹרֶדֶת מִשְׁקָל וְשִׁיפּוּר כּוֹשֶׁר, אוֹ חוֹלֶה הַהוֹלֵךְ לִבְרִיאוּתוֹ, אפי' אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל וּלְהִתְחַמֵּם מִשּׁוּם רְפוּאָה, אֵין בָּזֶה אִיסּוּר בְּשַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי לֹא מוֹכְחָא מִילְּתָא שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. וְאָמְנָם יֵשׁ מַחְמִירִין אפי' בְּטִיּוּל אִם כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַמֵּל לִרְפוּאָה (מ"ב סק"ז). וע"ש

דְּתָלוּי בב' הַדֵּיעוֹת הַמּוּזְכָּרִים במשנ"ב, וּמַשְׁמַע שֶׁמְּצַדֵּד לְהַחְמִיר בָּזֶה. וע"ש בשעה"צ (סק"ט) שֶׁמְּצַדֵּד לְהַחְמִיר גַּם כְּשֶׁכַּוָּונָתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה תָּאֵב לֶאֱכוֹל. אַךְ בכה"ח (סקי"ג) מְצַדֵּד לְהָקֵל. וכ"ה בַּמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה (סק"ה).

וְאָמְנָם כ"ז בַּהֲלִיכָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֵיזֶה יְגִיעָה וְעָמָל מְסוּיָּם, אֲבָל טִיּוּל בְּנַחַת לְלֹא יְגִיעָה וְעָמָל כְּלָל, לכ"ע אֵין בּוֹ שׁוּם חֶשְׁשׁ בְּשַׁבָּת כְּשֶׁמִּתְעַנֵּג בְּכָךְ, ואפי' מֵבִיא לוֹ מָזוֹר וּמַרְפֵּא, כְּגוֹן לִפְעוּלַת מֵעַיִים אוֹ לְהוֹרָדַת כְּבֵידוּת הָאוֹכֶל, אוֹ לְתִיאָבוֹן הָאוֹכֶל, וְלִשְׁאָר מֵיחוּשֵׁי הַגּוּף הַשּׁוֹנִים, ואפי' כַּוָּונָתוֹ גַּם לְכָךְ. ובס' אָרְחוֹת רַבֵּינוּ (ח"ג עמ' רמ"ו) הֵבִיא שהחזו"א הָלַךְ אֶת טִיּוּלוֹ הַיּוֹמִי הַקָּבוּעַ לִרְפוּאָתוֹ גַּם בְּשַׁבָּת.

וּכְשׁו"ת מְלַמֵּד לְהוֹעִיל (או"ח סי' נ"ג) כ' אוֹדוֹת אָדָם צָעִיר וְנִמְרָץ אֲשֶׁר הָרִיצָה תַּעֲנוּג הוּא לוֹ, דְּשַׁפִּיר טְפֵי לְהָקֵל, ואפי' מַטָּרָתוֹ גַּם כְּדֵי לְשַׁמֵּר וּלְפַתֵּחַ אֶת כּוֹשְׁרוֹ הַגּוּפָנִי, שֶׁהֲרֵי הוּא בִּכְלַל הַהֶיתֵּר דְּבַחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּקִפְיָצָתָם וּמְרוּצָתָם. וע' בשש"כ (פט"ז הֶעָרָה ק"ו) בְּשֵׁם הגרש"ז אוֹיֶערְבַּאךְ.

וְאִם הוֹלֵךְ בְּצַעֲדִים מְהִירִים וּבְתְנוּעוֹת הַגּוּף בְּאוֹפֶן שֶׁנִּיכָּר עַל הֲלִיכָתוֹ שֶׁהוּא לְשֵׁם כָּךְ, יֵשׁ לְהָמְנַע מִכָּךְ בְּשַׁבָּת, אא"כ חוֹלֶה הוּא וּמַרְגִּישׁ שע"י הִתְעַמְּלוּת זוֹ מִשְׁתַּפֵּר מַצָּבוֹ בְּכָל יוֹם.

אַמְנָם לֹא יָרְבֶּה בְּטִיּוּל בְּשַׁבָּת, כִּי לֹא נִיתְּנוּ שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה. וְנוֹדָע מ"ש הָאִבְן עֶזְרָא (שְׁמוֹת פ"כ פָּסוּק יד) וז"ל: וְהַדִּבּוּר הָרְבִיעִי דִּבּוּר הַשַּׁבָּת, כְּנֶגֶד גַּלְגַּל שַׁבְּתַי וְכוּ', וְאוֹמְרִים כִּי שַׁבְּתַי וּמַאְדִּים הֵם כּוֹכָבִים מַזִּיקִים וּמִי שֶׁיָּחֵל מְלָאכָה אוֹ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ בְּאֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם כְּשֶׁהֵם מוֹשְׁלִים יָבוֹא לִידֵי נֶזֶק, עַל כֵּן אָמְרוּ קַדְמוֹנֵינוּ שֶׁנִּיתַּן רְשׁוּת לְחַבֵּל בְּלֵילֵי רְבִיעִיּוֹת וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת. וְהִנֵּה לֹא תִּמְצָא בְּכָל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ לַיְלָה וְיוֹם זֶה אַחַר זֶה שֶׁיִּמְשְׁלוּ בָּהֶם אֵלּוּ שְׁנֵי הַמַּזִּיקִים, רַק בַּיּוֹם הַזֶּה, עַל כֵּן אֵין רָאוּי לְהִתְעַסֵּק בּוֹ בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם רַק בְּיִרְאַת ה' לְבַדּוֹ. ע"כ.

וְעוֹד כָּתַב שָׁם (פָּסוּק ח), כִּי ה' קִדֵּשׁ זֶה הַיּוֹם וְזִימְנוֹ לְקַבֵּל הַנְּפָשׁוֹת תּוֹסֶפֶת חָכְמָה יוֹתֵר מִכָּל הַיָּמִים, עַל כֵּן כָּתוּב בְּרֵךְ ה' וְכוּ'. וְהִנֵּה הַשַּׁבָּת נִיתְּנָה לְהָבִין מַעֲשֵׂה הַשֵּׁם וְלַהֲגוֹת בְּתוֹרָתוֹ, כַּכָּתוּב כִּי שִׂמַּחְתַּנִי ה' בְּפָעֳלֶיךָ, כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ אָדָם מִתְעַסֵּק בִּצְרָכָיו, וְזֶה הַיּוֹם רָאוּי לְהִתְבּוֹדֵד וְלִשְׁבוּת בּוֹ בַּעֲבוּר כְּבוֹד ה'. וְלֹא יִתְעַסֵּק לָשׂוּחַ אֲפִי' בִּצְרָכָיו שֶׁעָבְרוּ אוֹ מַה יֵּעָץ לַעֲשׂוֹת, וְכָךְ אָמַר הַנָּבִיא: מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר. וּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל הָיָה לָלֶכֶת סָמוּךְ לַשַּׁבָּת אֵצֶל הַנְּבִיאִים כְּמוֹ מַדּוּעַ אַתְּ הוֹלֶכֶת הַיּוֹם לֹא חוֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת. עכ"ל. וע"ש בָּרַמְבַּ"ן.

וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שֶׁלֹּא יְכַשֵּׁל בְּטִלְטוּל, הוּא ע"פ הַמְבוֹאָר בש"ע (סי' רנב ס"ז), מְצִוָּה לְמַשְׁמֵשׁ אָדָם בְּכֵלָיו בער"ש סָמוּךְ לַחֲשֵׁיכָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם דָּבָר שֶׁאָסוּר לָצֵאת בּוֹ בְּשַׁבָּת. וע"ש בכה"ח (אוֹ' פד) שֶׁכָּתַב, שה"ה בְּיוֹם שַׁבָּת כְּשֶׁרוֹצֶה לָצֵאת חוּץ לָעִירוּב צָרִיךְ לְעַיֵּן בִּבְגָדָיו שֶׁמָּא יֵשׁ בָּהֶם אֵיזֶה דָּבָר, וַאֲפִי' אִם הוּא מוּתָּר בְּטִלְטוּל מִשּׁוּם דְּאָסוּר לָצֵאת בּוֹ חוּץ לָעִירוּב. ע"כ.

בַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בִּקְפִיצָתָם וּמְרוּצָתָם, מוּתָּר לָהֶם לָרוּץ בְּשַׁבָּת

יד. בַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בִּקְפִיצָתָם וּמְרוּצָתָם, מוּתָּר לָהֶם לְכַתְּחִלָּה לָרוּץ בְּשַׁבָּת (שָׁם עַמּוּד יא).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב כ"כ הַסְּמַ"ג (ס"ס רפ), וְכֵן אַל יְדַלֵּג וְאַל יָרוּץ בְּשַׁבָּת לְחָפְצוֹ לְהַרְוִיחַ, אֲבָל לִדְבַר מִצְוָה מוּתָּר. ונ"ל, כִּי בַּחוּרִים הַמִּתְעַנְּגִים בְּרִיצָתָם וּבִקְפִיצָתָם מוּתָּר, שֶׁאֵינָם רָצִים לְהַרְוִיחַ, וְכֵן לִרְאוֹת כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְעַנְּגִים בּוֹ לִרְאוֹתוֹ. ע"כ. וְהוּבָא בַּטּוּר (סי' שא). ובב"י שָׁם הֵבִיא מֵהַתּוֹסֶפְתָּא (פ"ז דְּשַׁבָּת) שֶׁאָמְרוּ שָׁם, תַּנְיָא, אֵין רָצִין בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, אֲבָל מְטַיֵּיל כְּדַרְכּוֹ אֲפִי' כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ. וכ"פ בש"ע (שָׁם ס"ב). וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּזֶה הָעוֹנֶג שֶׁלָּהֶם. וא"ז מֻחְמֶצֶת עֵסֶק וְעוֹבְדִין דְּחוֹל.

וְהֵן אֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לִשְׁאוֹל, הֵיאַךְ הִתִּירוּ רִיצָה בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם דְּעוֹנֶג הוּא לָהֶם, דְּא"כ נַתִּיר גַּם דִּיבּוּר חוֹל בְּשַׁבָּת כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹנֶג בָּזֶה, וּמִקְרָא אֶחָד יָלְפִי' שֶׁלֹּא יִהְיֶה הִילּוּכְךָ בְּשַׁבָּת כְּהִילּוּכְךָ בְּחוֹל, וְלֹא דִּיבּוּרְךָ בְּשַׁבָּת כְּדִיבּוּרְךָ בְּחוֹל. וְעוֹד, דְּא"כ נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ, לֵידַע אִם יֵשׁ עוֹנֶג מֵהָרִיצָה אוֹ לֹא. וְאֵין לוֹמַר דְּאִיסּוּר דִּיבּוּר חוֹל יֵשׁ בּוֹ גַּם חֲשַׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לִידֵי כְּתִיבָה, וּכְמוֹ שֶׁאָסְרוּ מָקָח וּמִמְכָּר מטע"ז, וא"כ חֲמִיר טְפֵי מֵרִיצָה, דְּהָא אִיסּוּר זֶה יָלְפִי' מִדִּכְתִי' וְדַבֵּר דָּבָר. וּבְאֶמֶת שֶׁבש"ע הַגר"ז (קונ"א סק"ב) הִתִּיר

דִּיבּוּר חוֹל בִּמְקוֹם עוֹנֶג, וְדִימָה לְרִיצָה. ע"ש. וכיו"ב מָצִינוּ בתרוה"ד (פְּסָקִים סִי' קנה) גַּבֵּי שִׂיחָה בְּטֵלָה בְּשַׁבָּת, שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִים לְהָקֵל בָּזֶה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּכָךְ עוֹנֶג. ע"ש. אַךְ בערוה"ש (סִי' שז ס"א) אָסַר דִּיבּוּר חוֹל כְּשֶׁיֵּשׁ עוֹנֶג, דִּדְוָקָא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָסוּר מֵעִיקַּר הַדִּין הִתִּירוּ בְּמָקוֹם עוֹנֶג. ודו"ק.

וְהֵנָּה לְגַבֵּי רִיצָה בְּמָקוֹם עוֹנֶג מְבוֹאָר בַּבַּ"ח, שֶׁהוּא דָּוְקָא דִּיעֲבַד, אַחַר שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כֵּן. וְאִם אֲנַחְנוּ מוֹחִים בָּהֶם מְבַטְּלִין אוֹתָם מִתַּעֲנוּג שַׁבָּת שֶׁלָּהֶם, אֲבָל לְכַתְּחִילָּה אִם בָּא לִשְׁאוֹל אֵין לְהַתִּיר לָהֶם. ע"ש. אַךְ מִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דִּשְׁרֵי בָּזֶה אַף לְכַתְּחִלָּה, וכ"כ המג"א, שֶׁאֲפִי' לְכַתְּחִלָּה מוּתָּר.

וּמָרָן בש"ע (סִי' שא ס"ב) כָּתַב לְגַבֵּי לָרוּץ בְּשַׁבָּת, וְכֵן לִרְאוֹת כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְעַנְּגִים בּוֹ. ע"כ. ואע"ג שֶׁאָסוּר לִרְאוֹת דְּיוֹקְנָאוֹת, כַּמְבוֹאָר בְּסִי' שז סט"ו, מ"מ אִם הָרְאִיָּה עוֹנֶג לוֹ מוּתָּר, כַּמְבוֹאָר בַּבַּ"ח ובמג"א כָּאן. וא"ז כְּהֶרְהוּר בַּעֲסָקָיו שֶׁמִּצְוָה שֶׁלֹּא לְהַרְהֵר בְּשַׁבָּת, וכמ"ש הַטַּ"ז. אֲבָל לָרוּץ כְּדֵי לִרְאוֹת דָּבָר שֶׁמִּתְעַנֵּג בּוֹ אָסוּר, כֵּיוָן שֶׁהַהֲנָאָה לְאַחַר הָרִיצָה וְלֹא בָּרִיצָה עַצְמָהּ.

לְקַיֵּים חוּג לְיַלָּדִים לְרִיצָה וּקְפִיצָה בְּשַׁבָּת

טו. מוּתָּר לִילָדִים לְשַׂחֵק בְּמִשְׂחֲקֵי רִיצָה, מַחֲבוֹאִים וְתוֹפֶסֶת, וְכֵן מוּתָּר לָהֶם לִקְפּוֹץ בְּחֶבֶל. וְאַף שֶׁמּוּתָּר לִילָדִים לְשַׂחֵק בְּמִשְׂחֲקֵי רִיצָה וּקְפִיצָה בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם אֵין לְקַיֵּים חוּגִים הַמְיוּחָדִים לָכָךְ בְּשַׁבָּת (שָׁם).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב ע"פ הַמְבוֹאָר בְּהֶעָרָה הנ"ל. וע' בְּשׁוּ"ת מַהַרְשַׁ"ג (ח"ב סִי' צ"ג) שֶׁלֹּא הִתִּירוּ אֶלָּא כְּשֶׁרָצִים וְקוֹפְצִים מֵעַצְמָם מֵחֲמַת תַּעֲנוּג, שֶׁאָז אֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם, אֲבָל אָסוּר לְצַוּוֹת לָהֶם לָרוּץ וְלִקְפּוֹץ בְּשַׁבָּת. וּבְיוֹתֵר שֶׁהֲרֵי לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְעַנְּגִים וּמְשׁוּם דְּלֹא אָסְרוּ לָהֶם הַתַּעֲנוּג, וּכְשֶׁמְּצַוִּים לָרוּץ כְּפִי הַנָּהוּג בְּחוּגֵי רִיצָה וְהִתְעַמְּלוּת יֶשְׁנָם שֶׁאֵינָם מִתְעַנְּגִים מֵהָרִיצָה. וע"ע בְּשׁוּ"ת חֶמְדַּת צְבִי (סִי' כ"ב) וּבְשׁוּ"ת שִׂיחַ יִצְחָק (סִי' קעד). וכ"ה בְּשׁוּ"ת שְׁרִידֵי אֵשׁ ח"ב (סִי' ל). והו"ד בחזו"ע שַׁבָּת ח"ג (עַמ' שפז).

וְאַמְנָם בְּסֵפֶר מַעֲשֵׂה אִישׁ (ח"ה עַמ' צ"ג) כָּתַב בְּשֵׁם החזו"א, שֶׁהַבָּנוֹת הַקְּטַנּוֹת לֹא יִקְפְּצוּ בְּחֶבֶל בְּשַׁבָּת. וכ"ה בְּסֵפֶר אָרְחוֹת רַבֵּנוּ (ח"א עַמ' קס"ח אוֹ' רנ"ו) בְּשֵׁם הָרַב קַנְיֶיבְסְקִי, שֶׁסִּיפֵּר שֶׁאָבִיו הַסְּטַייפְּלֶר זצ"ל אָסַר לִבְנוֹתָיו כְּשֶׁהָיוּ קְטַנּוֹת לִקְפּוֹץ בְּחֶבֶל בְּשַׁבָּת. וְשָׁאֲלוּ אֶת החזו"א וְאָמַר שֶׁאָסוּר מִגְּזֵירָה דְּאֵין מְרַקְּדִין בְּשַׁבָּת. [וצ"ע דְּהָא אֵין הַקְּפִיצָה נַעֲשֵׂית לְפִי קֶצֶב שֶׁל רִיקּוּד כָּלְשֶׁהוּ].

טז. מוּתָּר לָתֵת בְּיָדַיִם מִשְׂחָקִים לְקָטָן שֶׁיִּשַּׂחֵק בָּהֶם בְּשַׁבָּת, כְּמוֹ לֶגּוֹ וְכַדּוֹמֶה, אַף שֶׁהַגָּדוֹל נוֹגֵעַ בְּמוּקְצֶה. [וּפְעָמִים שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל לְאַבָּא לְשַׂחֵק קְצָת עִם יְלָדָיו בְּמִשְׂחָקִים שֶׁל זְמַנֵּינוּ, כְּדֵי לְהַרְגִּיעָם מִבְּכָיִים, אוֹ כְּשֶׁזֶּה נוֹעֵד לְחַדֵּד אֶת שִׂכְלָם, וְכָךְ מִתְפַּתְּחִים, אֲבָל בְּלֹא זֶה אֵין לְהָקֵל לַגְּדוֹלִים לְשַׂחֵק בְּשַׁבָּת. וְאִם מוּתָּר לָהֶם לְשַׂחֵק בְּאַרְגַּז חוֹל, רְאֵה לְהַלָּן סִי' שח סְעִי' יא הֶעָרָה טו דִּינֵי מוּקְצֶה מֵחֲמַת גּוּפוֹ] (שָׁם עַמּוּד יב).

וּבַהֶעָרָה (שָׁם) כָּתַב רְאֵה לְקַמָּן בְּיַלְקוּט יוֹסֵף סִי' שח דִּינֵי מוּקְצֶה מֵחֲמַת גּוּפוֹ סְעִי' כז-כט.

שותפים להקים
מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת
ובית מדרש יגדיל תורה
ומקוה טהרה לנשים ולגברים
ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'
מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א
סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46
וקבלה דיגיטלית למייל
בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח 371407 ע"ש יגדיל תורה